

Realizacja zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej wynika bezpośrednio z zapisów Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 oraz zaleceń Ministerstwa Zdrowia i Głównego Inspektora Sanitarnego.

Ponadto podejmowany jest szereg aktywności wynikających z bieżącej sytuacji epidemicznej oraz potrzeb społeczeństwa województwa śląskiego.

Głównym celem działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest zapewnienie bezpieczeństwa sanitarnego poprzez nadzór nad sytuacją epidemiologiczną, bezpieczeństwem żywienia i żywności oraz wody oraz szeroko rozumianymi warunkami pracy, nauki i wypoczynku mieszkańców naszego Regionu.

W 2017 roku przeprowadziliśmy 92.261 kontroli, 206.194 badania, w tym: 66.159 oznaczeń fizycznych, 59.252 chemicznych i 1.367.967 oznaczeń mikrobiologicznych. Wydaliśmy 36.300 decyzji administracyjnych oraz 3.119 postanowień, tytułów wykonawczych i wniosków o ukaranie.

W zakresie promocji zdrowia kształtujemy odpowiednie postawy i zachowania prozdrowotne poprzez promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym jak i osób dorosłych.

Reasumując nasze działania oddaję w Państwa ręce „Ocenę stanu sanitarno-epidemicznego województwa śląskiego 2017”.

**Śląski Państwowy Wojewódzki
Inspektor Sanitarny**

Lek. med. Urszula Mendera-Bożek

Spis treści

Bezpieczeństwo epidemiczne	3
Nadzór nad szczepieniami ochronnymi	6
Stan wykonania szczepień obowiązkowych w 3 r. ż.	6
Międzynarodowy Punkt Szczepień WSSE w Katowicach	7
Ogniska zakażeń szpitalnych	7
Zakażenia szpitalne spowodowane czynnikiem biologicznym <i>Clostridium difficile</i>	10
Higiena Żywności, Żywności i Przedmiotów Użytku	10
Bezpieczeństwo wody	17
Jakość wody wykorzystywanej do kąpieli	17
Jakość ujmowanych wód powierzchniowych – kategoryzacja	19
Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.....	19
Stan bezpieczeństwa sanitarnego w zakresie higieny komunalnej	22
Ocena stanu sanitarnego obiektów nauczania i wychowania dzieci i młodzieży	27
Ergonomia w szkołach	29
Higiena pracy umysłowej ucznia	30
Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach.	31
Warunki wypoczynku dzieci i młodzieży.....	31
Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy	32
Nadzór nad środkami zastępczymi	36
Ochrona radiologiczna	37
Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym	40
Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	43
Działalność w zakresie promocji zdrowia	49
Profilaktyka nowotworów	49
Profilaktyka chorób zakaźnych	53
Profilaktyka palenia tytoniu.....	58
Profilaktyka nadwagi i otyłości	63
Profilaktyka używania środków psychoaktywnych.....	65

Bezpieczeństwo epidemiczne

W 2017 roku Oddział Epidemiologii Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach kontynuował nadzór nad chorobami zakaźnymi - koordynował działania związane z zapobieganiem oraz zwalczaniem chorób zakaźnych, zakażeń oraz zatruc u ludzi; prowadził monitoring bieżącej sytuacji epidemiologicznej na terenie woj. śląskiego, ze szczególnym uwzględnieniem chorób wysoce zakaźnych oraz zagrażających zdrowiu publicznemu; a także prowadził statystyki oraz realizował sprawozdawczość w tym zakresie. Realizował również bieżącą działalność przeciwepidemiczną w zakresie chorób występujących ogniskowo, stanowiących szczególnie problem zdrowotny w kontekście sytuacji epidemiologicznej na terenie kraju, krajów UE oraz państw trzecich. Ponadto, na bieżąco monitorował zagrożenia stwarzane przez środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne.

Na podstawie danych, jakie posiada Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego, ogólną sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych i zakażeń w województwie śląskim w 2017 roku należy uznać za korzystną i stabilną. W przypadku większości chorób (za wyjątkiem wirusowego zapalenia wątroby typu A) zachorowania/zakażenia utrzymywały się na stabilnym poziomie, a ich wzrost nie miał charakteru epidemicznego, lecz sezonowy i był kontynuacją trendów wieloletnich.

W analizowanym okresie nie odnotowano wystąpienia takich jednostek chorobowych jak: cholera, dur brzuszny, dury rzekome A, B, C; kryptosporidioza, dżuma, tularemia, wąglik, brucelloza, nosacizna, leptospiroza, błonica, ornitozy (zakażenia *Chlamydia psittaci*), dur wysypkowy, gorączka Q, gorączka plamista, *poliomyelitis*, wścieklizna, kleszczowe zapalenie mózgu, gorączka zachodniego Nilu, żółta gorączka, wirusowe gorączki krwotoczne, cho-

roba wywołana przez hantawirusy, ospa prawdziwa, pryszczycza, wągrzyca, włośnica, zespół hemolityczno-mocznicowy w przebiegu zakażenia *E. coli*, grypa ptaków typu A/H5 u ludzi, różyczki wrodzonej czy też SARS – zespół ostrej niewydolności oddechowej.

W analizowanym okresie znacząco poprawiła się sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych typowych dla wieku dziecięcego, objętych obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi. Tendencja ta obserwowana była również w kraju. Na poziomie wojewódzkim zapadalność na krztusiec spadła w 2017 roku prawie 3 krotnie, natomiast zachorowania na świnkę spadły o 28,7%, a na płonicę o 41,9%. Od 2014 roku na terenie województwa śląskiego rejestruje się sporadyczne zachorowania na odrę. Sukcesywnie poprawia się sytuacja epidemiologiczna różyczki, gdzie w stosunku do roku 2016 liczba zachorowań spadła o 56,1%.

W związku z istotnym problemem dla zdrowia publicznego, związanym z dynamicznym rozwojem zjawiska wprowadzania do legalnego obrotu nowych substancji psychoaktywnych, Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego w 2017 roku kontynuowała monitoring zatruc nowymi narkotykami, który prowadzony jest aktywnie już od listopada 2013 roku. W analizowanym okresie liczba podejrzeń zatruc/zatruc nowymi narkotykami w stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 345 przypadków (35,9%), natomiast 955 osób, które spożyły „dopalacze” wymagało leczenia w warunkach szpitalnych. Należy podkreślić, iż problem związany ze spożyciem środków zastępczych dotyczy głównie ludzi młodych, w tym dzieci.

Podobnie jak w roku ubiegłym, czynnikiem etiologicznym odpowiedzialnym za największą liczbę zachorowań, był czynnik wirusowy. Największą liczbę spośród podejrzeń

/zachorowań zakażeń w roku 2017, bo aż 460.295 stanowiły podejrzenia /zachorowania na grypę oraz przypadki grypopodobne. Od 2004 roku prowadzony jest nadzór nad grypą typu Sentinel, mający na celu badanie aktywności wirusów grypy w Europie, a także dostarczający istotnych informacji epidemiologicznych oraz wirusologicznych. Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego uczestniczy również w projekcie I-MOVE+ (Integrated Monitoring of Vaccines in Europe plus). Projekt ten jest częścią europejskiego badania dotyczącego efektywności szczepienia przeciw grypie, koordynowanego przez EpiConcept w ramach projektu ECDC. Ma on na celu monitorowanie efektywności szczepień w okresie wzrostu zachorowań na grypę sezonową i pandemiczną.

W 2017 roku zanotowano nieznaczny spadek liczby zachorowań na ospę wietrzną, jednakże współczynnik zapadalności na tę chorobę, najprawdopodobniej z uwagi na nieobjęcie całej populacji dzieci obowiązkowych szczepieniami ochronnymi przeciwko ospie wietrznej, jest nadal stosunkowo wysoki tj. 502 (22.855 zachorowań).

W analizowanym okresie zaobserwowano znaczące pogorszenie sytuacji epidemiologicznej w zakresie zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby (tzw. żółtaczkę pokarmową). Na terenie Polski liczba przypadków wzrosła prawie 88-krotnie, natomiast na terenie woje-

wództwa aż 182-krotnie. Analiza danych jakimi dysponuje Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego (informacje pozyskane z dochodzeń epidemiologicznych, w tym z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych z chorymi) pokazują, iż aktualne zachorowania występują na ogół w 2-3 osobowych ogniskach domowych i dotyczą niemalże w równym stopniu mężczyzn i kobiet. W związku z bardzo niekorzystną sytuacją w zakresie wirusowych zapaleń wątroby typu A, Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego we współpracy z Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego – Państwowym Zakładem Higieny realizuje projekt polegający na charakterystyce molekularnej szczepów HAV oraz określeniu szczepów występujących w kraju w kontekście pojawiania się w ostatnich latach ognisk epidemicznych o zasięgu międzynarodowym.

W analizowanym okresie do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego dokonano 144 zgłoszenia podejrzeń/ rozpoznań zgonów z powodu zakażeń, chorób zakaźnych oraz zatruc spowodowanych czynnikami zakaźnymi. Podobnie jak w roku ubiegłym, największy udział w ich ogólnej liczbie miały te, których przyczyną były czynniki o podłożu bakteryjnym – głównie zakażenie prątkiem gruźlicy (52 zgony) – 33,1% ogółu zarejestrowanych zgonów oraz zakażenie bakterią *Clostridium difficile* (32 zgony) – 22,2%.

Porównanie ogólnej liczby, zapadalności oraz hospitalizacji wybranych jednostek chorobowych w województwie śląskim 2016 i 2017 roku.

¹ przypadki zachorowań mogą być również uwzględnione w innych pozycjach

² Niepełna liczba zachorowań – Państwowa Inspekcja Sanitarna rejestruje jedynie przypadki zatruc zgłoszone (spontanicznie) przez lekarzy oraz przypadki wykryte w trakcie dochodzeń epidemiologicznych, np. dochodzeń w ogniskach chorób przenoszonych drogą pokarmową

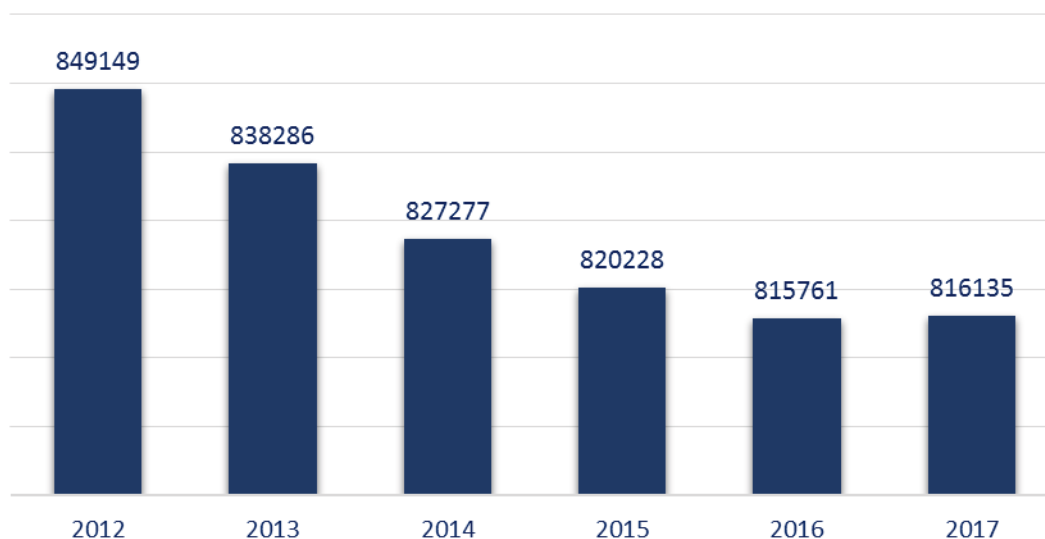
Kod wg ICD-10	Jednostka chorobowa:	2016 rok			2017 rok			trend			
		liczba	hospitalizacja	zapadalność	liczba	hospitalizacja	zapadalność				
A02.0; A02.1; A02.2-8, A03	Salmonelozą, czerwonka bakteryjna (szigelozą)	866	647	74,7%	19,0	840	591	70,4%	18,5	↓	
A04.0-9; A05.0-9	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe oraz zatrucia pokarmowe	2725	224	82,5%	59,7	3088	2637	85,4%	67,8	↑	
A07.1	Giardioza (lamblioza)	378	114	30,2%	8,3	255	71	27,8%	5,6	↓	
A08.0-4	Wirusowe zakażenia jelitowe	5755	392	68,1%	126,1	6574	5146	78,3%	144,4	↑	
A09	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	4523	179	39,8%	99,1	5004	1904	38,0%	109,9	↑	
A28.2	Jersinioza pozajelitowa	5	3	60,0%	0,1	11	10	90,9%	0,2	↑	
A31	Mikobakteriozy – inne i BNO	6	6	100,0%	0,1	3	3	100,0%	0,1	↓	
A32	Listerioza	15	15	100,0%	0,3	12	11	91,7%	0,3	↓	
A33-35	Tężec	0	0	nd	0,0	2	2	100,0%	<0,1	↑	
A37	Krztusiec	643	102	15,9%	14,1	228	57	25,0%	5	↓	
A38	Płonica (szkarlatyna)	3635	15	0,4%	79,6	2112	17	0,8%	46,4	↓	
A39; A46; A48.3; B95.0; B95.3; G04.2; G00.1; A40.3; J13; B96.3/G04.2; G00.0; A41.3; J14	inwazyjne choroby bakteryjne, wywołane przez meningokoki, <i>Streptococcus pyogenes</i> , <i>Streptococcus pneumoniae</i> oraz <i>Haemophilus influenzae</i> typ B	1043	407	39,0%	22,9	1053	350	33,2%	23,1	↑	
A48.1-2	Legionelozą	0	0	0	0	2	2	100%	<0,1	↑	
A50-53	Kiła	115	41	35,7%	2,5	111	48	43,2%	2,4	↓	
A54	Rzeżączka	33	1	3,0%	0,7	17	1	5,9%	0,4	↑	
A55-56	Choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez chlamydie	4	0	0,0%	0,1	7	1	14,3%	0,2	↑	
A69.2	Borelioza z Lyme	3264	356	10,9%	71,5	2779	296	10,7%	61	↓	
-	ostre porażenia wiotkie dzieci w wieku 0-14 lat	7	7	100,0%	0,2	9	9	100,0%	0,2	↑	
A81	Encefalopatie gąbczaste	0	0	nd	0,0	5	5	100,0%	0,1	↑	
Z20.3/Z24.2;Z28	Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień	815	1	0,1%	17,9	744	2	0,3%	16,3	↓	
A84; B00.4; A81.1; A83; A85; B02.0; A86; A87.0; B00.3; A87.1-9; B02.1	Kleszczowe oraz inne wirusowe zapalenie mózgu, wirusowe zapalenie opon mózgowych ¹	101	101	100,0%	2,2	88	88	100,0%	1,9	↓	
G01; G04.2; G05.0; G00.2-8; G00.9	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu ¹	74	74	100,0%	1,6	60	60	100,0%	1,3	↓	
G03	zapalenie opon mózgowych lub mózgu inne i nieokreślone	78	78	100,0%	1,7	98	98	100,0%	2,2	↑	
A90-1	Gorączka denga (klasyczna lub krwotoczna)	3	3	100,0%	0,1	2	2	100,0%	<0,1	↓	
B01	Ospa wietrzna	24782	67	0,3%	542,9	22855	45	0,2%	502	↓	
B05	Odra	1	1	100,0%	0,0	2	0	0%	<0,1	↑	
B06	Różyczka	155	0	0,0%	3,4	68	0	0%	1,5	↓	
B15; B16; B18.0-1; B17.1; B18.2; B17.0,208; B18,8-9; B19	Wirusowe zapalenia wątroby	1213	338	27,9%	26,6	1589	845	53,2%	34,9	↑	
B20-B24	HIV, AIDS	179	47	26,3%	3,9	212	69	32,5%	4,7	↑	
B26	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	293	1	0,3%	6,4	209	1	0,5%	4,6	↓	
B67	Bąblowica (echinokokoza)	3	3	100,0%	0,1	4	4	100%	0,1	↑	
P37.1	Toksoplazmoza wrodzona	0	0	nd	0,0	1	1	100%	<0,1	↑	
T62.0	Zatrucie grzybami ²	0	0	nd	0,0	1	1	100%	<0,1	↑	
J10-J11	Grypa i podejrzenia grypy	28710	475	0,2%	6290,2	46029	612	0,1%	10110,5	↑	
-	Zatrucia nowymi narkotykami	8	961	684	71,2%	21,1	1306	955	73,1%	28,7	↑
A.15-19	Gruźlica	914	869	95,1%	20,0	922	882	95,7%	20,3	↑	

Nadzór nad szczepieniami ochronnymi

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2017 r., poz. 1261 z późn. zm.), do zakresu działania Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych należy między innymi sprawowanie nadzoru nad realizacją szczepień ochronnych. W związku z ww. obowiązkiem Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2017 roku nadzorowała wykonawstwo szczepień u 816.135 dzieci i młodzieży w wieku od pierwszego dnia życia do 20 roku życia. Dane dotyczące szczepień ochron-

nych pozyskiwane ze wszystkich punktów szczepień na terenie województwa śląskiego, są podsumowywane w Rocznym Sprawozdaniu ze Szczepień Ochronnych- MZ-54. ŚPWIS do końca lutego każdego roku.

Ludność województwa śląskiego stanowi blisko 12% całej populacji Polski przewidzianej do szczepień ochronnych zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych. W 2017 r. zaobserwowano niewielki wzrost ilości dzieci i młodzieży podlegających szczepieniu.

Liczba populacji 0-20 r.ż objętej Programem Szczepień Ochronnych w latach 2012-2017 w woj. śląskim.

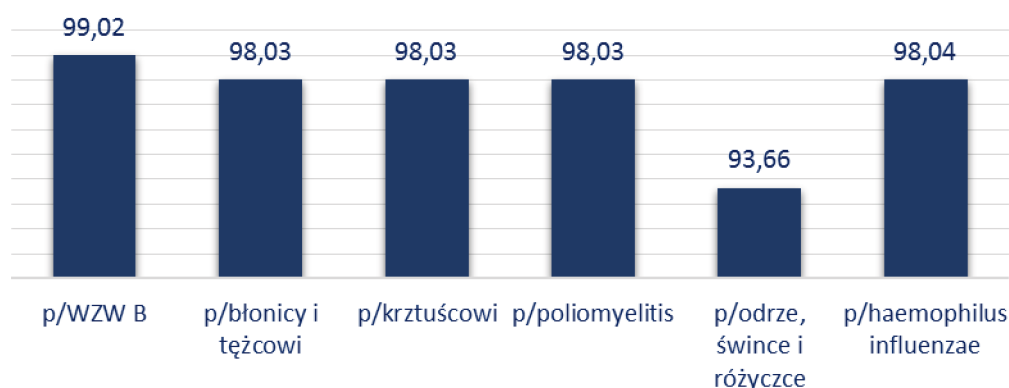
W 2017 roku Program Szczepień Ochronnych był realizowany w oparciu o ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2018 r. poz. 151 z późn. zm.) i Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 4

stycznia 2017 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2017 (Dz. Urz. M.Z z 2017 r., poz. 1). Obowiązkowe i zalecane szczepienia ochronne dzieci, młodzieży i dorosłych wykonywane były w 1.398 punktach szczepień województwa śląskiego.

Stan wykonania szczepień obowiązkowych w 3 r. ż.

Zestawienie wszystkich obowiązkowych szczepień wykonanych w ramach PSO w trzecim roku życia, to tzw. zamknięcie szczepień pod-

stawowych, są one wykonywane na poziomie powyżej 90%.

Stan zaszczepienia dzieci w 3 r. ż. – dane skumulowane za 2017 r.

Międzynarodowy Punkt Szczepień WSSE w Katowicach

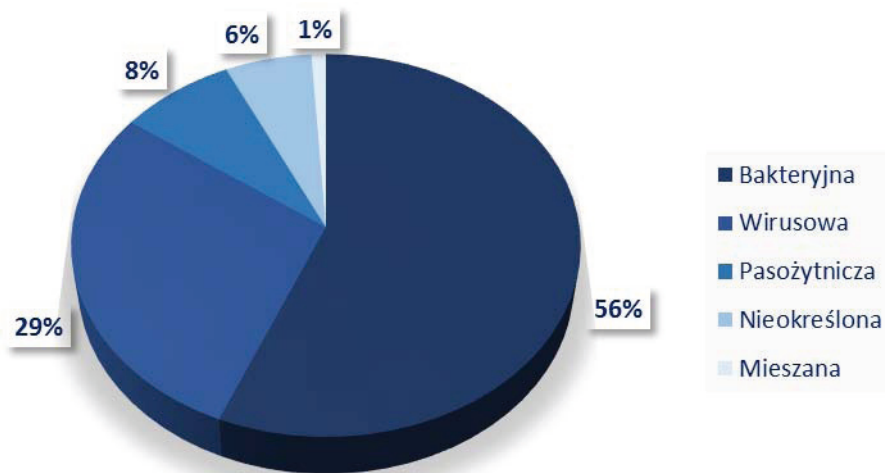
W Międzynarodowym Punkcie Szczepień zlokalizowanym w Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Katowicach istnieje możliwość wykonania zarówno zalecanych jak i obowiązkowych szczepień ochronnych, istotnych zwłaszcza przy wyjeździe do krajów o obniżonych standardach sanitarnych i odmiennym klimacie. Dodatkowo w WSSE w Katowicach prowadzone jest także poradnictwo dla podróżujących. Międzynarodowy Punkt Szczepień prowadzi szczepienia i poradnictwo od 1976 roku czyli od ponad 40 lat. Każdy podróżujący, który wykona szczepienie w punkcie szczepień Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Katowicach otrzymuje dokument - Międzynarodową Książeczkę Szczepień. W przypadku szczepień obowiązkowych posiadanie książeczki jest

niezbędne do okazania służbie granicznej kraju podróży. Do Międzynarodowego Punktu Szczepień WSSE w Katowicach w roku 2017 zgłosiło się ponad 3.000 klientów. Pracownicy Oddziału Epidemiologii udzielili 6.000 porad telefonicznych dotyczących bezpieczeństwa podróży. Udzielanie informacji dotyczących szczepień i medycyny podróży odbywa się również poprzez korespondencję elektroniczną. W 2017 roku uodporniono podróżujących przeciwko żółtej febrze- 357 osób, durowi brzuszemu- 661 osób, WZW A- 897 osób, WZW B- 122 osoby, błonicy i tężcowi 498 osób, *poliomyelitis* - 230 osób. Ponadto pacjenci byli uodporniani przeciwko krztuścowi, meningokokom, wścieklicznie, odrze, śwince i różyczce, grypie, kleszczowemu zapaleniu mózgu oraz cholerze.

Ogniska zakażeń szpitalnych

Z analizy prowadzonego nadzoru sanitarnego nad opracowaniem zgłoszonych ognisk epidemicznych wynika, iż na terenie województwa w 2017 roku w szpitalach woj. śląskiego wystąpiło 98 ognisk zakażeń szpitalnych, na

które złożyło się: 55 ognisk o etiologii bakteryjnej, 8 o etiologii pasożytniczej, 28 ognisk o etiologii wirusowej, 1 ognisko o etiologii mieszanej. W przypadku 6 ognisk nie określono czynnika etiologicznego.

Etiologia ognisk zakażeń szpitalnych w woj. śląskim w 2017 r.

Ogniska zakażeń szpitalnych w 2017 r. w woj. śląskim.

Czynnik etiologiczny	Liczba ognisk	Liczba osób zakażonych
Rotawirusy	18	105
Norowirusy	2	13
Wirus grypy A	6	29
Wirus RSV	2	10
<i>Acinetobacter baumannii</i>	1	7
<i>Clostridium difficile</i> toksyna A(+) toksyna B(+)	45	202
<i>Enterococcus fecium VRE</i>	1	2
<i>Serratia marcescens</i>	1	2
<i>Klebsiella pneumoniae</i>	1	2
<i>Klebsiella pneumoniae KPC (+)</i>	3	6
<i>Klebsiella pneumoniae ESBL (+)</i>	2	10
<i>Mycobacterium tuberculosis</i>	1	2
Ognisko o etiologii mieszanej	1	21
Ogniska o nieustalonym czynniku etiologicznym	6	151
Świerzbowiec	7	49
Wszawica	1	10
Razem	98	621

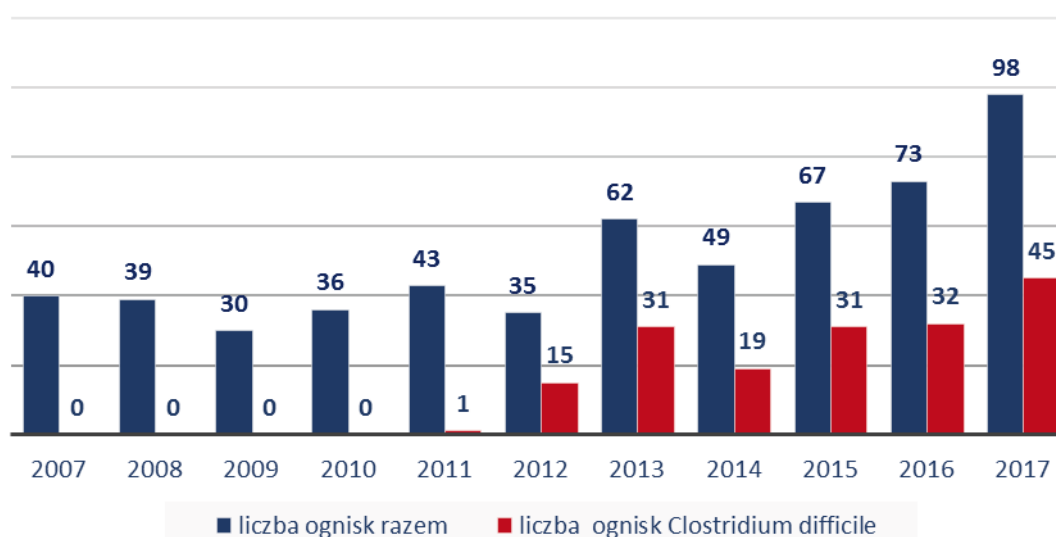
W ogniskach zakażeń szpitalnych zachorowało 621 osób, w tym 577 pacjentów i 44 osoby personelu. Spośród osób, które uległy zakażeniu w ogniskach, 43 osoby zmarły. W tym:

odnotowano 36 zgonów spowodowanych chorobą podstawową natomiast 7 spowodowanych było zakażeniem.

Zakażenia szpitalne spowodowane czynnikiem biologicznym *Clostridium difficile*

Na terenie województwa śląskiego nadal występuje problem związany z zakażeniami szpitalnymi wywołanymi bakterią *Clostridium difficile*. Pierwsze ognisko zakażeń wywołanych *Clostridium difficile* wystąpiło w kwietniu 2011 roku, od tego czasu ogniska takie rejestrowano w każdym roku. W roku 2017 zarejestro-

wano 45 ognisk wywołanych ww. czynnikiem, zakażone zostały 202 osoby, natomiast narażonych na zakażenie było 2596 osób. Ogniska zakażeń *C. difficile* w latach 2011-2017, występowały głównie na oddziałach wewnętrznych, chirurgicznych i neurologicznych.

Liczba ognisk *Clostridium difficile* w stosunku do liczby wszystkich ognisk zakażeń szpitalnych na terenie województwa śląskiego w latach 2007- 2017.

Higiena Żywnienia, Żywności i Przedmiotów Użytku

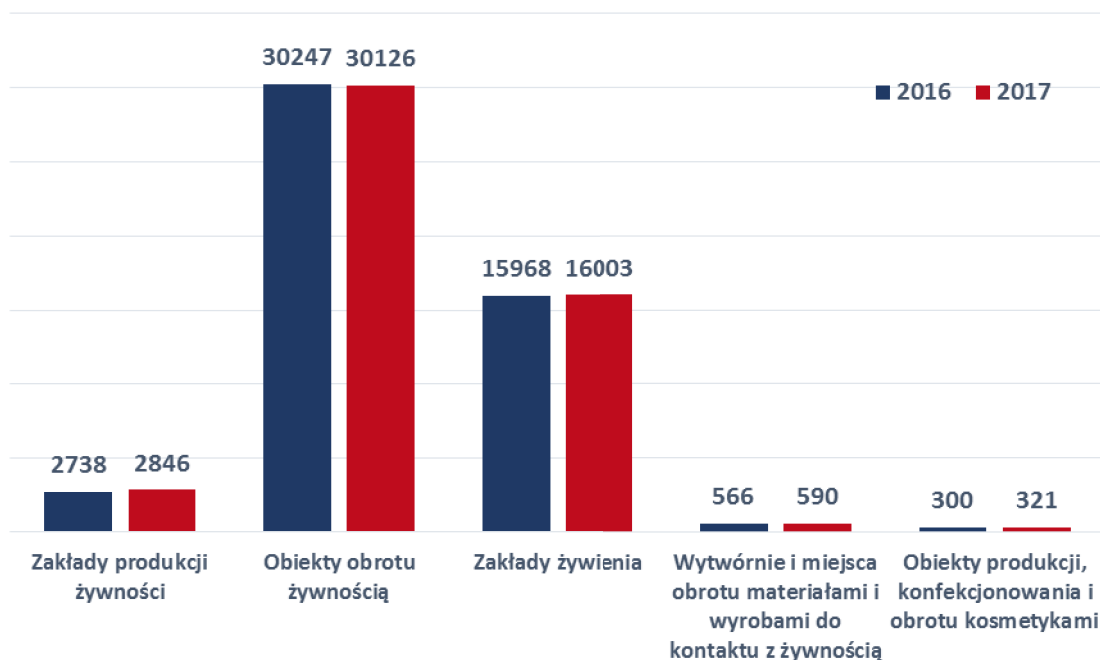
Nadzór nad produkcją i obrotem żywnością, materiałami do kontaktu z żywnością oraz kosmetykami w Polsce opiera się na dwóch systemach kontroli: zewnętrznej (niezależnej od podmiotu) sprawowanej przez organy urzędowej kontroli żywności oraz wewnętrznej prowadzonej w zakładzie (zależnej od podmiotu), bazującej na Dobrej Praktyce Higienicznej, Dobrej Praktyce Produkcyjnej i zasadach systemu HACCP realizowanych w celu zapewnienia zgodności produktów z wymogami prawa, właściwymi dla działalno-

ści prowadzonej przez podmioty. Działania kontrolne prowadzone są z częstotliwością przyjętą na dany rok zgodnie z wytycznymi do planowania, w oparciu o analizę stanu higieniczno-sanitarnego zakładów z lat ubiegłych, z uwzględnieniem kategorii ryzyka sporządzonej z wykorzystaniem arkuszy oceny zakładów. I tak zakłady o wysokim ryzyku kontrolowane są nie rzadziej niż co 12 miesięcy, te o średnim nie rzadziej niż raz na 18 miesięcy, a te o niskim nie rzadziej niż raz na 24 miesiące.

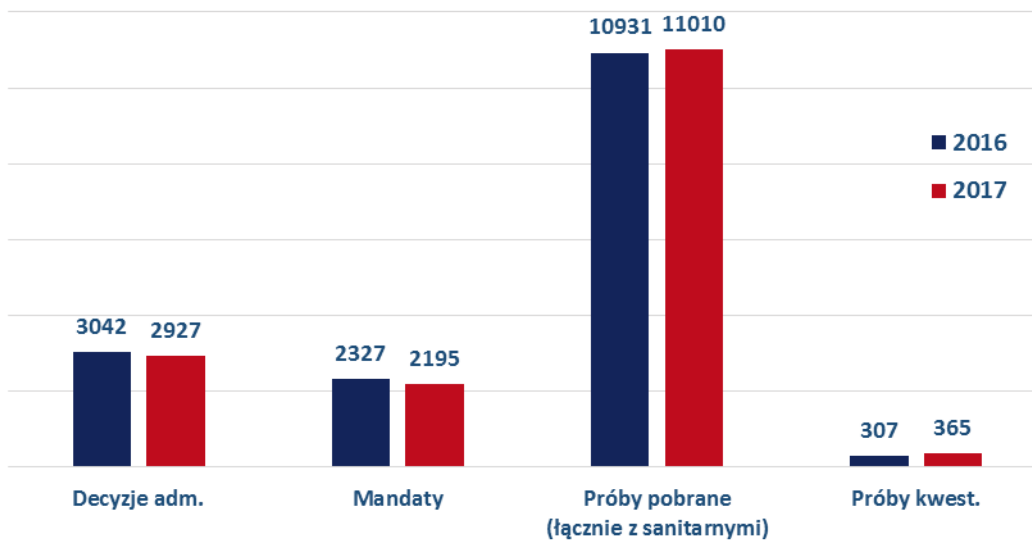
W 2017 roku 256 pracowników nadzoru PIS spośród 49.886 obiektów znajdujących się w rejestrach skontrolowali 24.552, w tym: 24.304 obiektów żywnościowych, 143 wytwórni i miejsc obrotu przedmiotami użytku oraz 105 miejsc produkcji, konfekcjonowania i obrotu kosmetykami. W wymienionych obiektach przeprowadzono łącznie 34.861 kontroli i rekontroli, w tym 2.387 kontroli interwencyjnych. W trakcie nadzoru pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 11.010 próbek, kwestionowano 3,3% próbek żywności, nie kwestionowano próbek materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, ani próbek kosmetyków. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor

Sanitarny oraz Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wydali 2.927 decyzji unieruchomienia, przerwania działalności całego lub części zakładu, zakazu wprowadzania produktu do obrotu.

Winnych zaniedbań higieniczno-sanitarnych ukarano 2.195 mandatami, na łączną kwotę 412.780zł. Z tytułu wymierzenia 76 kar pieniężnych, dotyczących głównie rozpoczęcia działalności bez uzyskania decyzji zatwierdzającej, bądź prowadzenia działalności niezgodnie z zakresem określonym w tej decyzji oraz nieprawidłowego znakowania wyrobów, do budżetu Państwa wpłynęło 136.313 zł.

Rodzaj obiektów objętych nadzorem w latach 2016-2017.

Działania represyjne w latach 2016-2017.

Ocena stanu sanitarnego zakładów produkcji/obrotu żywnością, materiałów do kontaktu z żywnością przeprowadzona była na podstawie jednolitych kryteriów, zgodnie z arkuszem stanowiącym załącznik do Procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ocenę negatywną otrzymują te zakłady, w których stwierdzone są odstępstwa od wymagań istotnych dla zapewnienia bezpieczeństwa. W oparciu o te kryteria, w 2017 r. 0,1% obiektów spośród 24.552 skontrolowanych, zostało ocenionych negatywnie. Z opracowania wynika, że procent zakładów ocenionych w 2017 roku negatywnie jest zni-

komy. Obiekty ocenione zostały „jako niezgodne” z uwagi na:; nieprzestrzeganie warunków higieniczno-sanitarnych, wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po terminie przydatności do spożycia, przechowywanie środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie niezgodnie z deklaracją producenta, a także tych nieopakowanych bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem zewnętrznym, brak zabezpieczenia zakładu przed dostępem szkodników.

Najwięcej ocenionych negatywnie znajduje się w grupie obiektów obrotu – 15 zakładów i w grupie obiektów produkcji żywności - 12 zakładów.

Stan sanitarny w rozbiciu na główne grupy obiektów w 2017 r.

	Liczba obiektów zarejestrowanych	Skontrolowano obiektów	%	W tym: sklasyfikowano obiektów	%	W tym: obiekty uznane za złe	%	Liczba kontroli i rekontroli	Wskaźnik częstości kontroli
Obiekty produkcji żywności	2846	1788	63	1340	75	12	0,7	3247	114
Obiekty obrotu żywnością	30126	13572	45	8730	64	15	0,1	19501	65
Obiekty żywienia zbiorowego	16003	8944	56	6397	72	7	0,08	11725	73
Wytwórnice i obrót materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	590	143	24	57	40	-	-	256	43
Razem	49565	24447	49	16524	68	34	0,1	34729	70

Stan sanitarny i techniczny zakładów branży spożywczej ulega systematycznej poprawie. Znaczny wpływ na to ma większa świadomość przedsiębiorców, systematyczne i konsekwentne kontrole prowadzone przez Państwową Inspekcję Sanitarną i wymagania stawiane w zakresie wdrażania i stosowania zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), a także wprowadzania i przestrzegania systemu HACCP. W skali całego województwa zasady GHP/GMP wdrożyło 41.876 zakładów co stanowi 84,5% wszystkich zakładów znajdujących się w rejestrach. Pozostałe są w trakcie wdrażania i opracowywania stosownej dokumentacji. Natomiast system HACCP wprowadziło 62,8% wszystkich zakładów. Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach, w części zakładów spożywczych przestrzeganie zasad GHP i GMP uznano za wystarczające dla kontroli najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa żywności, co dotyczy zwłaszcza punktów małej gastronomii, bazujących na półproduktach i produktach gotowych.

Pojawiające się wciąż zagrożenia w obszarze bezpieczeństwa żywności wymagają nie tylko

nieustannego przestrzegania istniejących procedur, przez wszystkich uczestników łańcucha żywnościowego, ale także wzmożonych działań kontrolnych PIS.

W związku ze stwierdzeniem na terenie krajów Unii Europejskiej obecności niedozwolonej substancji (fipronilu) w jajach kurzych i w mięsie drobiowym, pobrano do badań z obrotu 26 prób. Pobór obejmował następujące produkty: jaja kurze - 12 prób, mięso drobiowe – filet 4 próby, udo kurcze – 4 próby, podudzie kurze – 6 prób. Badanie wykonywane było w laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Warszawie (mięso drobiowe) i w laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie (jaja). Nie stwierdzono obecności niedozwolonej substancji w żadnej z pobranych na terenie woj. śląskiego prób.

Z uwagi na medialne doniesienia dotyczące nieprawidłowości występujących w obrocie jaj i wyrobów jajecznych, w szczególności masy jajecznej, pobrano do badań 40 prób ww. produktów. Próby nie były kwestionowane.

W ramach zawartego w 2015 r. i kontynuowanego porozumienia z WIORIN i WIOŚ przeprowadzono 40 wspólnych kontroli w ramach nadzoru nad produkcją pierwotną, podczas

których w dwóch przypadkach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące warunków sanitarno-higienicznych. Ponadto pobrano 40 prób do badań laboratoryjnych - wynik był prawidłowy.

Przeprowadzono kontrole dotyczące obecności aluminium w regałach wykorzystywanych podczas produkcji pieczarek. W 2 skontrolowanych zakładach nie stwierdzono nieprawidłowości. Pobrano również do badań laboratoryjnych na obecność aluminium próby pieczarek. Uzyskany wynik był prawidłowy.

W związku z informacjami dotyczącymi łamania przez firmę: Jeronimo Martins Polska S.A., przepisów dotyczących przewozu artykułów spożywczych, transportu odpadów, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska, przeprowadzono kontrole sanitarne w placówkach handlowych sieci: „Biedronka” należących do w/w firmy, prowadzących działalność na terenie województwa śląskiego. Sprawdzano sposób dostawy środków spożywczych, przechowywania i usuwania odpadów kat. III, odpadów komunalnych (zmieszanych, makulatury i tworzyw sztucznych), prawidłowość opracowania i stosowania procedur w ramach dokumentacji GHP/HACCP, popartych odpowiednimi zapisami, jak również przeglądami zapisów z prowadzonych monitoringów. Na firmę nałożono grzywnę w postaci mandatu karnego w łącznej kwocie 10.450 zł.

Z uwagi na występowanie w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF), który jest poważnym zagrożeniem dla polskiej gospodarki, wzmożono nadzór nad sprzedażą mięsa oraz nad odpadami gastronomicznymi w zakładach żywienia zbiorowego. Skontrolowano łącznie 1.956 obiektów stwierdzając nieprawidłowości: w 7 zakładach w zakresie identyfikowalności mięsa i wyrobów mięsnych, w 5 zakładach w zakresie dot. odpadów oraz w 127 zakładach w pozostałym zakresie (np. uchybienia higieniczno-sanitarne). W wyniku podjętych działań kontrolnych wydano 38

decyzji administracyjnych nakazujących wykonanie określonych obowiązków w celu dostosowania do wymogów obowiązującego prawa, w 6 przypadkach wydano zalecenia doraźne. Na winnych zaniedbań nałożono 54 mandaty na łączną sumę 11.350zł

Wobec pojawiających się coraz częściej sygnałów dotyczących nieprawidłowości występujących w żywieniu pacjentów w szpitalach, skontrolowano 114 szpitali, w tym 26 prowadzących żywienie pacjentów we własnym zakresie, 83 prowadzących żywienie pacjentów w systemie cateringowym i 5 firm cateringowych obsługujących szpitale. Nieprawidłowości stwierdzono w 52 zakładach, w związku z czym wydano 13 decyzji administracyjnych, a na 5 zakładów nałożono grzywnę w postaci mandatu karnego na łączną kwotę 1.300 zł. We wszystkich zakładach pobrano jadłospisy dekadowe z różnych diet, w celu oceny teoretycznej sposobu żywienia pacjentów. Wyniki dokonanych analiz porównano z zalecanymi normami Instytutu Żywności i Żywienia. Analizowane jadłospisy oceniono jako złe i nie nadające się do poprawy lub zaledwie dostateczne. Ponadto w 32 szpitalach pobrano do badań laboratoryjnych porcje obiadowe, w celu oznaczenia wartości kalorycznej porcji, procentowego udziału energii pochodzącej z białka, tłuszczu, węglowodanów oraz zawartości chlorku sodu. Analizy laboratoryjne wykazały znaczne różnice pomiędzy wartościami teoretycznymi a rzeczywistymi. Wobec braku stosownych regulacji prawnych, do placówek szpitalnych skierowano wystąpienia dotyczące stwierdzonych nieprawidłowości związanych z żywieniem pacjentów, wnosząc o podjęcie działań naprawczych.

W województwie śląskim, ze względu na wejście w życie rozporządzenia z dnia 26 lipca 2016 r. określającego grupy środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagania, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia

zbiorowego dzieci i młodzieży, wzmożono nadzór nad jakością zdrowotną żywności w placówkach systemu oświaty. Bieżącym nadzorem sanitarnym objętych było 3.050 placówek systemu oświaty (1.323 stołówki szkolne, 22 stołówki w bursach i internatach, 1.627 stołówki w przedszkolach, 78 stołówek w zakładach specjalnych i wychowawczych) z czego w 790 placówkach świadczone są usługi żywienia dzieci i młodzieży w systemie cateringowym (308 placówek szkolnych oraz 482 placówki przedszkolne). W 2017 roku objęto badaniami oceny teoretycznej w sumie 273 placówki oświatowo wychowawcze. Przeprowadzono szczegółową ocenę jadłospisów dziennych. Analizie poddano całodzienne wyżywienie oferowane w placówkach. Przy ww. ocenie uwzględniono „Normy żywienia dla populacji polskiej – nowelizacja” pod red. naukową prof. dr hab. n. med. Mirosława Jarosza (IŻŻ 2012 r.), zalecenia dotyczące żywienia człowieka propagowane przez Instytut Żywności i Żywienia oraz zawarte w publikacji: „Praktyczny Podręcznik Dietetyki” pod red. naukową prof. dr hab. n. med. Mirosława Jarosza (IŻŻ 2010 r.). Wyniki teoretycznej oceny jakościowej i ilościowej jadłospisu dekadowego przedstawiono w formie zaleceń. Ponadto, poddano analizie laboratoryjnej 4 posiłki obiadowe. Posiłki oceniane były pod kątem wartości energetycznej ogólnej oraz z podziałem na % energii dostarczany z białka oraz z tłuszczu. Oceniono prawidłowość zestawienia dekadowego oraz zawartość składników pokarmowych tj. wapnia, żelaza oraz wit. C. W efekcie powyższych analiz ogólnie zakwestionowa-

nych zostało 93 posiłków poddanych ocenie teoretycznej oraz 1 posiłek oceniany laboratoryjnie, pobrany do oceny w stołówce internatu. 74 próbki zakwestionowane były pod kątem nieprawidłowego zestawienia dekadowego jadłospisów, 41 próbek wykazała nieprawidłową wartość energetyczną. Nieprawidłowy procentowy rozkład energii z białka występował w 10 próbkach, z tłuszczu w 31 próbkach, ponadto w 78 próbkach wykazano nieprawidłową podaż wapnia, w 26 próbkach nieprawidłowe zapotrzebowanie na żelazo oraz w 23 próbkach na wit. C.

Wszędzie tam, gdzie stwierdzone zostały nieprawidłowości w zakresie oceny teoretycznej oraz laboratoryjnej, PSSE wydały zalecenia dotyczące takiego układania jadłospisu, aby zapewniał on pokrycie zapotrzebowania na energię i wszystkie niezbędne składniki pokarmowe.

W 2017 r. laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa śląskiego dokonały analizy laboratoryjnej 10.432 próbek, w tym żywności 9.543 próbki, pobrane u producentów oraz w miejscach obrotu hurtowego i detalicznego. Próbki przebadane zostały w następujących kierunkach: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mikotoksyn, zanieczyszczeń azotanami, substancji dodatkowych dozwolonych, znakowania, zanieczyszczeń biologicznych, zanieczyszczeń fizycznych i organoleptycznie. Za niezgodne z wymaganiami uznano 242 próbki, co stanowi 2,5%. Z kolei na 522 badań sanitarnych, 118 było zdyskwalifikowanych, co stanowi 22,6%.

Jakość zdrowotna środków spożywczych lata 2016–2017.

Rok	Próbki zbadane	Próbki zdyskwalifikowane %	W tym					
			krajowe		UE		importowane	
			Próbki zbadane	Próbki zdyskwalifikowane %	Próbki zbadane	Próbki zdyskwalifikowane %	Próbki zbadane	Próbki zdyskwalifikowane %
2016	9460	2,2	8175	2,2	765	2,7	520	1,3
2017	9543	2,5	8356	2,6	823	1,9	364	1,9

Najczęstsze przyczyny kwestionowania środków spożywczych to:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne (obecność *Salmonella* spp.),
- niezgodne z wymaganiami znakowanie,
- nieprawidłowe cechy organoleptyczne,
- zanieczyszczenia biologiczne.

Najwięcej zdyskwalifikowanych próbek stwierdzono w grupach:

- mleko i przetwory mleczne - zdyskwalifikowano 97 próbek z 1.293 zbadanych, tj. 7,5% głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych,
- drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory – zdyskwalifikowano 32 próbek z 574 zbadanych, tj. 5,6% głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych,
- suplementy diety – zdyskwalifikowano 28 próbek z 458 zbadanych, tj. 6,1% głównie za niezgodne z wymaganiami znakowanie,

Każdego roku odnotowuje się znaczną ilość interwencji konsumentów, które są rozpatrywane z należytą starannością a strony informowane o wynikach podjętych działań. W 2017 r. do organów PIS województwa śląskiego wpłynęło 1.730 wniosków i interwencji, dotyczących bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności. Rozpatrzono 1676 spraw, w 44 przypadkach przekazano sprawy w części lub w całości do właściwych organów PIS a także do innych organów tj. IW, PIP, OISW, WIOŚ. Ponadto 24 interwencje pozostawiono bez rozpoznania, ze względu na brak wystarczających danych do podjęcia stosownych działań. Analizowano wszystkie

wpływające zgłoszenia, również anonimowe. Dotyczyły one głównie: niewłaściwych warunków sanitarnych w miejscach obrotu, sprzedaży artykułów po upływie dat minimalnej trwałości/terminu przydatności do spożycia, niewłaściwych cech organoleptycznych żywności, warunków transportu, higieny personelu, wprowadzania do obrotu suplementów diety, a głównie ich znakowania.

Zasadność zarzutów podniesionych przez skarżących została potwierdzona w 539 przypadkach co stanowi ok. 32% rozpatrywanych spraw. Pobrano do badań laboratoryjnych 106 próbek, z czego zakwestionowano 16, tj. 15% wszystkich próbek zbadanych.

Główną przyczyną kwestionowania była obecność zanieczyszczeń biologicznych (6), mikrobiologicznych (5), niewłaściwe własności organoleptyczne (4) oraz niska wartość energetyczna posiłku (1). Celem usunięcia źródeł zagrożeń związanych ze spożyciem żywności potencjalnie niebezpiecznej dla zdrowia ludzi, Unia Europejska wprowadziła System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach – RASFF, którego zadaniem jest ochrona konsumentów przed ryzykiem wystąpienia zachorowań. W ramach tego systemu Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Katowicach w roku 2016 otrzymała łącznie 123 powiadomienia nadesłane bezpośrednio z Krajowego Punktu Kontaktowego przy Głównym Inspektoracie Sanitarnym oraz za pośrednictwem Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych z terenu kraju.

Zestawienie powiadomień z 2017 r.

Kategorie produktów	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
Bakalie	4	7
Przetwory zbożowo mączne	4	2
Przetwory owocowo warzywne	2	1
Wyroby cukiernicze trwałe	3	2
Przyprawy	4	2
Kawa i herbata	6	2
Ryby i przetwory rybne	4	2
Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	3	1
Mięso i przetwory mięsne	5	3
Tłuszcze roślinne	2	3
Wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością	8	7
Suplementy diety	12	13

W roku 2017 odnotowano na terenie województwa śląskiego 57 powiadomień alarmowych oraz 45 powiadomień informacyjnych. Liczną grupę kwestionowanych produktów stanowiły suplementy diety, które zostały zakwestionowane i zgłoszone do systemu RASFF ze względu na stwierdzenie obecności nieautoryzowanego składnika 1,3-dimetyloaminy (DMAA), substancji dla

której nie zostały ustalone limity bezpieczeństwa spożycia przez ludzi.

Pozostałą grupą środków spożywczych są te, w których stwierdzone zagrożenie związane było z obecnością pozostałości leków weterynaryjnych, środków ochrony roślin, metali ciężkich, aflatoksyn, jak również obecność żywych i martwych szkodników oraz ich pozostałości.

Bezpieczeństwo wody

Jakość wody wykorzystywanej do kąpieli

Na podstawie ustawy *Prawo wodne*, która określa zakres obowiązków nałożonych na władze lokalne, właścicieli/administratorów oraz organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w sezonie letnim 2017 roku realizowano kontrolę jakości wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli. Do Państwowej Inspekcji Sanitarnej zostało zgłoszonych pięć

obiektów, dla których zastosowano status kąpieliska: „Pogoria I” i „Pogoria III”, będące pod nadzorem PPIS w Dąbrowie Górniczej, „Czechowice” – pod nadzorem PPIS w Gliwicach, zalew „Zakrzew” – pod nadzorem PPIS w Kłobucku oraz „Stawiki” – pod nadzorem PPIS w Sosnowcu.

Pogoria I (zdjęcie własne)

Pogoria III (zdjęcie własne)

Badania jakości wody, wykonane zarówno przez PIS, jak i właścicieli/administratorów obiektów w ramach prowadzenia kontroli wewnętrznej, potwierdziły przydatność wody do kąpiel. Jakość wody w sezonie letnim 2017 roku we wszystkich obiektach była doskonała. W sezonie letnim 2017 roku zostały uruchomione 24 miejsca wykorzystywane do kąpiel.

Wzorem lat ubiegłych, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny na portalu internetowym pod adresem www.higienawody.wsse.katowice.pl, przedstawiał aktualną ocenę jakości wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpiel.

akty prawne

lokalizacja laboratoriów PIS

monitoring

woda przeznaczona do spożycia
- raporty PIS

ujęcia wód powierzchniowych

studnie indywidualne

analizy z zastosowaniem geograficznych systemów informacyjnych

kontakt

strona główna

Podstawowe informacje o organizacji kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpiel

Zaprezentowane są kąpieliska i miejsca wykorzystywane do kąpiel, zgłoszone do PPIS województwa śląskiego, zgodnie z zapisami ustawy Prawo Wodne

Po wybraniu obiektu zaprezentuje się jego nazwa zwyczajowa, a po kliknięciu pojawi się informacja o jakości wody wraz z informacją o organie nadzorującym

Po wybraniu obiektu, można użyć nawigacji mapy, celem zmiany jej skali.

Kąpieliska i miejsca wykorzystywane do kąpiel na terenie województwa śląskiego

● woda przydatna do kąpiel
 ● woda nieprzydatna do kąpiel
 ● woda niebadana

Widok poglądowy portalu internetowego z zamieszczoną oceną jakości wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpiel

Ponadto w 2017 roku zewidencjonowano 266 obiektów kąpielowo - rekreacyjnych (257 całorocznych i sezonowych pływalni oraz 9 parków

wodnych). 249 pływalni odpowiadało wymaganiom (96,9%) rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinna

odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016), natomiast 8 nie odpowiadało (3,1%), poza tym z 9 parków wodnych

8 oceniono jako odpowiadające wymaganiom (88,9%).

Jakość ujmowanych wód powierzchniowych – kategoryzacja

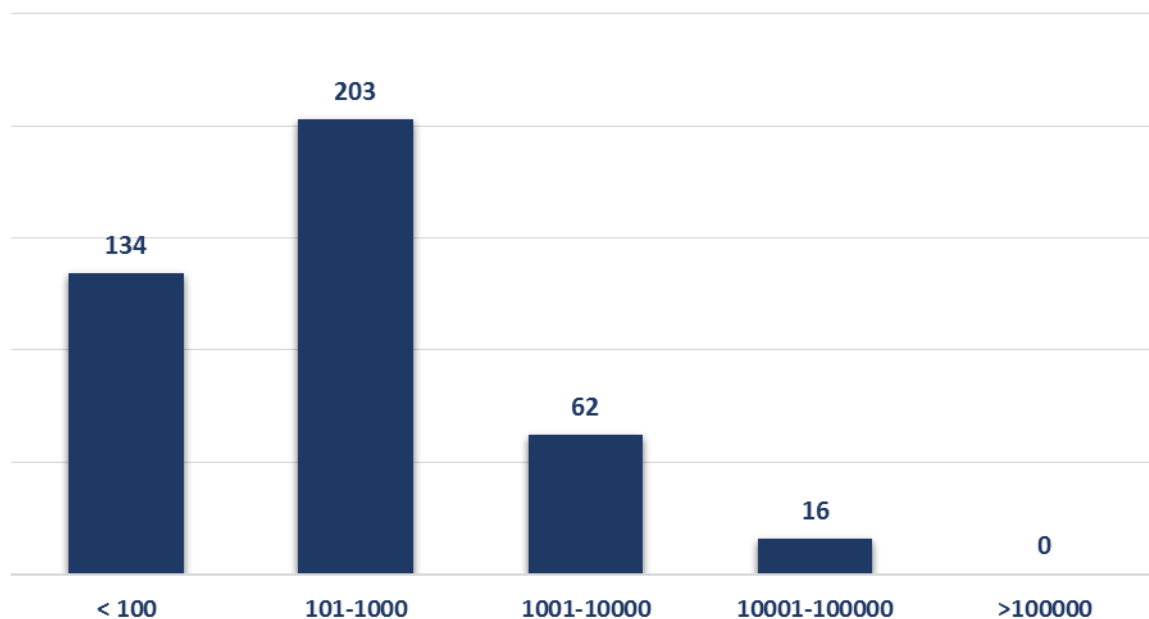
Kontrolę jakości wody powierzchniowej wykorzystywanej do zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi prowadzą pracownicy PIS. W 2017 roku w województwie

śląskim zewidencjonowano 62 ujęcia wód powierzchniowych, z których 57 przypisano następujące kategorie jakości wody: A1 - 9, A2 - 39 i A3 - 9.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Woda przeznaczona do spożycia, rozprowadzana przez wodociągową sieć rozdzielczą, produkowana jest przez 415 urządzeń wodo-

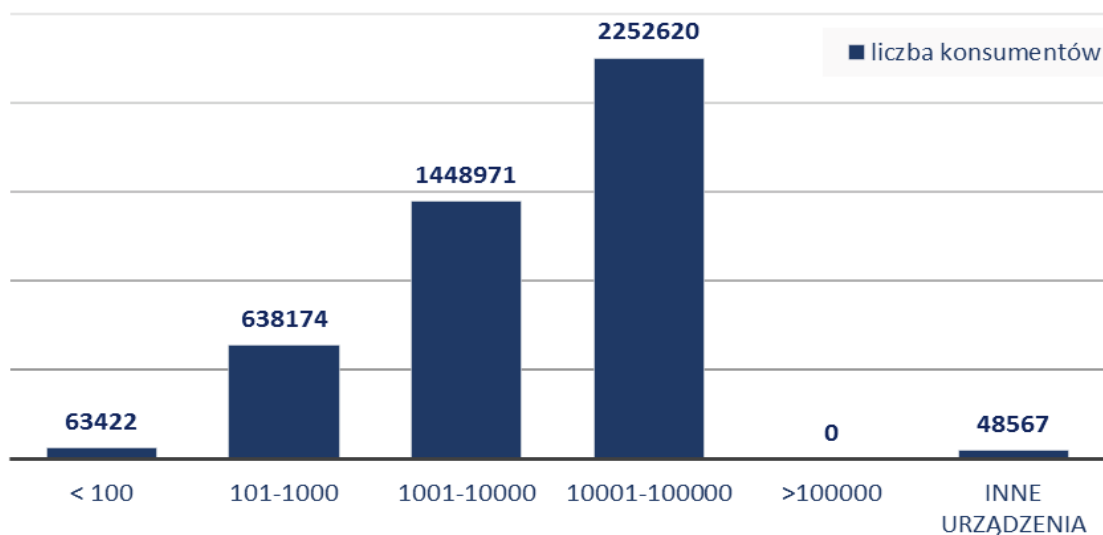
ciągowych (1 mniej, niż w roku 2016), o różnej wydajności.

Liczba urządzeń wodociągowych zewidencjonowanych w 2017 r. (wg wydajności urządzenia w m³/d).

Z urządzeń wodociągowych, składających się na pełny system zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia, korzysta 4.402.887 mieszkańców (o 3.542 osób mniej niż w roku 2016), co stanowi 96,7% populacji województwa śląskiego (wg liczby ludności na dzień 30.06.2017), w tym tylko 0,02% z wody

nie odpowiadającej wymaganiom. Pozostali mieszkańcy województwa, 48567 osób korzysta z innych źródeł zaopatrzenia w wodę do spożycia – 346 podmiotów, w tym spośród wszystkich 326 skontrolowanych, 325 o odpowiedniej jakości wody.

Liczba konsumentów, zależnie od wydajności urządzenia wodociągowego w 2017 r.

Odnotowane zanieczyszczenia w zakresie parametrów fizykochemicznych dotyczyły przede wszystkim mętności, chloru wolnego i zawartości żelaza, a w ramach monitoringu jakości wody prowadzonego przez przedsiębiorstwa wodociągowe także związków chlorowcopochodnych. Natomiast zanieczyszczenia mikrobiologiczne odnosiły się głównie do obecności w wodzie bakterii grupy coli.

Mieszkańcy województwa śląskiego w ciągu doby zużywają w sumie ok. 880.600m³ wody przeznaczonej do spożycia, czerpanej z wodociągowej sieci rozdzielczej w ramach zbiorowego zaopatrzenia oraz ok. 9.800m³ wody pochodzącej ze studni przydomowych oraz innych źródeł.

Niezmiennie na terenach podmiejskich, a szczególnie wiejskich, cechujących się słabym zurbanizowaniem, gdzie ludność czerpie wodę z przydomowych studni oraz niewielkich wodociągów (o wydajności poniżej 1.000 m³/dobę), od szeregu lat w wodzie przeznaczonej do spożycia stwierdza się podwyższone stężenia związków azotowych, żelaza, zwiększoną barwę i mętność oraz nieprawidłowy

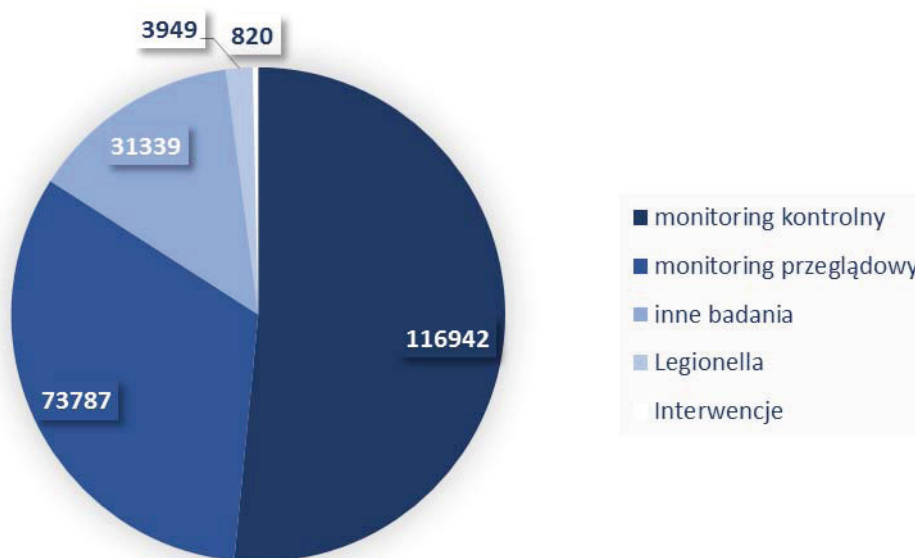
stan bakteriologiczny wody. Przyczyny takiej sytuacji należy upatrywać w lokalnym wtórnym zanieczyszczeniu warstw wodonośnych oraz sieci dystrybucyjnej, wynikającym w mniejszym stopniu z działalności rolniczej, a przede wszystkim z braku kanalizacji i oczyszczalni ścieków oraz nieuregulowanej gospodarki odpadami na tych terenach.

W 2017 roku mieszkańcy województwa śląskiego zgłaszali interwencje, dotyczące pogorszenia wskaźników organoleptycznych jakości wody przeznaczonej do spożycia. Odnotowano 36 interwencji, na podstawie przeprowadzonych badań laboratoryjnych stwierdzono występowanie przekroczeń normatywów w 16 przypadkach.

Monitoring jakości wody w 2017 roku realizowano zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989). W 2017 roku kontrola jakości wody w ramach działań własnych, podjętych z inicjatywy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, została przeprowadzona w 2015 punktach kontrolnych.

W Zintegrowanym Laboratorium WSSE w Katowicach organy PIS wykonały 36.108 ozna-

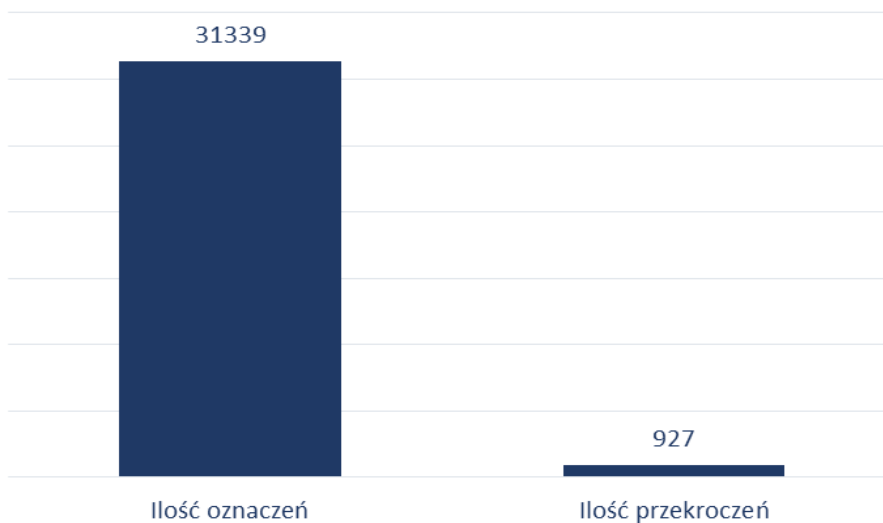
czeń parametrów jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Liczba wykonanych oznaczeń parametrów jakości wody do spożycia pobranych z urządzeń wodociągowych w 2017r.

Badania jakości wody w ramach działań własnych spowodowały wykrycie przekroczeń w wodzie pochodzącej z systemu zbiorowego zaopatrzenia, w zakresie parametrów fizyko-

chemicznych w 735 przypadkach oraz bakteriologicznych w 192 przypadkach. Obserwuje się wzrost ilości przekroczeń parametrów jakości wody w porównaniu z rokiem 2016.

Liczba przekroczonych parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych w 2017 r. w województwie śląskim na podstawie wyników Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Badania monitoringowe prowadzone przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz podmioty wykorzystujące wodę pocho-

dzącą z indywidualnego ujęcia jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej wykazały występowanie prze-

kroczeń w zakresie parametrów fizykochemicznych oraz bakteriologicznych jakości wody do spożycia charakteryzowały się podobną tendencją. Najczęściej występującymi przekroczeniami w zbadanych próbkach wody były zawartość żelaza oraz współtowarzyszące jej stężenie mętności, a także wielokrotnie odnotowywane przekroczenie zawartości chloru wolnego. W przypadku stwierdzenia zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody odnotowywano przede wszystkim obecność bakte-

rii grupy coli i Legionella sp. Bakterie z rodzaju Legionella sp. występowały w 259 próbkach (6,6%), najczęściej jednak o średnim skażeniu – 210 próbek (5,3%). Ponadto pracownicy PIS wydali 14 decyzji w sprawie wprowadzenia nowych technologii uzdatniania wody. Zawsze aktualne informacje o jakości wody w województwie dostępne są na portalu internetowym www.higienawody.wsse.katowice.pl

Stan bezpieczeństwa sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

W roku sprawozdawczym 2017 w zakresie działania higieny komunalnej organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego - przeprowadzały działania mające charakter akcyjny oraz sprawowały bieżący nadzór sanitarny, kontrolując przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące: stanu sanitarnotechnicznego obiektów użyteczności publicznej, środków higieny transportu, jak również rozpatrując skargi i wnioski obywateli.

Wzorem lat ubiegłych, istotnym przedsięwzięciem akcyjnym w 2017 roku, było przeprowadzenie przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych woj. śląskiego Kampanii Społecznej „Mam świadomość jak być zdrowym”, skierowanej do właścicieli i pracowników zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej oraz świadczących więcej niż jedną z ww. usług.

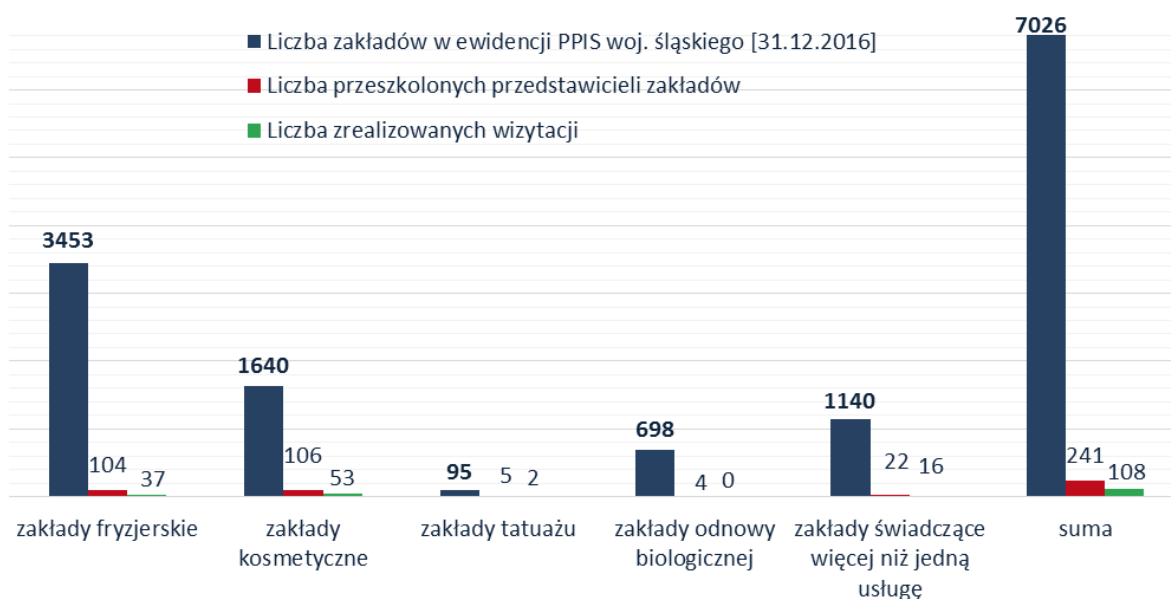
Na terenie woj. śląskiego w 2017 roku w ramach I etapu Kampanii Społecznej „Mam świadomość jak być zdrowym” z ogólnej liczby 7.026 zakładów będących w ewidencji PPIS woj. śląskiego (stan na 31.12.2017 r.) w terminie od lutego do czerwca zostało przeszkolonych 241 przedstawicieli zakładów kosmetycznych, fryzjerskich, tatuażu, odnowy biolo-

gicznej oraz świadczących więcej niż jedną usługę. I Etap Kampanii, polegał na przekazaniu wiedzy z zakresu: postępowania ze sprzętem stosowanym podczas wykonywania usług (w tym zasad sterylizacji narzędzi wielokrotnego użytku), sposobów przeprowadzania dezynfekcji skóry oraz powierzchni, postępowania z odzieżą ochronną i roboczą, bielizną, odpadami oraz podstawowych zasad higieny na stanowisku pracy. Uczestnicy szkoleń otrzymali, materiały edukacyjne w postaci poradnika „*Jak bezpiecznie i higienicznie pracować oraz świadczyć usługi*” oraz plakat informacyjny. Łącznie na terenie woj. śląskiego w latach 2015-2017 zostało przeszkolonych 3.408 przedstawicieli zakładów z ww. grup obiektów. W 2017 roku działaniami edukacyjnymi objęto również uczniów szkół ponadgimnazjalnych przygotowujących się do zawodu z zakresu wykonywania usług fryzjerskich i kosmetycznych. Z edukacji skorzystało łącznie 110 uczniów ze szkół zlokalizowanych w Częstochowie, Świętochłowicach, Jaworznie, Bytomiu i Żarkach. Kolejny, II Etap Kampanii został przeprowadzony w okresie od lipca do października 2017 roku: polegał na wizytacji zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej oraz świadczących więcej niż jedną z ww. usług.

Jego celem była weryfikacja wdrożenia przez przedstawicieli zakładów, właściwych zasad postępowania podczas świadczenia usług, jak również zapewnienia właściwych warunków sanitarnych na podstawie i przy użyciu zdobytej podczas szkoleń wiedzy. Założono, iż po szkoleniach właściciele zakładów będą w stanie samodzielnie zlokalizować występujące w obiektach nieprawidłowości, ocenić skalę problemów i zagrożeń, a następnie wyeliminować je do czasu wizytacji przedstawicieli właści-

wych PPIS woj. śląskiego. Pozytywny wynik przeprowadzonej wizytacji, pozwolił na uzyskanie przez zakład stosownego zaświadczenia oraz naklejki z logiem Kampanii.

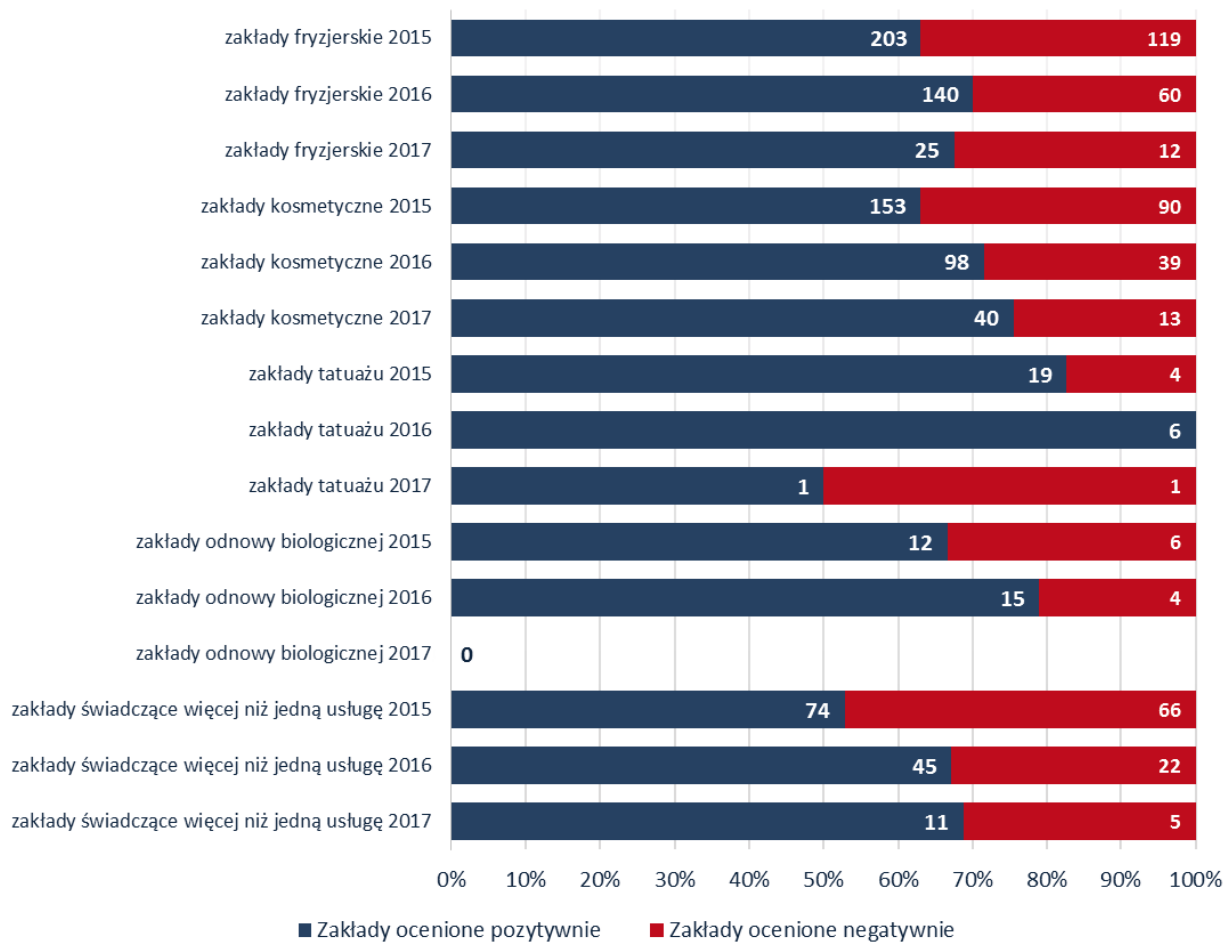
W ubiegłym roku do uczestników szkoleń wystosowano 235 zaproszeń, z czego 111 wyraziło chęć uczestnictwa. Zrealizowano 108 wizytacji, w tym 37 w zakładach fryzjerskich, 53 w zakładach kosmetycznych, 2 w zakładach tatuażu oraz 16 w zakładach świadczących więcej niż jedną z ww. usług.

Porównanie liczby zakładów przeszkolonych w I Etapie Kampanii w podziale na grupy obiektów do liczby zakładów, które wzięły udział w II Etapie Kampanii Społecznej.

W wyniku przeprowadzonych 108 wizytacji, 77 zakładów zostało pozytywnie ocenionych, co stanowi 71,3% liczby zakładów, które wzięły udział w II Etapie Kampanii. Na podstawie danych uzyskanych od Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych woj. śląskiego do zakładów pozytywnie ocenionych zaliczono: 25 zakładów fryzjerskich, 40 zakładów kosmetycznych, 1 zakład tatuażu oraz 11 za-

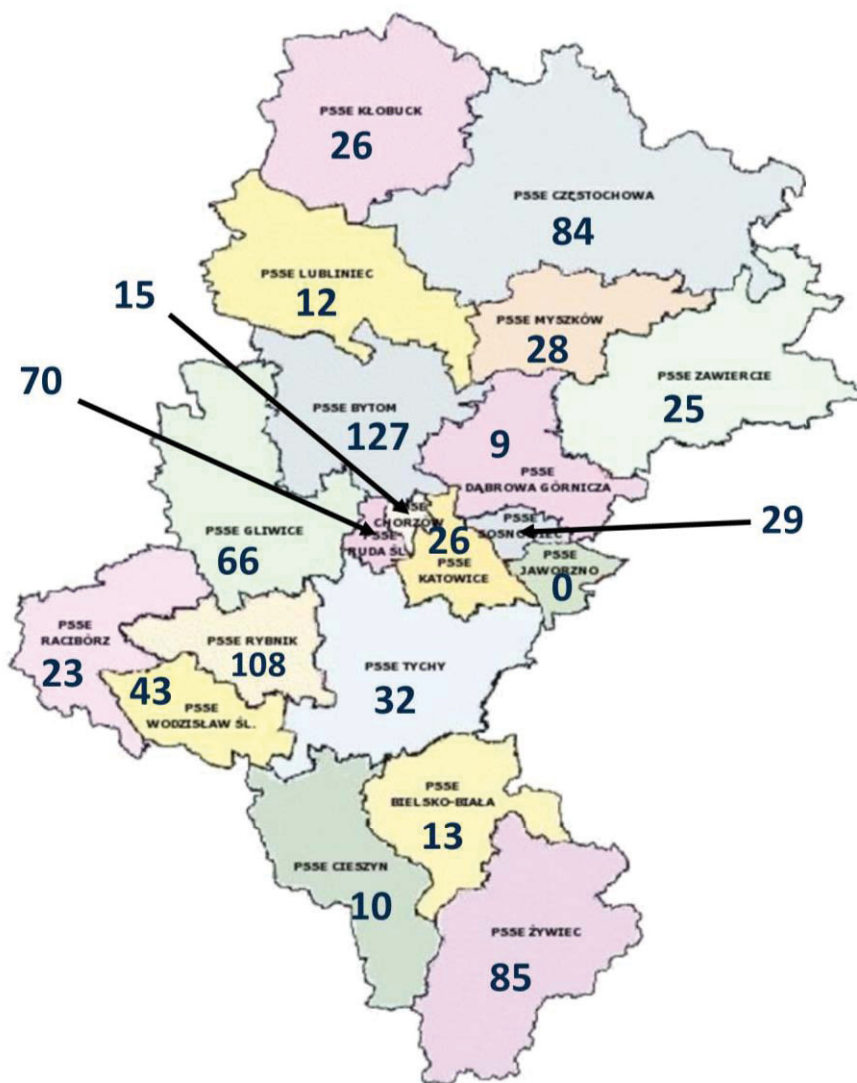
kładów świadczących więcej niż jedną usługę. Pomimo zmniejszenia z roku na rok zainteresowania Kampanią Społeczną, sumarycznie w latach 2015-2017 przeprowadzono 1.289 wizytacji, w efekcie których 842 zakłady zostały pozytywnie ocenione, co stanowi 12% z ogólnej liczby zakładów będących w ewidencji PPIS woj. śląskiego.

Ocena zakładów, które wzięły udział w II Etapie Kampanii Społecznej w latach 2015-2017.

Działania prowadzone na terenie woj. śląskiego w latach 2015-2017 w ramach Kampanii Społecznej doprowadziły do poprawy warunków sanitarnych, chociaż w części obiektów

biorących udział w ww. Kampanii. Łącznie 842 zakłady zostały pozytywnie ocenione w ramach II Etapu Kampanii Społecznej.

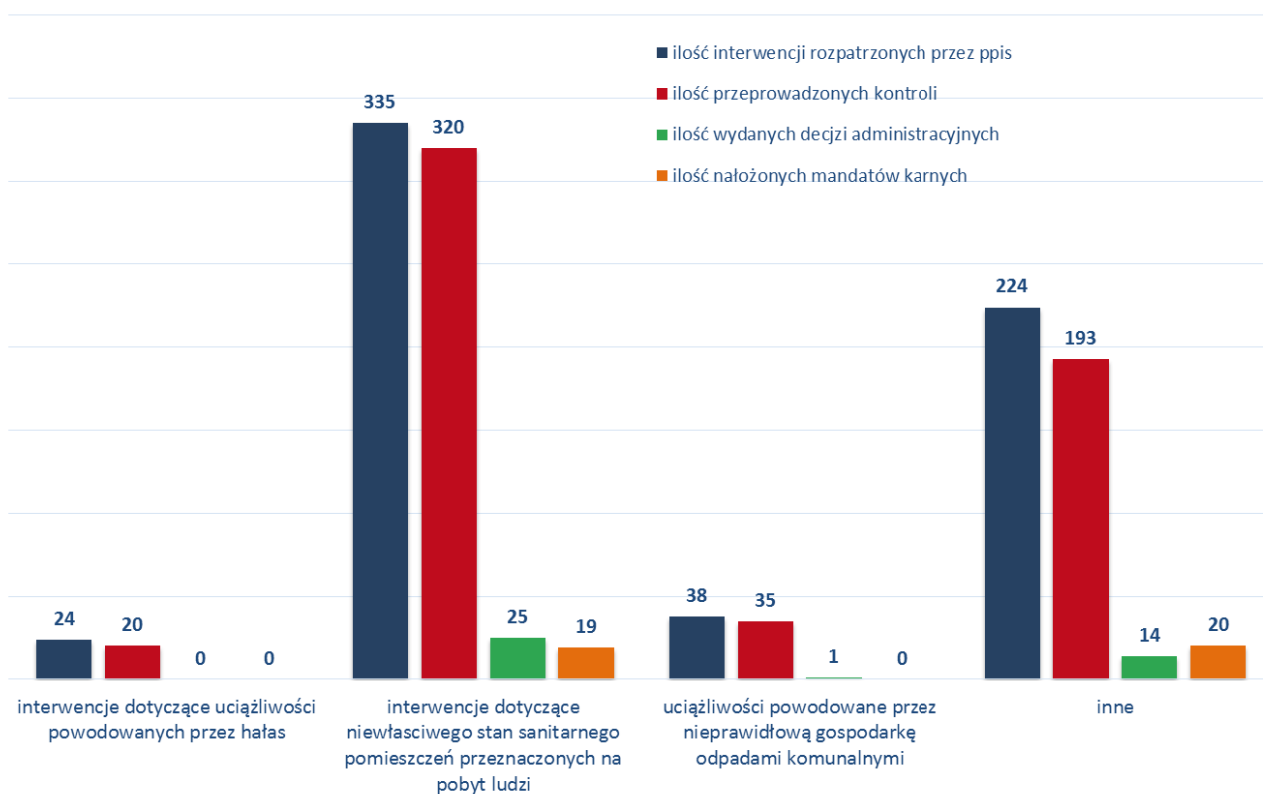
Liczba zakładów sektora „Beauty” pozytywnie ocenionych w ramach II etapu Kampanii Społecznej w latach 2015-2017 (831 zakładów).

Na terenie województwa śląskiego w ubiegłym roku, organy PIS województwa śląskiego bieżącym nadzorem sanitarnym objęły łącznie 16.952 obiekty użyteczności publicznej, takie jak: domy pomocy społecznej, jednostki organizacyjne pomocy społecznej oraz inne placówki zapewniające całodobową opiekę, obiekty hotelarskie i inne obiekty świadczące usługi hotelarskie, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej, noclegownie i domy dla bezdomnych, ustępy publiczne, pływalnie, cmentarze, domy przedpogrzebne, dworce i stacje kolejowe, port lotniczy, tereny rekreacyjne. Ponadto kontrolo-

wano nie objęte ewidencją, środki transportu (autobusy, kolej, tramwaje, samoloty, samochody do przewozu chorych, bielizny, zwłok i szczątków ludzkich i inne). Dla wszystkich ww. obiektów, w wyniku przeprowadzonych 9.787 kontroli sanitarnych wydano łącznie 370 decyzji administracyjnych oraz nałożono 135 mandatów karnych, na łączną kwotę 25.250zł. Najwięcej decyzji (96) oraz mandatów karnych (86) wydano w grupie zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej oraz świadczących więcej niż jedną usługę. W ramach prowadzonego nadzoru bieżącego, organy PIS województwa śląskiego oceniły

podmioty działalności leczniczej pod kątem oceny bieżącego stanu sanitarnego (w tym technicznego), gospodarki odpadami medycznymi, postępowania z bielizną brudną i czystą oraz postępowania ze zwłokami osób zmarłych w szpitalu. Łącznie spośród 3.390 zewidencjonowanych podmiotów leczniczych udzielających stacjonarnych, całodobowych i ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych, skontrolowano 2.248 obiektów, przeprowadzono 4.480 kontroli sanitarnych, wydano 308 decyzji administracyjnych oraz nałożono 75 mandatów karnych na łączną kwotę 14.300 zł. W roku 2017 do PPIS województwa śląskiego

wpłynęło łącznie 803 interwencje, z czego 182 stwierdzono, iż dotyczą one spraw pozostających poza kompetencjami organów PIS i w całości lub w części przekazano je do załatwienia innym organom lub urządowi właściwym rzeczowo i terenowo. W związku z 621 interwencjami rozpatrywanymi w zakresie własnych kompetencji, upoważnieni przedstawiciele PPIS woj. śląskiego ogółem przeprowadzili 568 kontroli interwencyjnych. W wyniku przeprowadzonych działań wydano 40 decyzji administracyjnych oraz nałożono 39 mandatów na łączną kwotę 8.550 zł.

Działalność kontrolno-represyjna organów PIS woj. śląskiego będąca wynikiem rozpatrzonych interwencji w roku 2017.

Do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wpłynęły 133 interwencje i wnioski obywateli w sprawach sanitarnych. W zakresie higieny komunalnej i środowiska ŚPWIS rozpatrzył 5 interwencji dotyczących obiektów będących pod jego nad-

zorem, z których 2 uznał za częściowo zasadne.

Natomiast 101 interwencji ŚPWIS - jako organ II instancji Państwowej Inspekcji Sanitarnej - przekazał do rozpatrzenia zgodnie z posiadanymi kompetencjami:

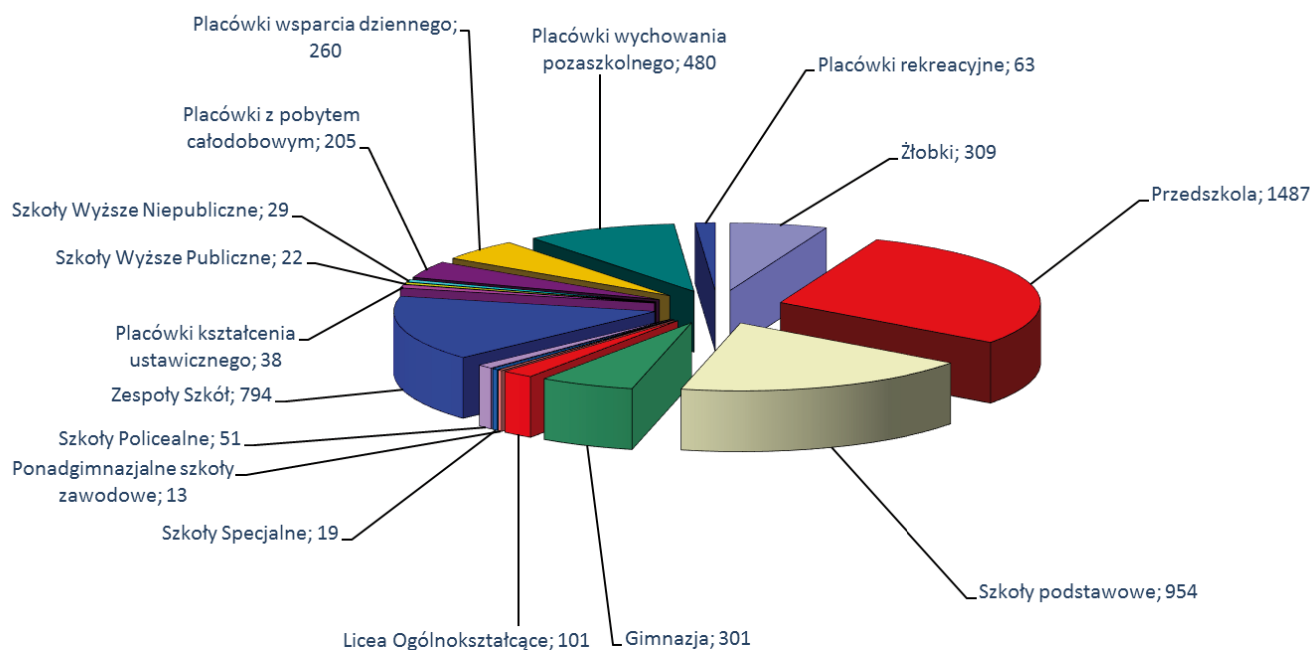
- 90 właściwym miejscowo państwowym powiatowym inspektorom sanitarnym,
- 1 do Śląskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska,
- 4 do właściwych miejscowo Powiatowych Inspektorów Nadzoru Budowlanego,
- 6 do właściwych miejscowo i rzeczowo prezydentów lub burmistrzów miasta. Sprawdzano realizację obowiązków wynikających z art. 5 ust. 1a ustawy z dnia 9 listopada 1995 r.

o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2017 r., poz. 957). W zdecydowanej większości skontrolowanych obiektów stwierdzono, iż w miejscach widocznych (głównych wejściach do obiektów, poczekalniach, rejestracjach, pokojach hotelowych) znajdowały się stosowne oznaczenia słowne i graficzne informujące o zakazie palenia wyrobów tytoniowych oraz papierosów elektronicznych.

Ocena stanu sanitarnego obiektów nauczania i wychowania dzieci i młodzieży

W roku 2017 na terenie województwa śląskiego znajdowało się 7.844 zakładów dla dzieci

i młodzieży, z czego 5.144 stanowiły placówki stałe natomiast 2.700 to placówki sezonowe.

Przeprowadzono łącznie 5.395 kontroli sanitarnych w 4.101 placówkach, w tym:

- 4.600 w placówkach szkolno-wychowawczych,
- 795 w placówkach sezonowych.

Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni, w tym szkoły wyższe, a także żłobki, przedszkola, placówki pracy pozaszkolnej, domy dziecka, warsztaty szkolne i inne zakłady. Przedmiotem czynności kontrolnych prowa-

dzonych w placówkach nauczania i wychowania był:

- 1) nadzór nad warunkami do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach, nad stanem technicznym boisk szkolnych oraz placów zabaw w przedszkolach,
- 2) ocena warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież,
- 3) nadzór nad przechowywaniem i stosowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w placówkach,
- 4) ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii,
- 5) ocena sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy,
- 6) ocena procesu nauczania-uczenia się w szkołach podstawowych,
- 7) nadzór nad przestrzeganiem przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych w placówkach oświatowych,
- 8) ocena organizacji i przebiegu akcji wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

Żłobki i kluby dziecięce

Na terenie województwa śląskiego funkcjonowało 309 żłobków i klubów dziecięcych, z których 266 skontrolowano, tj. 86%, gdzie zapewniono opiekę dla 9.722 dzieci. Wszystkie skontrolowane placówki funkcjonowały w budynkach przystosowanych do tego celu, budynki utrzymane były w dobrym stanie technicznym. W 99% skontrolowanych żłobków i klubów dziecięcych warunki do utrzymania higieny oceniono jako prawidłowe,

wszystkie placówki posiadały dostęp do bieżącej ciepłej wody, oraz były wyposażone w środki higieny osobistej, tylko w 2 przypadkach stwierdzono zły stan czystości i porządku co skutkowało nałożeniem 2 mandatów na łączną wartość 800zł. W 2017 roku rozpatrzono 67 wniosków potwierdzających zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu dzieci w placówce.

Przedszkola

W roku sprawozdawczym skontrolowano 1.157 z 1.487 placówek przedszkolnych funkcjonujących na terenie województwa śląskiego (tj. 78%). W 11 przedszkolach stwierdzono niezachowanie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych. W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2017 roku dokonano oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w wybranych placówkach przedszkolnych. Pomiar przeprowadzono w 192 przedszkolach (w 621 oddziałach), gdzie zmierzono 11.357 stanowisk pracy dziecka, z których 569 tj. 5% mebli była niedo-

stosowanych do wzrostu dzieci. Jednocześnie skontrolowano sytuację w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne zakupione po 1997 roku. Na 1.157 skontrolowanych przedszkoli w 855 z nich (tj. 73%) odsetek mebli z certyfikatami wyniósł 100%, powyżej 50% mebli certyfikowanych stwierdzono w 202 placówkach (tj.17%), w 10% skontrolowanych przedszkoli stwierdzono, iż wyposażenie posiadające certyfikaty stanowi tylko 25% mebli. Kontrole przeprowadzone w ramach nadzoru nad warunkami sanitarno-higienicznymi dla

dzieci 6-letnich w tzw. oddziałach „zerowych” w placówkach oświatowych pozwoliły na ocenę 1.283 oddziałów w tym zakresie. W przedszkolach funkcjonowały 1.023 oddziały, natomiast 260 oddziałów działa w strukturach

Szkoły

W roku 2017 skontrolowano 1.409 placówek spośród 2.233 znajdujących się pod nadzorem (tj. 63%). Wszystkie szkoły funkcjonowały w budynkach do tego przystosowanych. W złym stanie technicznym było 66 placówek, brak bieżącej czystości i porządku stwierdzono w 23 szkołach (w 2016 r. w 25 szkołach), natomiast jednocześnie występujący brak czystości oraz zły stan techniczny stwierdzono w 37 obiektach.

Niespełnienie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych z powodu nadmiernej liczby uczniów przypadających na jedno oczko ustępowe bądź umywalkę stwierdzono w 8 szkołach. W zdecydowanej większości skontrolowanych placówek (95%) zapewnione były prawidłowe warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów tj. ciepła bieżąca woda, mydło w płynie w dozownikach, ręczniki papierowe bądź suszarki elektryczne oraz papier toaletowy. Jednak w dalszym ciągu w części placówek objętych kontrolą w 2017 roku stwierdzono niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej. Niewłaściwy stan techniczny oraz stan sanitarno-higieniczny

Ergonomia w szkołach

Wzorem lat ubiegłych w roku 2017 dokonano oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów. Skontrolowano w sumie 171 szkoły (784 oddziały), gdzie zmierzono 13.346

szkół podstawowych. Właściwą infrastrukturę i wyposażenie pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez dzieci z oddziałów zerowych zapewniono w 1.144 skontrolowanych placówkach.

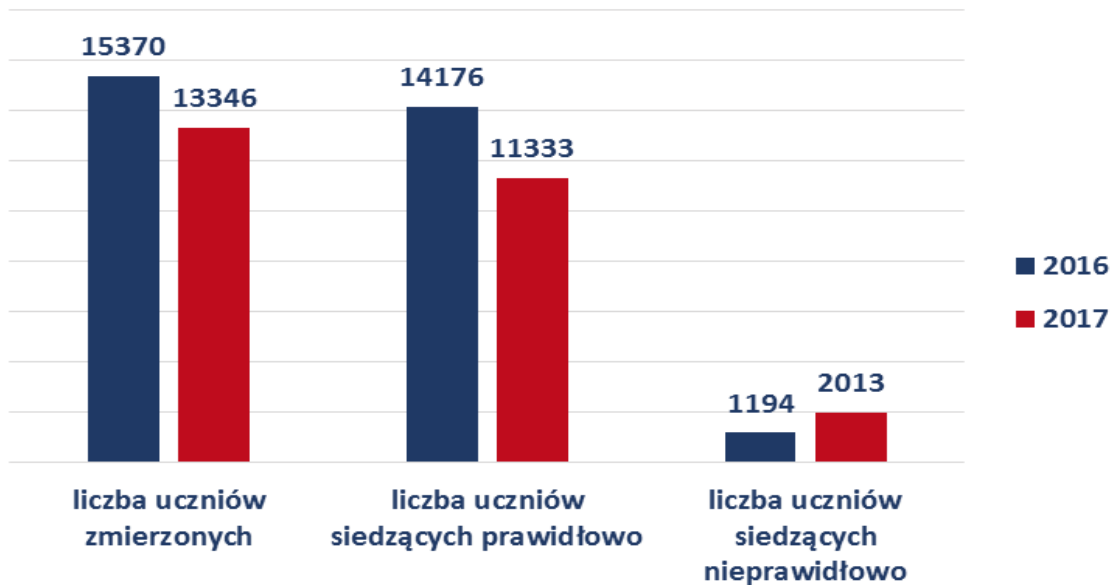
pomieszczeń i armatury sanitarnej stwierdzono w 50 placówkach szkolnych (tj. 3,5%). Spośród 1.409 ogółem skontrolowanych szkół 10 nie zapewniło uczniom dostępu do bieżącej ciepłej wody.

W roku 2017 z pośród skontrolowanych szkół 327 posiadało substancje chemiczne i ich mieszaniny. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przechowywania oraz oznakowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin.

W trakcie kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej z roku na rok są coraz lepsze, dzieci i młodzież szkolna nadal nie korzystają z nich systematycznie.

Podczas sprawowanego nadzoru sanitarnego stwierdzono, iż w 193 placówkach uczniowie nie wykorzystywali urządzeń natryskowych w ogóle, a w 305 przypadkach natryski używane były tylko po dodatkowych zajęciach sportowych.

uczniów, z których 2.013 tj. 15% korzystało z niedostosowanych do ich wzrostu stanowisk pracy.

Wyniki badań dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów w latach 2016-2017

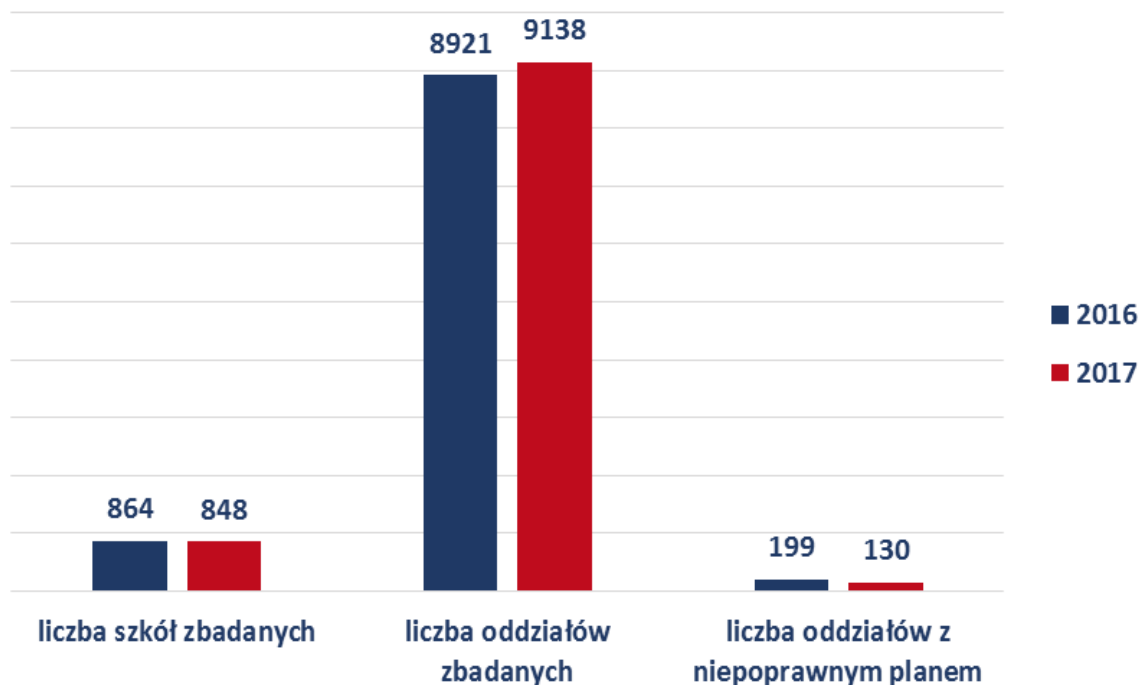
Na 1409 skontrolowane szkoły w 717 szkołach funkcjonujących samodzielnie i w zespołach (tj. 36%) odsetek mebli edukacyjnych posiadających certyfikaty zgodności z Polską Normą wyniósł 100%, natomiast powyżej 50% mebli z certyfikatami stwierdzono w 791 szkołach (tj. 40%). Pod względem ilości certyfikowanych

urządzeń i sprzętu sportowego stwierdzono, że zwiększyła się liczba szkół z wyposażeniem sportowym posiadającym wszystkie wymagane certyfikaty, ma to miejsce w placówkach z modernizowanymi boiskami sportowymi i urządzanymi na ich terenie boiskami wielofunkcyjnymi.

Higiena pracy umysłowej ucznia

Jednym z zadań w ramach nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest ocena tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych. Wzięto pod uwagę potrzebę równomiernego rozłożenia zajęć

dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia. Na 9.138 ocenionych rozkładów (z 848 szkół), 130 były niezgodne z zasadami, tzn. przekroczono dopuszczalną liczbę godzin oraz nie rozpoczęto zajęć o stałej porze.

Higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych.

Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny warunków sprawowania opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach różnego typu. Na 1.409 skontrolowanych szkół 1.215 posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej do własnej dyspozycji lub wspólnie z inną szkołą w tym samym obiekcie. W pozostałych placówkach profilak-

tyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych szkoły lub poza jej terenem. W trakcie sprawowanego nadzoru bieżącego nad gabinetami opieki zdrowotnej stwierdzono, iż 4 gabinety funkcjonowały niezgodnie z wymogami technicznymi między innymi w 1 gabinecie stwierdzono brak dostępu do bieżącej ciepłej wody.

Warunki wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2017 r. na obszarze województwa śląskiego zorganizowano ogółem 2.700 turnusów (1.828 w trakcie wypoczynku letniego oraz 872 w trakcie wypoczynku zimowego).

Podczas wypoczynku zimowego i letniego przeprowadzono 795 kontroli, w tym:

- 506 w okresie ferii zimowych,
- 289 w okresie wakacji letnich.

W skontrolowanych placówkach wypoczynku na terenie województwa śląskiego wypoczywało łącznie 36.203 uczestników (23.438 podczas wypoczynku letniego i 12.765 zimowego). Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na: - stan sanitarno-techniczny budynków i pomieszczeń, - liczbę i stan techniczny urządzeń sanitarnych, - stan sanitarny pomiesz-

czeń przeznaczonych do użytkowania przez uczestników wypoczynku, - zagęszczenie w pokojach mieszkalnych dzieci i młodzieży oraz wietrzenie tych pomieszczeń.

Podczas 13 turnusów nie zapewniono właściwych warunków sanitarno-higienicznych, nałożono 7 mandatów na kwotę 1.600 zł.

Szkoły wyższe

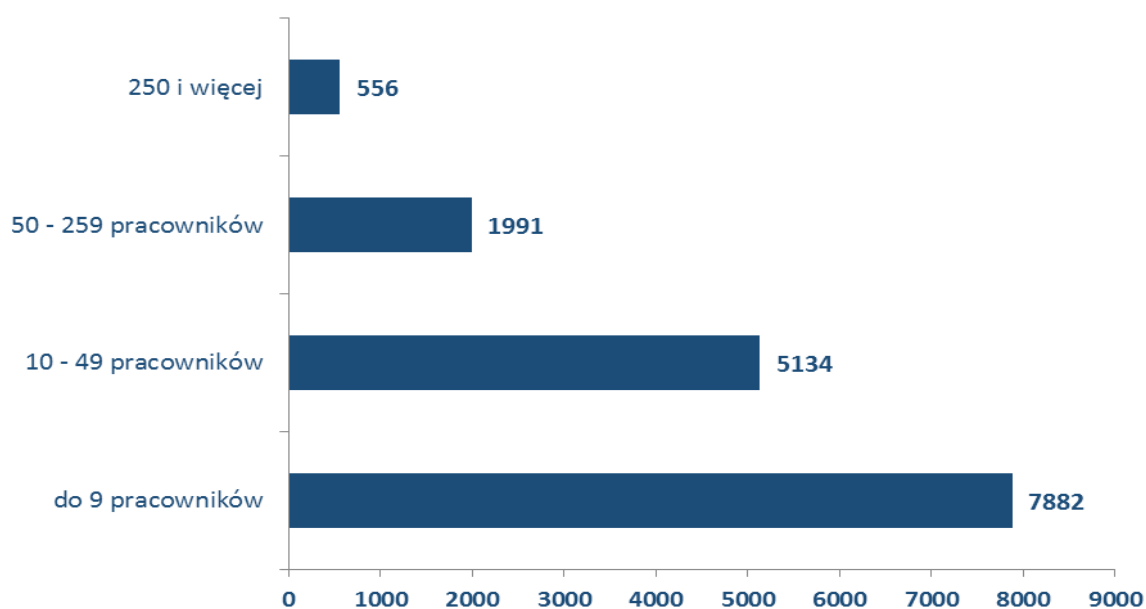
Na terenie województwa śląskiego funkcjonowało 51 uczelni wyższych, w tym 22 publiczne i 29 niepubliczne, zlokalizowane ogó-

łem w 121 obiektach. Oceniono stan sanitarny 58 obiektów należących do 30 uczelni. Stan techniczny budynków nie budził zastrzeżeń.

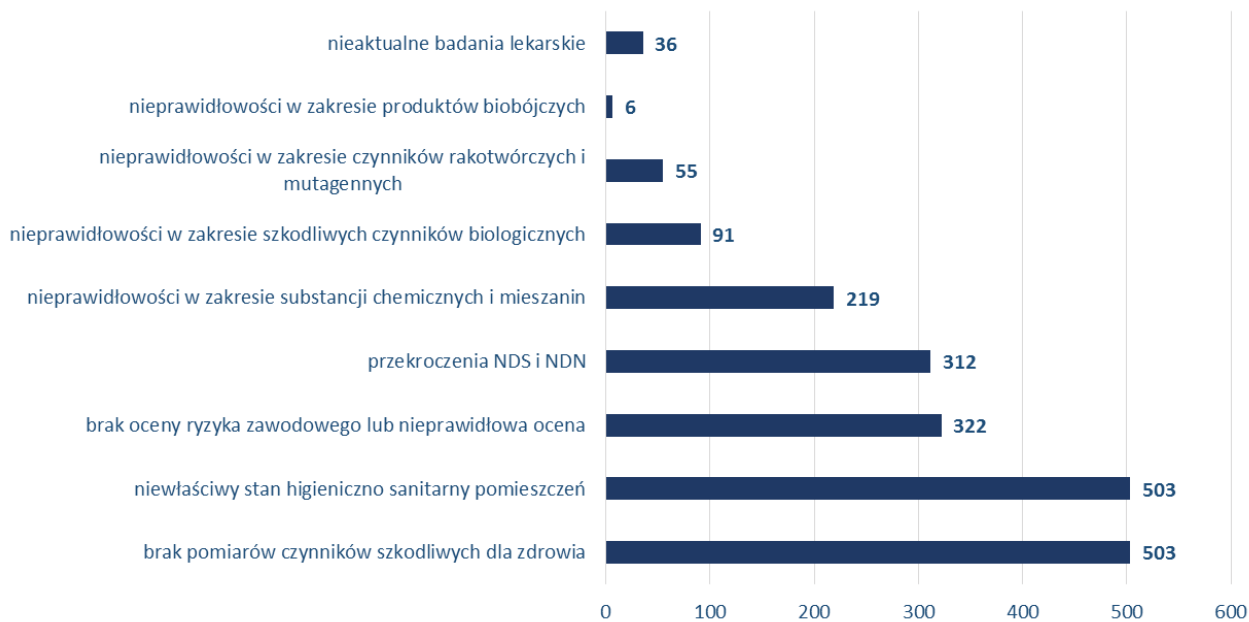
Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy

W roku 2017 na terenie województwa śląskiego ewidencja obejmowała 15.563 zakłady pracy, zatrudniające 744.992 pracowników.

Kontroli warunków higieny pracy poddano 3.646 zakładów pracy, przeprowadzając 4.810 kontroli sanitarnych.

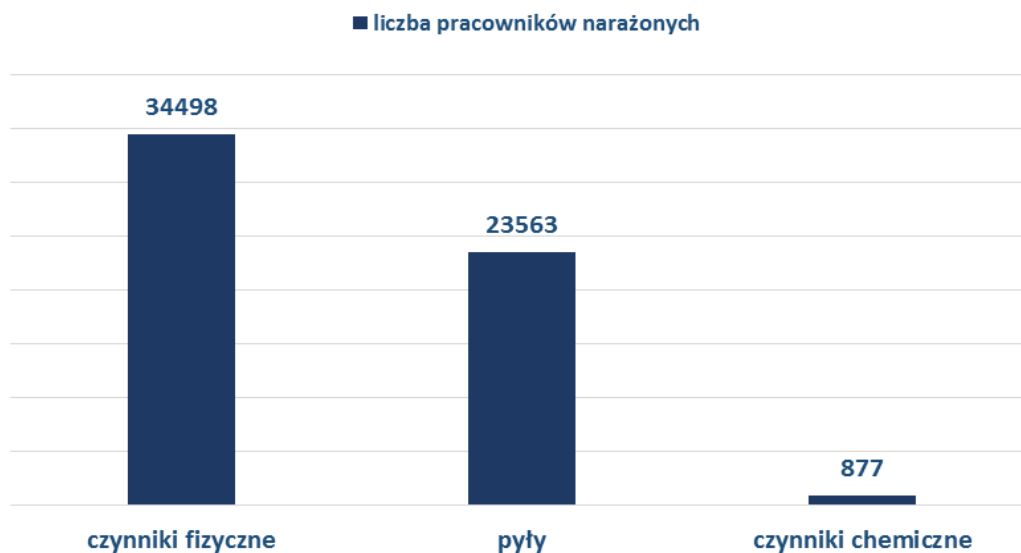
Struktura zakładów pracy województwa śląskiego w roku 2017 wg liczby zatrudnionych pracowników.

Liczba zakładów pracy w województwie śląskim wg stwierdzonych w roku 2017 nieprawidłowości.

W celu wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych wydanych zostało 1.655 decyzji administracyjnych. W 2017 roku stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych

stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w 843 zakładach pracy wskazując ekspozycję na jeden lub więcej czynników szkodliwych dla 47.312 pracowników.

Liczba osób pracujących w warunkach przekroczenia NDS i NDN.

W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba pracowników narażonych na ponadnormatywne stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy nieznacznie się zwiększyła (o 2,5%).

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez:

- zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy,
- zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy.
- modernizację istniejących zakładów pracy i uruchamianie nowych zakładów pracy,
- wymianę parku maszynowego oraz wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych,
- egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia i wdrożenia instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy,
- egzekwowanie utrzymania odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

W roku 2017 na terenie województwa śląskiego nadzorem bieżącym objętych było 970 zakładów pracy, w których w środowisku pracy występowały substancje, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Kontroli poddano 239 zakładów. Narażenie na wyżej wymienione czynniki wystąpiło u 9885 pracowników w tym 2.382 kobiet.

W trakcie przeprowadzanych kontroli najczęściej stwierdzano: brak rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, brak rejestrów pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, brak przekazywania informacji o substancjach, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach

rakotwórczych lub mutagennych do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej i Epidemiologicznej w Katowicach w elektronicznej bazie gromadzone są „Informacje o substancjach, preparatach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym”, które są przekazywane do Centralnego Rejestru Danych prowadzonego w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi.

Z analizy danych wprowadzanych do rejestru wynika, że na terenie województwa śląskiego najczęściej zgłaszane jest narażenie na czynniki takie jak: benzen, tlenek chromu VI, składniki wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych WWA, promieniowanie jonizujące oraz pył drewna twardego.

O szkodliwości dla zdrowia i negatywnych skutkach zdrowotnych świadczą stwierdzone w województwie śląskim choroby zawodowe wywołane przez ekspozycje zawodową na kancerogeny występujące w środowisku pracy.

Pomimo, iż poprawa warunków środowiska pracy przyczyniła się do obniżenia stężeń i natężeń wielu czynników kancerogennych, szczegółowa analiza narażenia zawodowego pracowników wykazała, iż głównymi czynnikami powodującymi nowotwory w latach 2010-2017 był azbest, benzen oraz WWA. Wynika to z długiego okresu (20 – 40 lat) jaki upływa od pierwszej ekspozycji na czynnik kancerogeny do rozwoju i ujawnienia się takich chorób, jak pylica azbestowa i nowotwory.

W 2017 roku 6 nowotworów zostało wywołanych ekspozycją zawodową na w/w czynniki. Stwierdzone choroby zawodowe to: 2 przypadki międzybłoniaka opłucnej przy narażeniu na włókna i pyły zawierające azbest (na stanowiskach pracy: monter, elektromonter), 2 przypadki raka płuca przy narażeniu na

WWA (na stanowiskach pracy: koksowniczy, operator urządzeń piecowych), 1 przypadek nowotworu układu krwiotwórczego przy narażeniu na benzen (na stanowisku: dekarz), 1 przypadek raka płuca przy narażeniu na mgły kwasu siarkowego (na stanowisku: inspektor BHP). W ramach nadzoru nad chemikaliami przeprowadzono 1.855 kontrole kwestionując między innymi karty charakterystyki dla 146 produktów, w których najczęściej stwierdzano niepełne lub niezgodne z polskimi przepisami informacje dotyczące środków ochrony indywidualnej oraz postępowania z substancją bądź mieszaniną i ich magazynowaniem. Wyeliminowanie nieprawidłowości uzyskano poprzez wydanie 229 decyzji administracyjnych. Realizację nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu produktów biobójczych przeprowadzono w 100 obiektach. W porównaniu do roku poprzedniego 2-krotnie zwiększyła się liczba produktów, które nie posiadały wymaganego pozwolenia na obrót. Wydano 2 decyzje administracyjne dotyczące braku wymaganego pozwolenia na obrót produktem biobójczym, zawartości w składzie niedozwolonych substancji czynnych, braku wymaganego opakowania, niewłaściwego oznakowania opakowań. W latach 2016-2017 skontrolowano warunki pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w 322 zakładach produkujących tworzywa sztuczne. W 59 zakładach stwierdzono przekroczenia normatywów higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy, z czego aż w 56 przypadkach dotyczyły wartości NDN hałasu. Ponadto w 181 zakładach pracy stwierdzono uchybienia, które dotyczyły m.in.: braku aktualnych badań i pomiarów czynni-

ków szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy, braku lub nieprawidłowego prowadzenia rejestrów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy w zakładzie oraz kart badań i pomiarów czynników szkodliwych. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 199 decyzji administracyjnych. Ponadto w 2017 roku kontrolowano warunki pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach sektora gospodarki ściekami i odpadami. Przeprowadzono 151 kontroli. W ewidencji województwa śląskiego znajduje się 4.366 zakładów pracy, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia. W roku 2017 skontrolowano 901 zakładów pracy, w których 28.377 osób było narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne w tym: 28.377 pracowników narażonych na 2 grupę zagrożenia oraz 11.486 pracowników narażonych na 3 grupę zagrożenia. Przeprowadzono 994 kontroli i wydano 110 decyzji administracyjnych. Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości: brak oceny ryzyka zawodowego uwzględniającego narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia w środowisku pracy, brak szkoleń w zakresie bhp pracowników zatrudnionych w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne, brak rejestru prac i pracowników zatrudnionych w narażeniu na 3 grupę zagrożenia na szkodliwe czynniki biologiczne, brak opracowanych procedur i instrukcji dotyczących narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne.

W roku 2017 w województwie śląskim stwierdzono 616 przypadków chorób zawodowych, to jest o 253 przypadków mniej niż w roku poprzednim.

Analiza zapadalności na choroby zawodowe w latach 2013-2017

L.p.	Jednostka chorobowa	2013	2014	2015	2016	2017
1.	Zatrucie ostre i przewlekłe	2	1	0	5	0
2.	Gorączka metaliczna	0	1	0	0	0
3.	Pylica płuc	385	457	265	440	203
4.	Choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestowym	4	0	2	2	4
5.	Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli	1	3	3	1	18
6.	Astma oskrzelowa	2	3	3	4	5
7.	Zewnętrzne pochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	0	0	0	3	3
8.	Choroby płuc wywołane pyłem metali twardych	0	0	0	1	0
9.	Alergiczny nieżyt nosa	8	4	8	4	1
10.	Przedziurawienie przegrody nosa wywołane substancjami o działaniu żrącym lub drażniącym	0	0	1	0	0
11.	Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat	16	13	18	22	19
12.	Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi	17	14	8	9	6
13.	Choroby skóry	10	8	6	3	6
14.	Przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	16	23	17	26	24
15.	Przewlekłe choroby układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	48	26	31	39	37
16.	Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu	48	35	26	32	32
17.	Zespół wibracyjny	26	17	6	7	5
18.	Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	6	3	0	1	0
19.	Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	48	42	33	17	22
	Ogółem:	715	637	650	427	368

W 2017 roku liczba byłych i czynnych zawodowo górników, u których stwierdzono choroby zawodowe jest znacząco mniejsza w porównaniu do lat poprzednich. Zaobserwowano przede wszystkim wyraźny spadek stwierdzanych pylic płuc. Należy jednak zwrócić uwagę, iż dane statyczne nie zawsze odzwierciedlają rzeczywistą sytuację

Nadzór nad środkami zastępczymi

Nasilenie problemu dotyczącego tzw. wprowadzania do obrotu „dopalaczy” w ostatnich latach spowodowało intensyfikację działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W porównaniu z poprzednimi latami w roku 2017 zaobserwowano spadek aktywności podmiotów

epidemiologiczną. Nioszacowanie takie może wynikać z faktu, iż proces rozwoju zmian chorobowych w przypadku pylicy jest powolny, a brak udokumentowanych objawów chorobowych nie wyklucza, iż z upływem czasu choroba ta może się ujawnić i rozwinąć pomimo wcześniejszego zakończenia pracy w warunkach narażenia.

wprowadzających do obrotu środki zastępcze. Niestety liczba zatruć tzw. dopalaczami wzrosła w porównaniu do roku poprzedniego. Wynika to z rzetelnego zgłaszania podejrzeń zatruć tzw. dopalaczami przez placówki lecznicze z terenu woj. śląskiego. W 2017 r. przeprowa-

dzono łącznie 75 kontroli i wizytacji dotyczących podejrzenia wprowadzania do obrotu środków zastępczych. Skontrolowanych zostało 7 podmiotów. Podczas kontroli zabezpieczono wspólnie z Policją 9.859 opakowań produktów, z czego do badań laboratoryjnych Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni pobrali 404 próbki wyrobów, co do których zachodziło podejrzenie, że są środkami zastępczymi. Z przeprowadzonych ocen i badań bezpieczeństwa produktów wynikało, że wprowadzane do obrotu wyroby stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi. W badaniach najczęściej wykrywano analogi strukturalne substancji wymienionych w załączni-

kach do ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. W 2017 r. wydano 307 decyzji w w/w zakresie, od których wniesiono 18 odwołań, 164 decyzji dotyczyło osób prywatnych. Po otrzymaniu wyników badań bezpieczeństwa produktów wymierzono stronom postępowania 72 kary pieniężne na kwotę 1.775.000zł za wprowadzanie do obrotu produktów uznanych za środki zastępcze. W ramach prowadzonego postępowania II instancyjnego Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał 15 decyzji, na które złożono 6 skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach, który w swoich wyrokach w 2017 oddalił wszystkie skargi.

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach nadzoru nad środkami zastępczymi w latach 2013-2017.

Rok	Liczba kontroli	Liczba pobranych próbek do badań	Liczba zabezpieczonych produktów	Liczba nałożonych kar finansowych	Kwota nałożonych kar pieniężnych za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych
2013	74	177	2827	43	2.710.000 zł
2014	68	247	2188	41	1.550.000 zł
2015	390	427	7756	100	4.790.000 zł
2016	119	185	7145	60	1.837.000 zł
2017	75	404	9859	72	1.775.000 zł

Ochrona radiologiczna

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny jest organem wykonującym zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa śląskiego, właściwym w sprawach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w przypadku uruchamiania i stosowania aparatów rentgenowskich do celów diagnostyki medycznej, radiologii zabiegowej, radioterapii powierzchniowej i radioterapii schorzeń nienowotworowych

oraz uruchamiania pracowni stosujących takie aparaty. Komórką organizacyjną odpowiedzialną za realizowanie pierwszoinstancyjnego nadzoru w wyżej przytoczonym zakresie jest Oddział Higieny Radiacyjnej Działu Nadzoru Sanitarnego Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach. Do jego obowiązków należy wykonywanie zadań w ramach zapobiegawczego i bieżącego nadzoru związanych z przestrzeganiem warunków

ochrony radiologicznej, gwarantujących bezpieczne stosowanie urządzeń oraz ochronę pacjenta i pracowników, a także osób z ogółu ludności, mogących znaleźć się w otoczeniu źródła promieniowania jonizującego.

Te obowiązki przekładają się przede wszystkim na realizowanie procedur: wydawania zezwoleń na uruchamianie i stosowanie aparatów rentgenowskich do celów diagnostyki medycznej oraz uruchamianie pracowni stosujących takie aparaty, po stwierdzeniu, że spełnione zostały wymagane prawem warunki ochrony radiologicznej oraz wydawania zgód dotyczących prowadzenia działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych. Ponadto w ramach bieżącego nadzoru przeprowadzane są kontrole jednostek, które użytkują urządzenia rentgenowskie.

W ramach procedury uzyskiwania zezwolenia, w 2017 r. zaopiniowano 305 projektów osłon stałych, a następnie na podstawie 339 wniosków, które wpłynęły do Oddziału, wydano 322 decyzje zezwalające na uruchomienie pracowni rentgenowskich oraz 349 decyzji zezwalających na uruchomienie i stosowanie aparatów rtg. Większość wniosków dotyczyła uruchamiania stomatologicznych aparatów rentgenowskich, w które wyposażane bądź doposażone zostały gabinety stomatologiczne. W okresie sprawozdawczym wydano zezwolenia na uruchomienie i stosowanie: 209 aparatów stomatologicznych do zdjęć punktowych, 97 aparatów stomatologicznych do zdjęć panoramicznych, 38 diagnostycznych aparatów rtg do zdjęć, 4 aparaty do zdjęć i prześwietleń, 7 aparatów mammograficznych, 9 tomografów komputerowych, 6 densytometrów, 10 aparatów stosowanych w radiologii zabiegowej naczyniowej, 19 aparatów stosowanych w radiologii zabiegowej pozostałej i 3 aparaty stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej. Oprócz kontroli realizowanych w ramach nadzoru zapobiegawczego, związanych z wydaniem nowych decyzji zezwalających,

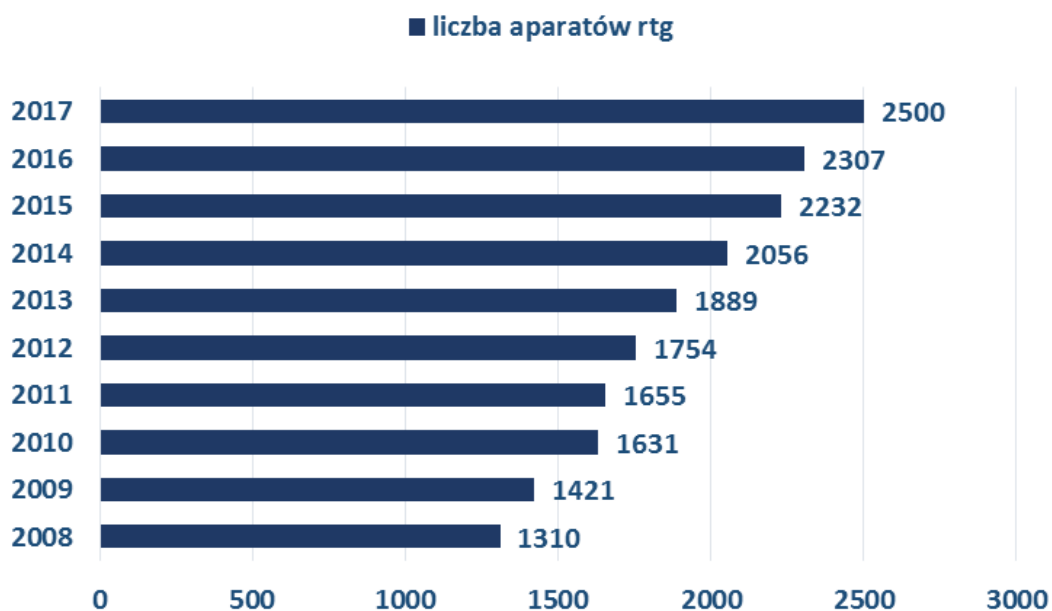
w omawianym okresie sprawozdawczym przeprowadzono 230 kontroli w ramach nadzoru bieżącego, wynikających z harmonogramu do planu zasadniczych przedsięwzięć, 45 kontroli na wniosek jednostki o wydanie zgody na prowadzenie działalności, a także 265 kontroli ponadplanowych, w tym 2 interwencyjne, zakończone wydaniem kary pieniężnej dla kierownika jednostki organizacyjnej, który bez wymaganego zezwolenia lub wbrew jego warunkom podejmuje działalność związaną z narażeniem na promieniowanie jonizujące. Uzyskane podczas kontroli informacje odnośnie jednostek stosujących aparaty rentgenowskie w celach medycznych i samych aparatów rtg pozwoliły na aktualizację prowadzonej w Oddziale Higieny Radiacyjnej elektronicznej bazy danych urządzeń radiologicznych.

W toku kontroli sanitarnych, po stwierdzeniu niespełnienia warunków określonych w zezwoleniu lub regulowanych przepisami prawa, wydano 16 decyzji nakazujących usunięcie uchybień w wyznaczonym terminie. Tak jak w latach poprzednich, stwierdzone nieprawidłowości najczęściej dotyczyły niedopełniania obowiązków pracodawcy w stosunku do pracowników. W tym miejscu należy nadmienić, że na terenie województwa śląskiego, w jednostkach pozostających pod nadzorem Oddziału Higieny Radiacyjnej w omawianym okresie sprawozdawczym kontrolnymi pomiarami dawek indywidualnych bądź ocenie narażenia prowadzonej na podstawie pomiarów dozymetrycznych w środowisku pracy, zgodnie z przepisami prawa atomowego, objętych było 2.347 osób, spośród których 74 pracowników zaliczonych zostało do kategorii narażenia A.

Liczba użytkowanych urządzeń radiologicznych, pozostających pod nadzorem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, znajdujących się w ewidencji, to w 2017 roku 2.500 aparatów, czyli o 193 więcej niż w roku poprzednim.

Na terenie województwa śląskiego funkcjonuje 1.107 pracowni rentgenowskich. Jezdne aparaty przyłózkowe, aparaty stosowane w radiologii zabiegowej oraz stomatologiczne aparaty zlokalizowane w gabinetach stomatologicznych - rtg, użytkowane są w 1.094 jednostkach organizacyjnych. Wśród uruchamianych i stosowanych urządzeń rentgenowskich, stomatologiczne aparaty rentgenowskie do zdjęć wewnątrzustnych stanowiły największy

odsetek; w 2017 r. zewidencjonowano 1.265 tego rodzaju urządzeń, czyli ponad połowę spośród wszystkich urządzeń pozostających pod nadzorem Oddziału Higieny Radiacyjnej. Również przeważająca część wniosków o wydanie nowych zezwoleń dotyczyła uruchamiania stomatologicznych aparatów rentgenowskich, w które wyposażane bądź doposażone zostały gabinety stomatologiczne. Wartości te zobrazowane są na wykresach.

Liczba aparatów rentgenowskich pozostających pod nadzorem Oddziału Higieny Radiacyjnej w latach 2008 – 2017.

Liczba skontrolowanych aparatów rtg i wydanych zezwoleń.

Rodzaj aparatów rtg	wg ewidencji	Skontrolowanych	Wydanych zezwoleń
Stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	61	28	10
Stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	115	22	19
Stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	21	8	3
Tylko do zdjęć	382	151	38
Do zdjęć i prześwietleń	71	25	4
Mammografy	78	26	7
Stomatologiczne wewnętrzne	1265	354	209
Stomatologiczne panoramiczne	367	137	97
Densytometry	40	15	6
Tomografy komputerowe	100	32	9

Na terenie naszego województwa działa 10 ambulansów rtg, w tym 1 ambulans z diagnostycznym aparatem rtg, 3 ambulanse z densytometrycznym aparatem rtg i 6 mammobusów.

Zgodnie z art. 33e ustawy Prawo Atomowe, prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych oraz paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych oraz zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej wymaga zgody państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego. Po otrzymaniu wniosku jednostki, organ

wydający zgodę występuje do właściwego terenowo konsultanta wojewódzkiego do spraw radiologii – diagnostyki obrazowej w celu uzyskania merytorycznej oceny procedur radiologicznych. Po uzyskaniu przedmiotowej opinii i przeprowadzonej w jednostce kontroli, wydawana jest zgoda. W omawianym okresie sprawozdawczym, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny otrzymał 42 wnioski, na podstawie których wystosował do konsultanta 39 wniosków o wydanie opinii, przeprowadził 45 kontroli oraz wydał 57 zgód. W 2017 r. nie odnotowano na terenie województwa żadnego zdarzenia, natomiast w dniach 8-9 listopada odbył się z udziałem WSSE w Katowicach trening Krajowego Systemu Wykrywania Skazań i Alarmowania.

Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym

Oddział Higieny Radiacyjnej WSSE w Katowicach w oparciu o art. 4 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2017 r. , poz. 1261

z późn. zm.), zgodnie z którym do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należy kontrola przestrzegania przepisów określają-

cych wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących warunków zdrowotnych środowiska pracy, a zwłaszcza zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy, przeprowadza kontrole w zakresie przestrzegania przepisów oraz warunków pracy osób zatrudnionych w podmiotach leczniczych, zakładach przemysłowych, placówkach naukowo-badawczych oraz innych stosujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz. W 2017 r. Oddział Higieny Radiacyjnej przeprowadził 91 kontroli w: 73 podmiotach leczniczych, 6 zakładach przemysłowych, 2 placówkach naukowo – badawczych oraz 1 zakładzie stosującym źródła pola-EM do celów radiokomunikacji i łączności. W trakcie prowadzonych kontroli szczególną uwagę zwracano na przestrzeganie przez użytkowników źródeł pola-EM przepisów dotyczących zapewnienia bezpiecznych warunków eksploatacji. Położono nacisk na ważność orzeczeń lekarskich stwierdzających brak przeciwwskazań zdrowotnych do pracy oraz ważność zaświadczeń o ukończeniu szkoleń w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy dla pracowników zatrudnionych w narażeniu na działanie pola elektromagnetycznego a także na aktualność sprawozdań z pomiarów rozkładu stref ochronnych pola elektromagnetycznego i ich dostępność na stanowiskach pracy oraz prawidłowe oznakowanie źródeł pola i występu-

jących w ich otoczeniu stref ochronnych. Kontrole poddano również prowadzone w zakładach rejestry czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy oraz karty badań i pomiarów czynników szkodliwych (pole elektromagnetyczne).

W omawianym okresie czynności kontrolne przeprowadzono w otoczeniu 339 źródeł pola elektromagnetycznego. Najbardziej istotną ilościowo grupę użytkowników urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne stanowią zakłady lecznicze. Ewidencja prowadzona w 2017 r. obejmowała 1.205 urządzeń eksploatowanych w podmiotach leczniczych. Kontrole poddano 13 tomografów rezonansu magnetycznego MRI, 190 aparatów do elektrokoagulacji, 12 diatermii terapeutycznych oraz 47 innych urządzeń w tym aparatów do terapii polem magnetycznym. W 2017 roku odnotowano zahamowanie wzrostu liczby instalowanych urządzeń służących do realizacji procedur diagnostycznych z użyciem magnetycznego rezonansu jądrowego. Ilość pozostałych źródeł pola-EM użytkowanych w podmiotach leczniczych w odniesieniu do lat wcześniejszych jest na zbliżonym poziomie.

Ilość pozostałych źródeł pola-EM użytkowanych w podmiotach leczniczych również nie uległa większym zmianom.

Porównanie ilości eksploatowanych źródeł pola-EM w latach 2016-2017

	2016	2017
Urządzenia MRI	50	50
Aparaty do elektrochirurgii	849	864
Diatermie terapeutyczne	70	68
Inne urządzenia medyczne (w tym aparaty do terapii polem magnetycznym)	218	223

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w ramach nadzoru nad zakładami prze-

mysłowymi eksploatującymi urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne stwierdza, że

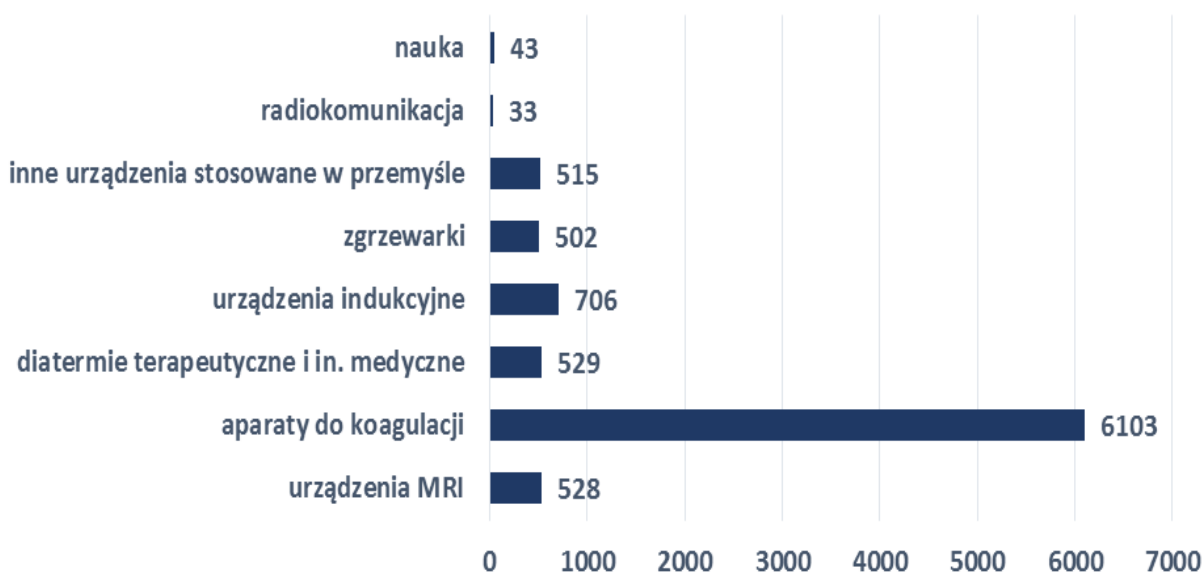
najczęściej stosowanymi źródłami pól elektromagnetycznych w przemyśle są niezmiennie od kilku lat urządzenia do indukcyjnego hartowania oraz zgrzewarki. W ewidencji Oddziału Higieny Radiacyjnej znajduje się 68 zakładów w których eksploatowanych jest 480 źródeł pola elektromagnetycznego (187 urządzeń indukcyjnych, 170 zgrzewarek, a także inne urządzenia w ilości 123 sztuk). W omawianym okresie przeprowadzono czynności kontrolne w 6 zakładach. Skontrolowano 12 zgrzewarek, 9 urządzeń do hartowania indukcyjnego oraz 10 innych urządzeń. Pracownicy oddziału przeprowadzili również 10 kontroli w zakładzie stosującym urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne do celów radiokomunikacji i łączności. Łącznie kontrolą objęto 17 instalacji radiofonicznych oraz 13 instalacji telewizyjnych. W związku ze stwierdzonymi w trakcie omówionych powyżej kontroli uchybieniami, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał 3 decyzje nakazujące ich usunięcie. Uchybienia dotyczyły:

- braku pomiarów rozkładu natężenia pola

elektromagnetycznego,

- braku aktualnych zaświadczeń o ukończonym szkoleniu w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy dla pracowników, dla których przebywanie w polu-EM rozpoznanych stref ochronnych nie zostało wykluczone,
- braku aktualnych orzeczeń lekarskich stwierdzających brak przeciwwskazań zdrowotnych do pracy dla pracowników i osób fizycznych wykonujących działalność na innej podstawie niż stosunek pracy lub prowadzących działalność gospodarczą mających dostęp do pola-EM stref ochronnych zostały, w terminach określonych decyzjami usunięte.

Na podstawie sprawowanego nadzoru oraz prowadzonego rejestru użytkowników źródeł pola-EM stwierdzono, że przy obsłudze i eksploatacji urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne na obszarze województwa śląskiego w 2017 roku było zatrudnionych 8.959 pracowników. Poniżej zamieszczony wykres prezentuje liczbę pracowników obsługujących poszczególne rodzaje urządzeń.

Liczba pracowników obsługujących źródła pola-EM.

W związku z wymaganiami rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne (Dz. U. z 2018 r., poz. 331) aktualnie w przestrzeni pracy dokonuje się oceny ekspozycji lub narażenia na pole-EM, uwzględniając zróżnicowany podczas użytkowania źródeł rozkład przestrzenny miejscowych wartości natężenia pola-EM, na podstawie badań wykonanych z zastosowaniem obowiązujących metod i odpowiedniej aparatury pomiarowej. Zakres oceny ekspozycji lub narażenia na pole-EM, dostosowuje się do charakterystyki przestrzeni pracy i urządzeń, jakie są tam eksploatowane, rozpoznanych pierwotnych i wtórnych źródeł pola-EM, zakresu ich użytkowania i przestrzeni obsługi, rodzaju wykonywanej pracy oraz rodzaju i częstotliwości pola-EM. W żadnej skontrolowanej jednostce nie stwierdzono ekspozycji pracowników na pola strefy niebezpiecznej.

W roku 2017, w jednostkach funkcjonujących na terenie działania WSSE w Katowicach, Oddział Badań Higieny Radiacyjnej Działu Laboratoryjnego wykonał pomiary kontrolne natężenia pola elektromagnetycznego dla celów bezpieczeństwa i higieny pracy w otoczeniu 87 aparatów do elektrochirurgii, 13 diatermii terapeutycznych, 31 innych urządzeń do elektroterapii (magnetoterapia).

W ramach współpracy z Oddziałem Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego, wydawane były opinie dotyczące oddziaływania na zdrowie ludzi i środowisko przewidzianych do budowy źródeł pola elektromagnetycznego (tj. stacji bazowych telefonii komórkowej, linii i rozdzielni elektroenergetycznych) oraz opinie dotyczące dopuszczenia do użytkowania nowo wybudowanych lub modernizowanych źródeł pola elektromagnetycznego. W 2017 roku wydano 1 opinię dotyczącą kwalifikacji planowanej do budowy stacji bazowej telefonii ko-

mórkowej zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 poz. 71). Wydano również 13 opinii dla 12 stacji bazowych telefonii komórkowej w związku z ich dopuszczeniem do użytkowania.

Oddział Higieny Radiacyjnej rozpatruje także interwencje wnoszone przez mieszkańców województwa śląskiego obawiających się negatywnego oddziaływania pól elektromagnetycznych na zdrowie. W omawianym okresie odnotowano 10 takich zgłoszeń. Większość (8) dotyczyła stacji bazowych telefonii komórkowej, 1 rozdzielni transformatorowej 50Hz. W jednym przypadku osoba zgłaszająca nie potrafiła zidentyfikować źródła pola elektromagnetycznego. Odnośnie każdej interwencji przeprowadzono postępowanie wyjaśniające i w uzasadnionych przypadkach ekipy pomiarowe Oddziału Badań Higieny Radiacyjnej Działu Laboratoryjnego WSSE w Katowicach wykonały pomiary natężenia pola elektrycznego i gęstości mocy promieniowania elektromagnetycznego dla celów ochrony ludzi i środowiska w zakresie częstotliwości od 0,3 GHz do 38 GHz (promieniowanie emitowane przez urządzenia i anteny stacji bazowych telefonii komórkowej) oraz natężenia pola elektrycznego i magnetycznego w zakresie częstotliwości 50 Hz (promieniowanie od napowietrznych linii elektroenergetycznych i rozdzielni transformatorowych).

W okresie sprawozdawczym w ramach 9 interwencji wykonano pomiary w 10 lokalach mieszkalnych zlokalizowanych w budynkach wielorodzinnych – blokach, w 4 lokalach mieszkalnych w jednorodzinnych budynkach wolnostojących oraz w miejscach dostępnych dla ludności - klatka schodowa, otoczenie budynków. W wyniku przeprowadzonych pomiarów w żadnym przypadku nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny

Jednym z zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest prowadzenie działań profilaktycznych zmierzających do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na różnych etapach procesu inwestycyjnego, w tym na etapie planowania, projektowania, realizacji i dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych.

Obowiązujące przepisy wymagają uwzględnienia w procesie inwestycyjno-budowlanym zagadnień z zakresu ochrony środowiska i ludzi. Już w fazie przedinwestycyjnej wymagana jest kompleksowa ocena planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych poczynając od przygotowania dokumentacji i zachowania stosownych procedur wynikających z przepisów. Rolą Państwowej Inspekcji Sanitarnej w niniejszej procedurze jest ocena oddziaływania na ludzi, planowanych do realizacji inwestycji.

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w roku 2017, na podstawie art. 54 i 58 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405 z późn. zm.) wydał 239 stanowisk dokumentów sporządzonych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Przy opiniowaniu strategii wyznaczających kierunki rozwoju w wymiarach społeczno-kulturowym, gospodarczym infrastrukturalnym, przestrzennym i środowiskowym zwracano uwagę na czynniki środowiskowe, a zwłaszcza jakość powietrza, dostępność i jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz klimat akustyczny, które są istotnymi determinantami stanu zdrowia ludzi. Przedkładane programy ochrony środowiska, programy ograniczenia niskiej emisji, plany

zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, usuwania azbestu, ochrony przed hałasem, rewitalizacji i remediacji, zawierały szereg planowanych zamierzeń w celu poprawy stanu środowiska, takich jak m.in.:

- poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczenie niskiej emisji,
 - rekultywacja terenów zdegradowanych,
 - działania naprawcze (remediacja) dotyczące usuwania toksycznych substancji ze środowiska (ziemi, gleby wód gruntowych),
 - budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenach nieskanalizowanych,
 - przygotowanie projektów inwestycyjnych pod kątem współfinansowania ze źródeł zewnętrznych, zwłaszcza z funduszy Unii Europejskiej,
 - szeroko pojęta edukacja społeczeństwa oraz propagowanie zachowań motywujących ludność do racjonalnego gospodarowania surowcami i energią, jak również budowanie wiedzy i kształtowanie poglądów oraz postaw mieszkańców w zakresie aktywnego uczestnictwa w realizacji zadań ujętych w Programach, a także, która ma na celu podniesienie świadomości ekologicznej i zwiększenie poczucia odpowiedzialności za otoczenie. Istotnym problemem jest zanieczyszczenie powietrza nasilające się szczególnie w okresie zimy poprzez spalanie w kotłach indywidualnych przez mieszkańców paliw niskiej jakości, a czasem nawet różnego rodzaju odpadów.
- Z dostarczanych do Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokumentacji wynika, że miasta i gminy podejmują szereg działań w zakresie poprawy stanu powietrza atmosferycznego m.in.:
- termomodernizacja budynków, budowa budynków energooszczędnych oraz pasywnych, a także podłączenie do sieci ciepłowniczej użytkowników budynków mieszkalnych posiadających ogrzewanie piecowe,

- ograniczenie zużycia energii poprzez modernizację oświetlenia (inteligentne systemy sterowania),
- modernizacja i budowa dróg oraz centrów przesiadkowych,
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury ciepłowniczej,
- budowa tras i ścieżek rowerowych,
- promocja oraz wspieranie transportu publicznego,
- hermetyzowanie obiektów oczyszczalni ścieków,
- wymiana przestarzałych, wysokoemisyjnych źródeł ciepła na energooszczędne i ekologiczne, w tym pochodzące z odnawialnych źródeł energii.

Jednakże jakość powietrza w tym zakresie nie ulega wyraźnej poprawie, czego dowodzą stwierdzone w ostatnim czasie alerty smogowe. W Polsce smog dokucza, nie tylko mieszkańcom największych miast. Największe zagrożenie związane jest z tzw. niską emisją. To zanieczyszczenia pochodzące z pieców i małych kotłowni, zawierające do 95% rakotwórczego benzo[a]pirenu oraz pyłów zawieszonych PM 10 i PM 2,5, te ostatnie są przyczyną chorób układu oddechowego i krwionośnego.

Źródłem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego oraz hałasu w środowisku jest także transport i komunikacja. Stąd w opiniowanych programach zwracano uwagę na działania skierowane na poprawę funkcjonalności i parametrów technicznych dróg oraz na konieczność wyprowadzenia ruchu tranzytowego z centrów miast poprzez budowę obwodnic, instalowanie ekranów akustycznych chroniących istniejącą zabudowę mieszkaniową.

Ważnym czynnikiem mającym wpływ na jakość życia mieszkańców województwa jest właściwe planowanie przestrzenne. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny oraz państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali łącznie 250 stanowisk dotyczących projektów planów zagospodarowania prze-

strzennego miast, gmin i powiatów i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Przy opiniowaniu tych dokumentów zwracano szczególną uwagę na lokalizowanie terenów pod działalność o charakterze uciążliwym (obiekty przemysłowe, centra logistyczne, obiekty gospodarki odpadami i gospodarki ściekowej), w odpowiedniej izolacji z dala od terenów chronionych (terenów zabudowy mieszkaniowej, oświaty, usług zdrowia, rekreacyjno-sportowych).

Istotny problem stanowiły projekty planów zagospodarowania, w których obszary produkcyjne sąsiadowały bezpośrednio z terenami mieszkaniowymi. Dotyczyły one najczęściej terenów z istniejącą zabudową. Pozytywnie oceniane były projekty planów w zapisach których przewidziano oddzielenie terenów o różnym przeznaczeniu i o różnych wymaganiach sanitarnohigienicznych poprzez zastosowanie odpowiednich rozwiązań np. usytuowanie usług nieuciążliwych czy też terenów zielonych pomiędzy obszarami o różnym przeznaczeniu. W województwie śląskim organy PIS wydały 165 opinii, w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W opiniach określano warunki dotyczące m.in. konieczności ochrony ludzi i miejsc ich przebywania przed niekorzystnym oddziaływaniem dróg, uciążliwych obiektów przemysłowych i komunalnych, poprzez realizację urządzeń ochronnych tj. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej, urządzeń ograniczających emisję zanieczyszczeń do środowiska, a także odpowiednią lokalizację.

Przedsięwzięciami uzgadnianymi w 2017 roku na terenie województwa śląskiego były m.in.:

- budowa węzła przesiadkowego wraz z przystosowaniem układu komunikacyjnego przy Pl. Wolskiego w Bytomiu,
- rozbudowa na terenie Huty Cynku „Miasteczko Śląskie” linii do produkcji srebra o węzeł elektrorafinacji metalu Dore’a,

- budowa obiektów Cargo City na terenie Międzynarodowego Portu Lotniczego „Katowice” w Pyrzowicach,
- budowa zakładu przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego wraz z niezbędną infrastrukturą, zakładu odzysku odpadów oraz punktu skupu odpadów, w tym złomu metali w Chorzowie przy ul. Stacyjnej 11,
- budowa bloku energetycznego o mocy 25-30 MW opalanego biomasą wraz z towarzyszącą infrastrukturą w Chorzowie,
- budowa Węzła Nowoszczakowska w ciągu ul. Grunwaldzkiej DK79, projekt „Miasto Tworzą do Autostrady” wraz z odcinkiem obwodnicy Północnej do skrzyżowania z ul. Szczakowską w Jaworznie,
- uruchamianie instalacji do zestalania pyłów i żużli w Jaworznie przy ul. Martyniaków,
- instalacja linii lakierniczej w istniejącym zakładzie GRAMMER Interior Components Polska Sp. z o.o. przy ul. Jedności 10 w Sosnowcu,
- budowa połączenia DTŚ Wschód Katowice na terenie miast: Katowice, Mysłowice, Sosnowiec, Jaworzno,
- rozbudowa innowacyjnej linii do produkcji ogniwi i baterii trakcyjnych i stacjonarnych w zakładach BATTER w Gliwicach,
- rozbudowa składowiska odpadów w Zabrze,
- rozbudowa Elektrociepłowni Mikołaj w Rudzie Śląskiej o blok energetyczny opalany paliwem alternatywnym na terenie zakładu przy ul. Szyb Walenty 32,
- rewitalizacja i odbudowa częściowo nieczynnej linii kolejowej nr 182 Tarnowskie Góry – Zawiercie,
- budowa przemiałowni dolomitu w miejscowości Chruszczbród,
- budowa stacji paliw płynnych, stacji LPG, myjni samochodowej w Kłobucku – Osoki Pustkowie,
- modernizacja wytwórni mas bitumicznych w Kłobucku,
- montaż urządzeń do wytopu aluminium –

odlewni ciśnieniowej i odlewni kokilowej w Bielsku-Białej przy ul. Komorowickiej 53,

- budowa parkingu wielopoziomowego przy ul. Lwowskiej i Krakowskiej w Bielsku-Białej.

Znaczną grupę dokumentów uzgadnianych w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych stanowiły dokumentacje projektowanych i modernizowanych obiektów usługowo-handlowych, przemysłowych, gastronomicznych, obiektów agroturystycznych, obiektów związanych z produkcją i obrotem artykułami spożywczymi, obiektów oświatowych, żłobków oraz zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej, solariów i studia tatuażu. Opiniowano także dokumentacje projektowe budowy i przebudowy, a także zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów ochrony zdrowia (szpitale, ambulatoria, zakłady rehabilitacji, apteki, punkty apteczne). Ocenie w zakresie wymagań higieniczno-sanitarnych podlegały rozwiązania proponowane przez projektantów, w aspekcie m.in. zagwarantowania odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych w miejscach pobytu ludzi (w tym również osobom zatrudnionym w zakładach pracy), poprzez zastosowanie m.in. prawidłowej funkcji oraz warunków techniczno-użytkowych pomieszczeń, właściwych pod względem zdrowotnym materiałów budowlanych, prawidłowej wentylacji w projektowanych pomieszczeniach, odpowiednich rozwiązań dotyczących instalacji wodnej i kanalizacyjnej, właściwego oświetlenia, zabezpieczenia ludzi przed narażeniem na ponadnormatywny poziom czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych. Stwierdza się, że projektuje się coraz więcej obiektów wyposażonych w nowoczesne systemy grzewcze i wentylacyjne zużywające mniejsze ilości energii oraz ograniczające emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego.

Problemy jakie napotymano podczas opinowania dokumentacji projektowej to m. in.: brak wyczerpującego opisu technicznego i technologicznego do proponowanych roz-

wiązań, nie uwzględniano prawidłowej funkcji pomieszczeń, czy też wystarczających ilości punktów wodnych. Częstym problemem były również nieprawidłowe rozwiązania w zakresie wentylacji pomieszczeń, bądź też w ogóle wentylacja w pomieszczeniach nie była uwzględniana, głównie w projektach zmiany sposobu użytkowania. Wiele adaptowanych pomieszczeń w istniejących budynkach nie spełniało przepisów techniczno-budowlanych. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w roku 2017 wydał 417 stanowisk dotyczących odstępstw od wymagań tych przepisów w zakresie wysokości, oświetlenia światłem dziennym oraz lokalizacji pomieszczeń poniżej poziomu terenu.

Przy wydawaniu zgód na odstępstwa od w/w przepisów zwracano szczególną uwagę na konieczność zaprojektowania we wnioskowanych pomieszczeniach skutecznej wentylacji zapewniającej wymianę powietrza wynikającą z potrzeb użytkowych i funkcji tych pomieszczeń, bilansu ciepła i wilgotności, oraz zanieczyszczeń stałych i gazowych, zapewnienia oświetlenia światłem sztucznym zgodnym z wymogami Polskich Norm, a także odpowiedniego zabezpieczenia ścian i podłóg pomieszczeń przed przenikaniem wilgoci.

Ponadto, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmowały stanowiska dotyczące możliwości zastosowania recyrkulacji powietrza w zakładach opieki zdrowotnej, usytuowania terenowych wyrzutni powietrza instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych oraz możliwości zmniejszenia odległości zbiorników na nieczystości ciekłe. Istotnym problemem na terenie województwa śląskiego była lokalizacja miejsc do gromadzenia odpadów stałych na terenach należących do powstałych wspólnot mieszkaniowych. Problem ten najczęściej wynika z ograniczonej powierzchni działek wspólnot oraz braku możliwości posadwienia śmietników zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. W związku z powyższym, do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego In-

spektora Sanitarnego zwracano się o udzielenie zgody na zmniejszenie odległości usytuowania miejsc do gromadzenia odpadów stałych od okien i drzwi do budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w ubiegłym roku udzielił 16 zgód na zastosowanie nowych technologii uzdatniania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W roku 2017 pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali 2.906 kontroli, w związku z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych na podstawie art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane i art. 3 pkt 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu zrealizowanych obiektów i ich otoczenia, pod kątem zgodności z uzgodnioną w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacją projektową. W celu zagwarantowania odpowiednich warunków pobytu ludzi w obiektach, sprawdzano również zastosowanie właściwych, pod kątem zdrowotnym, materiałów budowlanych. Wśród oddanych do użytkowania obiektów największą liczbę stanowiły zakłady fryzjerskie i kosmetyczne. Dzięki kampanii „Jak bezpiecznie i higienicznie pracować oraz świadczyć usługi?”, przeprowadzonej w ostatnich latach wśród osób prowadzących taką działalność zdecydowanie wzrósł standard tych obiektów, zapewniono w nich odpowiednią ilość urządzeń sanitarnych oraz zadbano o odpowiednie warunki do sterylizacji narzędzi. Liczną grupę obiektów dopuszczonych do użytkowania stanowią: obiekty handlowo-usługowe, lokale gastronomiczne, budynki biurowe i konferencyjne, jak również: przychodnie, apteki i punkty apteczne, zakłady przetwórstwa spożywczego, zakłady rzemieślnicze, przemysłowe i produkcyjne. Ponadto, stwierdza się, że powstało szereg obiektów oświatowo-wychowawczych (żłobki, przedszkola, punkty przedszkolne i szkoły). Zauważono, że w porównaniu do lat ubiegłych od-

dawano do użytkowania coraz więcej żłobków i klubów dziecięcych. Należy zaznaczyć, że żywienie dzieci w tych obiektach, w przeważającej części odbywa się w oparciu o usługi cateringowe, jednak obserwuje się tendencję zmierzającą do żywienia posiłkami sporządzanymi na miejscu, z uwagi na jakość potraw nie zawsze dostosowaną do potrzeb dzieci. Żywienie realizowane przez własne zaplecze kuchenne w obiektach, w których sprawowana jest opieka nad dziećmi, jest najwłaściwsze pod względem higieniczno-sanitarnym. Sukcesywnie realizuje się inwestycje w służbie zdrowia, które mają zagwarantować większą dostępność świadczeń zdrowotnych i udzielanie ich w odpowiednich warunkach higienicznych i zdrowotnych. Obserwuje się coraz lepsze przygotowanie obiektów do odbioru. Duży postęp zauważono również w mniejszych obiektach, które w ubiegłych latach wywoływały sporo problemów tj. m.in. małe sklepy, bary, lokale typu fast-food, zakłady fryzjersko-kosmetyczne. Zaobserwowano także, że lokale gastronomiczne są coraz częściej wyposażane w specjalistyczne urządzenia do przygotowywania żywności (piece konwekcyjno-parowe, profesjonalne urządzenia gastronomiczne) oraz meble ze stali nierdzewnej, co służy poprawie warunków produkcji żywności. Obiekty użyteczności publicznej dostosowane są do korzystania przez osoby niepełnosprawne poprzez wykonywanie podjazdów przestrzeni manewrowych, wind i odpowiednich toalet. Przy kontrolach obiektów zgłaszanych do odbioru, organy PIS natrafiały na trudności związane z brakiem właściwej ilości punktów wodnych, nieprawidłowym wykończeniem ścian i podłóg oraz ze złą wentylacją w obiektach. Częstym przypadkiem był brak odpowiedniego nawiewu w pomieszczeniach, w których zastosowano wentylację grawitacyjną. Brak odpowiedniej wentylacji (nawiewu i wywiewu powietrza) może powodować powstawanie zawilgoceń oraz zagrzybień na ścianach pomieszczeń. Długotrwałe przebywanie w takich

pomieszczeniach może skutkować alergią i chorobami układu oddechowego. Problemy z zapewnieniem prawidłowej wentylacji w zgłaszanych do odbioru obiektach często wynikały z nieuwzględnienia w dokumentacji projektowej rozwiązań w zakresie instalacji sanitarnych. Organy PIS dopuszczały do użytkowania obiekty po usunięciu wszystkich nieprawidłowości.

Do ważniejszych inwestycji dopuszczonych do użytkowania na terenie województwa śląskiego w 2017 r. należy zaliczyć:

- Szpital Geo Medical przy ul. Wita Stwosza 41 w Katowicach,
- Centrum Diagnostyczno- Terapeutyczne przy ul. Wita Stwosza 39 w Katowicach,
- Blok operacyjny wraz z lądowiskiem w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Klinicznym Śląskiego Uniwersytetu Medycznego przy ul. Ziołowej 45/47 w Katowicach,
- Przedszkola modułowe przy ul. Koraszewskiego 6 i Brynicy 50 w Katowicach,
- Akademickie Centrum Naukowo-Dydaktyczne Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach przy ul. Koszarowej 6,
- Wydział Radia i Telewizji Uniwersytetu Śląskiego przy ul. Pawła 3 w Katowicach,
- Centrum Inicjatyw Społecznych i Wsparcia Rodziny Fundacji „Eurohelp” w Częstochowie przy ul. Przemysłowej 9,
- Jurajskie Centrum Leczenia Częstochowa - Oddział Dziennego Leczenia Uzależnienia ,
- Szpital przy ul. Bony w Częstochowie - zunifikowany oddział łóżkowy na II piętrze obiektu,
- Szpital w Czeladzi przy ul. Szpitalnej 40 - Oddział Intensywnej Terapii,
- Powiatowy Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wodzisławiu Śląskim przy ul. 26 marca 51 - blok operacyjny,
- Wieża kontroli ruchu lotniczego TWR Katowice na terenie Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice-Pyrzowice,
- Dom Opieki dla Seniora w Jaworznie,
- Zakład Pogrzebowy z krematorium przy ul. Kaliny 37 w Chorzowie,

na ten stan może mieć fakt, że Polacy zbyt późno zgłaszają się do lekarza, zaś stopień zaawansowania choroby istotnie wpływa na wyniki leczenia. Wyniki najnowszych badań na temat wpływu sztucznego opalania na ryzyko zachorowania na nowotwór skóry, opracowane w listopadzie 2016 r. przez Scientific Committee on Health, Environmental and Emerging Risks (SCHEER), jednoznacznie wskazują, że dla osób, które kiedykolwiek poddały się sztuczemu opalaniu, ryzyko zachorowania na czerniaka jest o 20% wyższe niż wśród pozostałych osób. Ryzyko to jest znacznie wyższe w przypadku, gdy pierwsza ekspozycja nastąpiła w młodym wieku. W wielu krajach wprowadzone zostały rozwiązania prawne zakazujące korzystanie z solariumów przez osoby poniżej 18 roku życia. W Polsce w 2017 r. Zespół Parlamentarny ds. Organizacji Ochrony Zdrowia również opowiedział się za wprowadzeniem w/w zakazu, co zaowocowało ogłoszeniem w dniu 15 listopada 2017 r. *Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium*. Do tego momentu Państwowa

Według danych Światowej Organizacji Zdrowia, ok. 80% przypadków czerniaka jest spowodowanych uszkodzeniem wrażliwej skóry przez promieniowanie ultrafioletowe. Ryzyko to zwiększa się zwłaszcza w okresie wakacji, kiedy częściej przebywa się na słońcu, dlatego edukacją na temat zasad profilaktyki chroniących przed skutkami nadmiernego promie-

Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego zadbała o aspekt edukacyjny społeczeństwa na temat wpływu promieniowania ultrafioletowego na zdrowie człowieka, w tym skutkach korzystania z solarium, poprzez realizację Programu edukacyjnego „**Znamie! Znam je?**”.

W 365 szkołach ponadgimnazjalnych woj. śląskiego nauczyciele przeprowadzili lekcje edukacyjne dla ponad 32 tys. uczniów na temat profilaktyki czerniaka. Celem zainteresowania młodzieży tematem czerniaka przygotowane zostały m.in. gra interaktywna, film pokazujący jak przeprowadzić samobadanie skóry, ulotki i plakaty oraz materiały dydaktyczne dla nauczycieli. Najciekawsze dla młodzieży były aspekty: jak rozpoznać czerniaka, cechy charakterystyczne czerniaka, ilość zachorowań, jak zapobiegać zachorowaniom, jakie zagrożenie niesie zbyt długie przebywanie na słońcu i w solarium oraz jakie są szanse na wyleczenie. Organizatorami przedsięwzięcia w woj. śląskim są Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny oraz Fundacja „Gwiazda Nadziei”.

niowania UV objęto również osoby wypoczywające na terenie kąpielisk i placówek wypoczynku letniego. Akcja informacyjna pod hasłem „**Brązowo, ale czy zdrowo?**”, zainicjowana i prowadzona od kilku lat przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego, corocznie obejmuje szerokie grono mieszkańców naszego województwa.

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH
www.wsse.katowice.pl

brązowo ALE CZY ZDROWO?

Promieniowanie słoneczne nie jest obojętne dla skóry człowieka
Bądź ostrożny zachowaj umiar!

Zalecane środki chroniące przed nadmiernym promieniowaniem UV (wg WHO):

- należy ograniczyć czas przebywania w słońcu w godz. 10:00-14:00
- należy robić przerwy w opalaniu się, częściej przebywać w cieniu
- należy nosić ubrania ochronne, bawełniane, nie ekspozować całego ciała
- należy nosić okulary przeciwsłoneczne z panelami bocznymi, które stanowią 99-100% ochrony przed UVA i UVB dla oczu
- należy używać kremów ochronnych o szerokim spektrum ochrony przeciwsłonecznej
- należy unikać korzystania ze sztucznego promieniowania UV w solariach
- należy chronić niemowlęta i dzieci już od najmłodszych lat i uczyć je wraz z wiekiem racjonalnego korzystania ze słońca

Dzieci i młodzież są szczególnie narażone na szkodliwy wpływ promieniowania UV

Nadmierna ekspozycja młodzieży na słońce, szczególnie sztuczne, może przyczynić się do powstania raka skóry w późniejszym wieku, ponieważ skóra jest bardziej podatna na szkodliwe skutki promieniowania UV w okresie rozwojowym.

Pamiętaj!

Nadmierna ekspozycja na promieniowanie UV prowadzi do niekorzystnych konsekwencji zdrowotnych.

Więcej informacji na stronie internetowej WSSE w Katowicach:
www.promocjazdrowia.wsse.katowice.pl

ODDZIAŁ ŚLĄSKI
POLSKIEGO
TOWARZYSTWA
HIGIENICZNEGO

projekt: www.katarzy.naai.ders.pl

Profilaktyka wirusa HPV i raka szyjki macicy

Fundacja MSD dla Zdrowia Kobiet podaje, iż w toku wielu przeprowadzonych analiz, udało się jasno wykazać, że w przypadku przedinwazyjnego raka szyjki macicy można uzyskać aż 99,9% wyleczeń. Podkreśla to rolę, jaką odgrywa profilaktyka: znajomość wczesnych objawów raka szyjki macicy, szybkie reagowanie na niepokojące symptomy oraz poddawanie się regularnym badaniom cytologicznym. Wirus HPV jest najczęstszą przyczyną zachorowania na raka szyjki macicy. W Polsce współczynnik umieralności na ten nowotwór jest jednym z najwyższych w Europie. Rosnącym statystykom można zapobiegać, ale potrzebna jest do tego odpowiednia wiedza, która wpływa na kształtowanie odpowiednich postaw zdrowotnych.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego realizuje od kilku lat program edukacyjny „Wybierz życie – Pierwszy krok”, który kierowany jest do uczniów, a w szczególności dziewcząt, I klas szkół ponadpodstawowych, kształtujący ich zachowania prozdrowotne w zakresie profilaktyki wirusa HPV i raka szyjki macicy.

W roku szkolnym 2016/2017 program „Wybierz życie – Pierwszy krok” realizowany był w 244 szkołach. Edukacją w tym zakresie objęto ponad 15 tys. uczniów I klas oraz ponad 10 tys. pozostałych odbiorców w tym: rodziców,

Program uczy również odpowiedzialności za swoje zdrowie i osób bliskich poprzez rozpo-

**WYBIERZ
ŻYCIE**

wszechnianie wiedzy oraz motywowanie wszystkich kobiet w rodzinie do regularnego wykonywania badań cytologicznych.

Inauguracją V edycji programu było szkolenie dla ponad 60 koordynatorów programu, zorganizowane przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego przy współpracy z Fundacją MSD dla Zdrowia Kobiet. Podczas spotkania zaproszeni goście z Wydziału Nauk o Zdrowiu Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach oraz Fundacji MSD dla Zdrowia Kobiet wygłosili ciekawe wykłady i prezentacje na temat raka szyjki macicy oraz roli wirusa HPV w jego powstawaniu, a także realizacji programu w Polsce.

nauczycieli, pedagogów, pielęgniarek, uczniów z innych klas oraz uczestników imprez plenerowych organizowanych przez PIS woj. śląskiego, łącznie około 30 tys. osób.

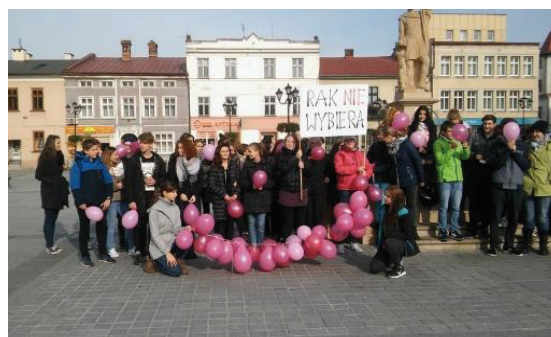

Program podniósł poziom wiedzy na temat profilaktyki raka szyjki macicy i roli wirusa HPV, poszerzył świadomość na temat czynników zwiększających ryzyko zakażenia i znaczenia działań profilaktycznych. Inicjatorzy oraz realizatorzy programu są przekonani,

Profilaktyka chorób zakaźnych

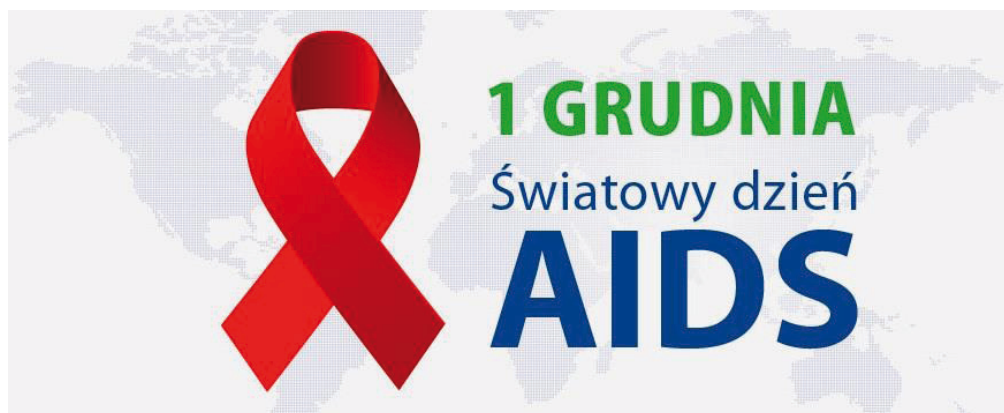
Profilaktyka HIV/AIDS

Co roku odnotowuje się w Polsce ok. 1200 zakażeń wirusem HIV. Codziennie o zakażeniu dowiadują się średnio 3 osoby. Jedna trzecia z nich to ludzie młodzi poniżej 30 r.ż., ale wzrasta też liczba osób 50+, u których wykrywane jest zakażenie. W 2016 roku w tej grupie wiekowej rozpoznano 94 zakażenia, a do lipca 2017, aż 57. Według badań przeprowadzonych przez Niezależny Instytut Badań Rynkowych IPSOS dla Krajowego Centrum ds. AIDS, niemal 40% osób aktywnych seksualnie, miało kontakty płciowe bez zabezpieczenia i po spożyciu alkoholu, a co piąta - z osobą o nieznanym przeszłości seksualnej. Z cytowanych badań wynika jasno, że Polacy nie unikają ryzykownych zachowań i jednocześnie nie potrafią rozmawiać o wiążącym się z nimi ryzyku oraz sposobach jego ograniczania. **Kampania społeczna „Mam czas rozmawiać”** zainicjowana w 2017 r. przez Krajowe Centrum ds. AIDS, powstała, by stać się inspiracją do dialogu międzypokoleniowego. Rozmowa o zdrowiu

że dzięki edukacji w zakresie profilaktyki wirusa HPV i raka szyjki macicy zwiększy się odsetek kobiet wykonujących systematycznie badania cytologiczne, co wpłynie na zmniejszenie zachorowalności na raka szyjki macicy oraz zgonów z tego powodu.

z rodzicami, dziadkami, dziećmi czy wnukami może przynieść korzyści edukacyjne wszystkim – zarówno młodszemu, jak i starszemu. Rodzina ma ogromny wpływ na kształtowanie postaw prozdrowotnych, dlatego w rodzinie powinna rozpocząć się edukacja m.in. na temat chorób przenoszonych drogą płciową, w tym wirusa HIV. Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego włączyła się w realizację kampanii m.in. poprzez rozpowszechnienie informacji o kampanii na stronach internetowych i w mediach społecznościowych oraz przez dystrybucję materiałów kampanijnych. Dbając o poszerzenie i uzupełnianie wiedzy na temat HIV/AIDS organizowano wykłady, prelekcje, konkursy wiedzy i plastyczne, spotkania edukacyjne dla młodzieży szkolnej. Informacji i porad wspartych otrzymanymi materiałami edukacyjnymi można było uzyskać w punktach informacyjnych organizowanych przez pracowników Inspekcji Sanitarnej podczas np. dni promocji zdrowia w mieście.

Od września do grudnia 2017 r. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach we współpracy z Oddziałem Śląskim Polskiego Towarzystwa Higienicznego realizowała **Projekt „HIV/AIDS – wiem, nie boję się, toleruję”**, który otrzymał grant w Konkursie Pozytywnie Otwarcia 2016. Głównym celem Projektu było podniesienie poziomu wiedzy nauczycieli i młodzieży ze szkół ponadpodstawowych woj. śląskiego na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV oraz kształtowanie postawy tolerancji wobec osób zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS. W dniu 15 listopada 2017 r. została zorganizowana Konferencja szkoleniowa, w której uczestniczyło 170 nauczycieli szkół ponadpodstawowych i koordynatorów powiatowych Projektu. Wykładowcami byli specjaliści zajmujący się zawodowo problematyką HIV/AIDS. Program konferencji obejmował następujące tematy:

Testy HIV w Polsce – jest problem czy go nie ma?, Nowe zachowania ryzykowne. Wyzwania dla profilaktyki, Jak mówić, żeby usłyszeli – profilaktyka HIV/AIDS w szkole.

Ostatni wykład z elementami warsztatów, stanowił przygotowanie kadry pedagogicznej do przeprowadzenia lekcji edukacyjnej dla uczniów wg przedstawionego scenariusza zajęć. Uczestnicy konferencji, oprócz zaświadczeń udziału w spotkaniu, dodatkowo otrzymali tablice edukacyjne pn. „Co musisz wiedzieć o HIV i AIDS?” jako pomoc

dydaktyczną do realizacji lekcji. Lekcje w szkołach odbyły się w okolicach 1 grudnia, tj. Światowego Dnia AIDS. W tym czasie przeprowadzono 1.130 lekcji edukacyjnych w 295 szkołach dla ponad 27 tys. uczniów. W kolejnym etapie Projektu zorganizowano Konkurs na spot edukacyjny pn. „HIV/AIDS – wiem, nie boję się, toleruję” dla uczniów szkół realizujących Projekt. Konkurs polegał na nagraniu 3 minutowego spotu edukacyjnego przestrzegającego przed ryzykownymi zachowaniami lub pokazującego tolerancję wobec osób żyjących z wirusem HIV, a następnie zamieszczenie go na stronie internetowej szkoły. W etapie wojewódzkim konkursu, komisja konkursowa wyłoniła i nagrodziła pięciu równorzędnych laureatów.

Zagadnienia Projektu uznano za ważny element edukacji prozdrowotnej kształtujący postawę tolerancji wobec osób zakażonych HIV i chorych na AIDS oraz podnoszący poziom wiedzy młodzieży na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV.

CO MUSISZ WIEDZIEĆ O HIV i AIDS?

HIV (ang. Human Immunodeficiency Virus)
- ludzki wirus nabytego niedoboru (upośledzenia) odporności

AIDS (ang. Acquired Immunodeficiency Syndrome)
- zespół nabytego niedoboru (upośledzenia) odporności. AIDS nie jest pojedynczą chorobą, lecz zespołem różnych chorób, które atakują osoby zakażone HIV.

DROGI ZAKAŻENIA HIV:

Przez kontakt z krwią osoby zakażonej.

Podczas kontaktów seksualnych bez zabezpieczenia z osobą zakażoną.

W czasie ciąży, porodu lub karmienia piersią wirus może przeniesić się z zakażonej matki na dziecko.

Ryzykowne są te sytuacje, podczas których została uszkodzona ciągłość skóry i doszło do kontaktu z płynami ustrojowymi przenoszącymi wirusa np. krwią innej osoby.

DLATEGO PAMIĘTAJ:

Zachowaj ostrożność, gdy ktoś się skaleczy.

Nie pożyczaj maszynki do golenia, szczoteczki do zębów i innych przyborów kosmetycznych.

Wykonuj zabiegi kosmetyczne i tatuaż tylko u wykwalifikowanych osób, w sprawdzonych miejscach. Pytaj, czy używane narzędzia są sterylne.

Powszechnie stosowanym testem jest tzw. test przesiewowy, który polega na pobraniu niewielkiej ilości krwi. Jest to badanie na obecność przeciwciał skierowanych przeciwko wirusowi HIV. Test ten nie wykrywa samego wirusa, nie jest też testem na AIDS. Na wynik oczekuje się od jednego do kilku dni.

UJEMNY (NEGATYWNY) wynik testu oznacza, że w badanej krwi nie wykryto przeciwciał anti-HIV.

DODATNI (POZYTYWNY) wynik testu wymaga weryfikacji - wykonania badania innym testem, tzw. testem potwierdzenia.

Aby wynik był wiarygodny musi minąć co najmniej 12 tygodni od ostatniej sytuacji, która wiązała się z ryzykiem zakażenia. Ten okres nazywa się okienkiem serologicznym i oznacza czas od momentu zakażenia do momentu wytworzenia odpowiedniej ilości przeciwciał możliwych do wykrycia testem.

Adresy Punktów Konsultacyjno-Diagnostycznych: www.aids.gov.pl

AIDS ≠ HIV

AIDS pojawia się zwykle po wielu latach od zakażenia HIV, które nie dawało żadnych dolegliwości, objawów.

Zwykłe, codzienne kontakty z osobą zakażoną (w domu, pracy, szkole, sytuacjach towarzyskich) są całkowicie bezpieczne. HIV nie przenosi się przez dotyk, pocałunek, kichanie, kasłanie. Nie można zakażać się podczas wspólnej kąpieli w basenie, używania sztućców, spożywania posiłków, korzystania z toalety itp. Wirusa nie przenoszą zwierzęta, w tym komary i inne insekty.

CZY BYCIE DAWCĄ KRWI JEST BEZPIECZNE?

TAK - nie można zakażać się HIV oddając krew. W Polsce używa się wyłącznie jednorazowego sprzętu.

Wirus ginie poza organizmem człowieka. Niszczy go wysoka temperatura (powyżej 56°C), wysychanie, mydło i woda, detergenty, środki odkażające.

CZY ISTNIEJE SZCZEPIONKA CHRONIĄCA PRZED ZAKAŻENIEM HIV?

NIE - wprawdzie badania nad szczepionką profilaktyczną trwają, jednak dotychczasowe próby zakończyły się niepowodzeniem.

ZRÓB TEST NA HIV

Nawet **70%** osób żyjących z HIV w Polsce może nie wiedzieć o swoim zakażeniu.

BADANIE W KIERUNKU HIV JEST BEZPŁATNE I ANONIMOWE

LECZENIE

W dobie nowoczesnej medycyny coraz mniej osób choruje na AIDS. W Polsce nie ma problemu z dostępem do leczenia - każdy, kto wymaga terapii antyretrowirusowej, otrzymuje odpowiednie leki, które są finansowane z budżetu Ministra Zdrowia. Wczesne wykrycie zakażenia i codzienne przyjmowanie leków antyretrowirusowych zapobiegają wystąpieniu AIDS. Skojarzona terapia antyretrowirusowa musi być kontynuowana do końca życia, gdyż dostępne obecnie leki nie są w stanie usunąć wirusa z organizmu, a tylko zwalniają jego namnażanie się. Wprowadzenie terapii ARV sprawiło, że zakażenie HIV przestało być wyrokiem śmierci, a stało się zakażeniem przewlekłym.

Czerwona kokardka jest symbolem solidarności z osobami żyjącymi z HIV, chorymi na AIDS oraz ich rodzinami i przyjaciółmi. Znak ten zaprojektowano w latach 80. XX wieku podczas szczytu epidemii w USA. Czerwony kolor symbolizuje krew i miłość, a kształt kokardki - odwrócone „V” (od ang. victory) przypomina, że jeszcze nie pokonano wirusa.

1 GRUDNIA - ŚWIATOWY DZIEŃ AIDS
3. NIEDZIELA MAJA - DZIEŃ PAMIĘCI O ZMARŁYCH NA AIDS

Opracowano w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach na podstawie materiałów informacyjnych Krajowego Centrum ds. AIDS.

TELEFONY ZAUFANIA HIV/AIDS:
801 888 448 22 692 82 26

PORADNIA INTERNETOWA:
www.aids.gov.pl/pi

Profilaktyka wirusowego zapalenia wątroby (WZW A, B, C)

Program edukacyjny ph. „Podstępne WZW”,

poświęcony profilaktyce zakażeń wątroby wywołanych przez trzy typy wirusów:

A (HAV), B (HBV) i C (HCV) w roku szkolnym

2016/2017 realizowany był przez 353 szkoły (60% szkół ponadgimnazjalnych województwa śląskiego), w których edukacją objęto 30.358 uczniów. Zwieńczeniem programu była zorganizowana w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim – VI Olimpiada Wiedzy. O nagrodę Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego rywalizowało 50 uczniów z 25 szkół ponadgimnazjalnych woj. śląskiego.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach

www.wsse.katowice.pl

CO TO JEST WZW A?

Wirusowe zapalenie wątroby typu A (wzw A) to ostra choroba zakaźna wywołana przez wirusa HAV (Hepatitis A Virus), tzw. choroba „brudnych rąk”

JAK DOCHODZI DO ZAKAŻENIA WZW A?

- podczas bezpośredniego kontaktu z osobą zakażoną
- w wyniku spożycia zakażonej żywności
- przez spożycie zakażonej wody (także w formie kostek lodu)

ZAPOBIEGAJ! ZASZCZEP SIĘ!

Szczepienie przeciwko WZW A jest najlepszym sposobem zapobiegania zachorowaniu

PAMIĘTAJ, ABY!

- myć ręce przed każdym posiłkiem i zawsze po wyjściu z toalety
- utrzymywać właściwe warunki sanitarno-higieniczne przy przygotowaniu posiłków
- dokładnie myć owoce i warzywa przed spożyciem

SZKOŁA CZYSTYCH RĄK

Ulotka opracowana przez Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej.

Kampania „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”

W 2017 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego po raz kolejny realizowała ogólnopolską kampanię społeczną ph. „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”, wpisującą się w projekt Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Zdrowe dziecko – zdrowy dorosły – zdrowa rodzina”.

Kampania ma na celu przede wszystkim podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień, a tym samym zwiększenie liczby osób poddających się im. W roku 2017 przeprowadzono ponad 7 tys. działań m.in.: akcji profilaktycznych, prelekcje, pogadanki, konsultacji, warsztatów, wystaw dla 300 tys. odbiorców. W minionej edycji rozdyskrybowano ponad 40 tys. ulotek i plakatów dot. szczepień oraz profilaktyki grypy. W dniu 6 czerwca w Domu Lekarza w Katowicach, ponad 300 przedstawicieli podmiotów leczniczych: lekarzy, pielęgniarek oraz pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej uczestniczyło w IV wojewódzkiej konferencji naukowo-szkoleniowej ph. „Szczepienia - to Twoje zdrowie”, zorganizowanej przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, Śląską Izbę Lekarską oraz Polskie Towarzystwo Higieniczne – Oddział Śląski. Konferencja objęta została Patronatem Honorowym Wojewody Śląskiego Jarosława Wierczorka oraz Patronatem medialnym „Ogólnopolskiego Przeglądu Medycznego”. W ramach realizacji kampanii „Zaszczep w sobie chęć szczepienia” podjęto współpracę z licznymi podmiotami działającymi na rzecz zdrowia publicznego w środowisku lokalnym.

Profilaktyka palenia tytoniu

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce

Podnoszenie wiedzy społeczeństwa na temat zdrowotnych, społecznych, środowiskowych i ekonomicznych konsekwencji palenia tytoniu, a także przypomnienie, że ochrona zdrowia to konstytucyjne prawo każdego obywatela to baza, na której wspierają się działania inicjowane w ramach Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce. Metody, założenia i cele zawarte w programie nawiązują wprost do zapisów, ratyfikowanej przez 177 państw, Ramowej Konwencji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) o Ograniczaniu Używania Tytoniu, której inicjatorem jest m.in. Polska.

Kluczowy aspekt w realizacji Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu to działania informacyjno-edukacyjne, w których w 2017 roku wzięło udział blisko 240 tysięcy osób m.in.: uczestnicy imprez masowych, dzieci przedszkolne, uczniowie, rodzice, pracownicy jednostek organizacyjnych systemu oświaty, studenci, pacjenci i pracownicy przedsiębiorstw podmiotów leczniczych, osoby uzależnione od tytoniu, pracownicy i klienci centrów handlowych, internauci, pracownicy terytorialnych jednostek samorządo-

wych, osoby przebywające w zakładach penitencjarnych. Pomimo, że obserwuje się stopniowy regres spożycia tytoniu /z 31% regularnych palaczy w 2011 roku do 24% w 2015 roku (badania przeprowadzone przez TNS Polska na zlecenie GIS)/, niestety palenie tytoniu pozostaje nadal, poważnym czynnikiem ryzyka przewlekłych chorób niezakaźnych i jedną z głównych przyczyn zgonów wśród dorosłej populacji Polaków.

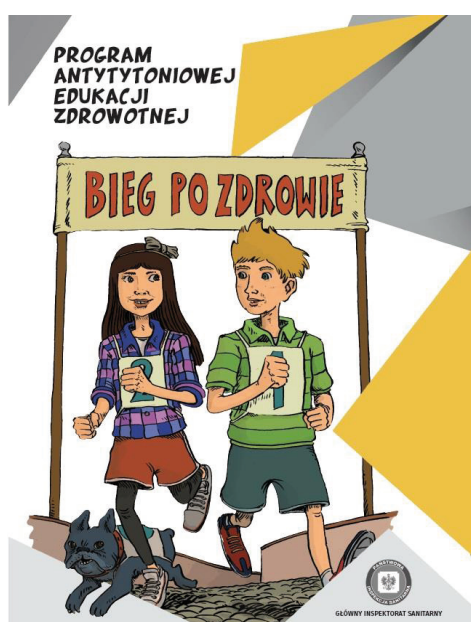
Atawistyczna skłonność do sięgania po papierosa utrwalona w postawach ludzi używających tytoniu jest wyzwaniem dla realizatorów programu. Działalność antytytoniowa prowadzona jest poprzez profilaktykę selektywną adresowaną do konkretnych jednostek obszarów ludzkich /np. akcje w zakładach penitencjarnych lub zakładach produkcyjnych/ oraz kampanie edukacyjne (podczas obchodów **Światowego Dnia bez Tytoniu** /31 maja 2017 r./ i **Światowego Dnia Rzucania Palenia** /16 listopada 2017 r./ (ponad 170 tysięcy osób), będące elementem profilaktyki uniwersalnej skierowanej do całego społeczeństwa bez względu na stopień ryzyka indywidualnego wystąpienia zdrowotnych problemów spowodowanych ekspozycją na dym tytoniowy.

Monitoring używania wyrobów tytoniowych jest jednym z narzędzi egzekwujących skuteczną realizację polityki ograniczania używania tytoniu w Polsce. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego, w ramach bieżącego nadzoru w 2017 r., skontrolowali 25.763 obiekty w tym: zakłady opieki zdrowotnej, jednostki organizacyjne systemu oświaty, pomocy społecznej, uczelnie wyższe,

zakłady pracy, obiekty kultury i wypoczynku, zakłady gastronomiczne i inne obiekty użytku publicznego. Monitoring wykazał 7 przypadków naruszania prawa co skutkowało nałożeniem 5 mandatów za złamanie zakazu palenia papierosów tradycyjnych i 4 mandatów za nieumieszczenie graficznego znaku zakazu palenia.

Program edukacyjny „Bieg po zdrowie”

Edukacja zdrowotna dzieci i młodzieży jest istotnym elementem ogólnych oddziaływań edukacyjno-wychowawczych. Priorytetem nowego programu edukacyjnego opracowanego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym pt. „Bieg po zdrowie” jest zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. Okres krytyczny dla podejmowania zachowań ryzykownych, takich jak pierwsze kontakty z paleniem tytoniu przypada na przedział wiekowy 9-10 lat. Dlatego grupa, do której skierowany jest nowy program, to dzieci w IV klasie szkoły podstawo-

wej. W woj. śląskim w roku szkolnym 2016/2017 program objął swym zasięgiem 234 szkoły podstawowe, w których edukacją objęto ponad 6.600 uczniów. Zajęcia były realizowane za pomocą zróżnicowanych metod aktywizujących, które poruszały różne aspekty problemu uzależnienia od tytoniu oraz prewencji w tym zakresie. W oparciu o wyniki przeprowadzonej ewaluacji można wnioskować, że oddziaływania wobec uczniów przyniosły pozytywny efekt w postaci nasilenia wielu pozytywnych i konstruktywnych przekonań dotyczących zdrowia. Program zakłada również zaangażowanie rodziców, gdyż zwiększa to skuteczność oddziaływań profilaktycznych. Badania ewaluacyjne pokazały pozytywny efekt w postaci nasilenia przekonania rodziców o możliwym wpływie na dzieci w zakresie zapobiegania paleniu przez nich tytoniu. Do realizacji programu przygotowano atrakcyjne, bogato ilustrowane materiały dydaktyczne zarówno dla nauczycieli, jak i uczniów, m.in. podręcznik dla nauczyciela, zeszyt ćwiczeń dla ucznia, plakaty, ulotka dla rodziców. Komentarze dotyczące treści programowych oraz metod realizacji pokazują, że program został pozytywnie przyjęty przez uczniów, rodziców i nauczycieli, a zmiany postaw następują we właściwym kierunku.

Konferencja „Palący problem – zadbaj o zdrowe płuca”

W dniu 6 kwietnia 2017 r. w Sali Sejmu Śląskiego, odbyła się Konferencja pt. „**Palący problem - zadbaj o zdrowe płuca**” zorganizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego we współpracy z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach i Regionalnym Ośrodkiem Metodyczno-Edukacyjnym Metis w Katowicach. Uczestnikami Konferencji byli nauczyciele szkół podstawowych woj. śląskiego realizujący program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”, koordynatorzy powiatowi programu oraz osoby zainteresowane jego realizacją. Każdy uczestnik otrzymał zaświadczenie udziału w Konferencji oraz krokomierz z logo programu „Bieg po zdrowie”.

Program obejmował następujące tematy:

- Papierosy elektroniczne – innowacyjny produkt czy nowe zagrożenie? prof. dr hab. n. med. Andrzej Sobczak, Kierownik Zakładu Chemii Ogólnej i Nieorganicznej Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Kierownik Zakładu Szkodliwości

Chemicznych i Toksykologii Genetycznej, Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego w Sosnowcu.

- Czy papierosy pomagają w stresie? Aleksandra Kruszyńska, Nauczyciel-Konsultant, Kierownik Pracowni Doskonalenia i Doradztwa Zawodowego, Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny METIS w Katowicach.

- Doniesienie z badań: Palenie tytoniu przez dzieci i młodzież w świetle wyników badań HBSC 2014 (Zdrowie i zachowania zdrowotne młodzieży szkolnej w Polsce) Tomasz Wojtasik, Nauczyciel-Konsultant, Koordynator projektu Szkoły Promujące Zdrowie w województwie śląskim, Pracownia Doskonalenia i Doradztwa Zawodowego, Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny METIS w Katowicach.

- Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie” Bożena Michalik, wojewódzki koordynator Programu, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach.

Konferencja zorganizowana była w ramach „Programu Profilaktyki Chorób Płuc w Województwie Śląskim na lata 2015-2020”.

Program edukacyjny „Czyste powietrze wokół nas”

Wyniki ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu (dla Głównego Inspektoratu Sanitarnego) wskazują, iż nadal znaczna część Polaków (24%) w wieku 15 lat i więcej, regularnie pali tytoń. Tak jak w latach ubiegłych, tak i obecnie większości palaczy zdarza się palić w obecności osób niepalących. Niemal co piąty palący Polak przyznaje, że czasem pali w obecności dzieci. W miejscach publicznych Polacy najczęściej narażeni są na bierne palenie na przystankach i w obiektach komunikacji (23%), w parkach i na plażach (14%), w barach i pubach (12%) oraz dyskotekach i klubach muzycznych (9%) a także w zakładach pracy (8%). Za trzy najskuteczniejsze czynniki ograniczające palenie Polacy uważają podniesienie cen papierosów (65% wskazań), wprowadzenie zakazów palenia w miejscach publicznych (50%), a także prowadzenie kampanii społecznych i medialnych oraz programów prozdrowotnych (48%). Najnowsze badania potwierdzają pozytywny wpływ ustawy antynikotynowej. Nadal jednak potrzebne są działania prowadzące do ograniczenia palenia tytoniu – przede wszystkim działania edukacyjno-informacyjne w postaci kampanii i programów prozdrowotnych. Szczególnie ważna jest edukacja dzieci i młodzieży. Chodzi przede wszystkim o wzmocnienie motywacji do rzucenia palenia, a także tworzenie, szczególnie

w najmłodszych grupach wiekowych, np. mody na niepalenie, aby młodzi nie postrzegali palenia tytoniu jako przejawu dorosłości i powodu do dumy. Sympatyczny zielony Dinek – bohater **Programu Przedszkolnej Edukacji Antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”**, uczy dzieci przedszkolne jak radzić sobie, gdy dorośli palą przy nich tytoń. Zajęcia programowe już od najmłodszych lat uświadamiają dzieciom, że palenie szkodzi nie tylko samym palącym, ale także osobom przebywającym w otoczeniu palaczy. W roku szkolnym 2016/2017 program objął zasięgiem 743 placówki przedszkolne oraz 8 szkół podstawowych z terenu woj. śląskiego. Z edukacji skorzystało ponad 37 tys. dzieci oraz ponad 22 tys. rodziców. Podczas realizacji programu wiele przedszkoli brało udział w różnych akcjach prozdrowotnych i ekologicznych, co jeszcze bardziej zwróciło uwagę dzieci na szkodli-

wość dymu w naszym środowisku. W tym roku nauczyciele poruszyli z dziećmi również problem smogu. Prowadzone w ramach programu działania bardzo korzystnie wpłynęły na świadomość, zarówno rodziców jak i dzieci, w zakresie szkodliwości palenia tytoniu i przebywania w otoczeniu osób palących.

Profilaktyka nadwagi i otyłości

Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020 wyznaczył najważniejsze zadania do realizacji na rzecz zdrowia, między innymi w zakresie poprawy sposobu żywienia i stanu odżywiania oraz aktywności fizycznej społeczeństwa. Mają to być działania informacyjne oraz edukacyjne upowszechniane wśród dzieci i młodzieży w szkołach i placówkach systemu oświaty oraz kierowane do ogółu społeczeństwa. W dniu 15 maja w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim, lekarze, nauczyciele, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej uczestniczyli w konferencji „Czas na zdrowie – profilaktyka otyłości i nadwagi wśród dzieci i młodzieży”. Spotkanie miało na celu zwiększyć świadomość

oraz wiedzę nauczycieli i osób pracujących z dziećmi w zakresie zagrożeń dla zdrowia, jakie niesie nadwaga i otyłość, a także pokazać, jak wdrażać profilaktykę i promocję zdrowia na poziomie szkoły. W spotkaniu uczestniczyło ponad 200 osób. Konferencja została zorganizowana w ramach „Programu Zapobiegania Nadwadze i Otyłości w Województwie Śląskim na lata 2015-2020” przez Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach oraz Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny METIS w Katowicach.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego od wielu lat prowadzi działania informacyjno-edukacyjne w zakresie prawidłowego

odżywiania poprzez realizację programów skierowanych przede wszystkim do dzieci i młodzieży, jak również ich rodzin.

Program „Żywnie na wagę zdrowia” – Klub zdrowego przedszkolaka

V edycja programu „Żywnie na wagę zdrowia” dedykowana była najmłodszym i realizo-

wana była w formie „Klubu Zdrowego Przedszkolaka”. Od dawna wiadomo, że dbałość o właściwe, zdrowe odżywianie od najmłodszych lat jest ważna dla prawidłowego wzra-

Program „Żywnie na wagę zdrowia” – „Klub Zdrowego Przedszkolaka” spotkał się z bardzo dobrym przyjęciem zarówno przez dzieci, jak i rodziców. Podjęte działania pozwoliły na przekazanie dzieciom wiedzy z zakresu zdrowego odżywiania, uświadomiły dzieci na konieczność wykonywania ważnych czynności profilaktycznych tj. częste mycie rąk, szczepienia, odpowiednia ochrona przed drobnoustrojami. Szereg podjętych działań w ramach pro-

stania oraz utrzymania dobrego stanu zdrowia. W Klubie Zdrowego Przedszkolaka dzieci uczą się prawidłowych zachowań zdrowotnych. Oprócz zbilansowanej diety, poruszane są również tematy związane z higieną osobistą, niekorzystnym wpływem dymów (głównie papierosowego) oraz bezpiecznym korzystaniem z promieni słonecznych. W programie uczestniczyło ponad 600 placówek przedszkolnych z terenu woj. śląskiego. Przeprowadzono około 1500 działań nawiązujących do założeń Klubu, w których uczestniczyło łącznie ponad 100 tys. osób, w tym głównie dzieci oraz ich rodzice.

gramu pozwoliło na uświadomienie przedszkolakom konieczności dbania o własne zdrowie, a współpraca z rodzicami pozwoliła na holistyczne podejście do tematu profilaktyki. Od początku realizacji w programie uczestniczyło ponad 3 tys. placówek, przeprowadzono ponad sto szkoleń dla ponad 3 tys. osób, w tym głównie odpowiedzialnych za żywienie dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych.

Program edukacyjny „Trzymaj Formę!”

Kolejnym przedsięwzięciem związanym z profilaktyką nadwagi i otyłości w województwie śląskim, jest ogólnopolski program edukacyjny

„Trzymaj Formę!”, realizowany w całej Polsce.

W roku szkolnym 2016/2017, odbyła się XI edycja programu „Trzymaj Formę!” pod hasłem „Trzymaj Formę aktywnie i zdrowo”, która swoim zasięgiem objęła blisko 900 szkół podstawowych i gimnazjalnych województwa

W ramach XI edycji rozdyskrebowano blisko 100 tys. materiałów edukacyjnych, w tym: broszury, ulotki, plakaty oraz poradniki dla nauczycieli.

Profilaktyka używania środków psychoaktywnych

Działania w zakresie profilaktyki środków psychoaktywnych

Narkotyki, w tym także substancje psychoaktywne potocznie zwane „dopalaczami” są najgroźniejszą trucizną, na jaką narażeni są młodzi ludzie, prowadzą do uzależnienia, zatrucia, chorób, a nawet zgonów. Najnowszy raport Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych - STOP dopalaczom 2015-2016,

śląskiego. Edukacją programową objęto ponad 100 tys. osób, w tym głównie uczniów oraz rodziców. Zrealizowano ponad 400 projektów, przede wszystkim o tematyce zbilansowanej diety oraz aktywności fizycznej.

Ponadto, jak co roku, program był rozszerzany o dodatkowe formy realizacji. Największym zainteresowaniem wśród uczniów cieszyły się imprezy sportowe.

Promowanie założeń programowych odbywa się również podczas organizowanych akcji informacyjno-edukacyjnych.

łącznie w ciągu jedenastu lat wyedukowano uczniów z ponad 8 tys. szkół podstawowych oraz gimnazjalnych województwa śląskiego.

Wybrane wyniki badań przedstawiały się następująco:

- jeden na trzech uczniów zadeklarował brak wcześniejszych doświadczeń z jakimikolwiek używkami. Pozostali w większości wskazywali korzystanie z różnych postaci alkoholu (niemal 60%) oraz papierosów (46%). 22% uczniów uczestniczących w badaniu zadeklarowała kontakt z marihuaną,
- z dopalaczami częściej eksperymentowali chłopcy niż dziewczęta, a wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych użytkowników dopalaczy jest więcej, niż wśród uczniów gimnazjów,
- w woj. śląskim około 10% uczniów miało kontakt z „dopalaczami”, w szkołach gimnazjalnych 5,2%, natomiast w szkołach ponadgimnazjalnych 8,7%,
- wiek pierwszych kontaktów z substancjami zastępczymi to co najmniej 13-14 lat. Niemal połowa spośród uczniów podawała, że proponowano im zażywanie klasycznych narkotyków lub dopalaczy,
- 8% ankietowanych przyznaje się do konsumpcji dopalaczy w samotności, natomiast 68% zażywa je w gronie znajomych,
- uczniowie wskazywali, że najbardziej prawdopodobne przyczyny sięgania po narkotyki i dopalacze to brak asertywności i chęć sprośnienia oczekiwaniom grupy rówieśniczej, podają też modę na ich zażywanie i chęć zaspokojenia ciekawości oraz sprawdzenia, jak rzeczywiście działają narkotyki czy dopalacze. Jako przyczynę zażywania wskazują także problemy. Młodzi konsumenci dopalaczy nie wiedzą nic o składzie chemicznym czy skutkach ubocznych substancji, ale sięgają po nie

w poszukiwaniu doznań i po to, żeby zintegrować się ze środowiskiem, dlatego też wyeliminowanie owego zjawiska jest trudnym i długoletnim procesem, wymagającym zintegrowania działań zarówno prawnych, nadzorowych, a także edukacyjno-profilaktycznych. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny mając na uwadze zdrowie i bezpieczeństwo młodzieży oraz ze względu na obserwowane niezwykle niepokojącego zjawiska nadmiernego korzystania z „dopalaczy” przez młodzież, prowadzi systematycznie działania edukacyjno-informacyjne zmierzające do wyeliminowania używania środków zastępczych tzw. „dopalaczy” pod hasłem: Dopalcze Wypalacze „groźne narkotyki”. Realizowane działania prowadzone są na poziomie profilaktyki uniwersalnej, czyli ukierunkowanej na całą populację, której celem jest zmniejszenie lub eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji i wzmacnianie czynników wspierających prawidłowy rozwój. Przykładem profilaktyki uniwersalnej są programy ukierunkowane na rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych adresowane do młodzieży i ich rodziców. Realizując działania profilaktyki uniwersalnej i równocześnie wywiązując się z zadań drugiego celu operacyjnego Narodowego Programu Zdrowia, jakim jest profilaktyka używania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych i innych zachowań ryzykownych, Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego w 2017 roku przeprowadziła następujące działania edukacyjne w szkołach.

Program profilaktyki uniwersalnej „Smak życia czyli debata o dopalaczach”

W roku szkolnym 2016/2017 realizowana była II edycja programu profilaktyki uniwersalnej pt. **„Smak życia czyli debata o dopalaczach”**. Głównym celem programu jest dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na

temat „dopalaczy” i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami. W II edycji udział wzięło 568 szkół gimnazjalnych (84% wszyst-

kich szkół tego typu w woj. śląskim), ponad 60 tys. uczniów (54% uczniów ze szkół gimnazjalnych woj. śląskiego) i 22 tys. rodziców. Program został pozytywnie przyjęty i wysoko oceniony przez szkolnych koordynatorów, uczniów i ich rodziców. Z przekazanych danych sprawozdawczych wynika, że zarówno zaangażowanie uczniów podczas realizacji programu oraz jego treści merytoryczne w większości przypadków zostały ocenione jako dobre (ok. 20%), bardzo dobre (ok. 55%) i świetne (ok. 15%). Uczniowie chętnie uczestniczyli w zaproponowanych zajęciach. Ciekawa forma zajęć umożliwiła przeprowadzenie zajęć dot. profilaktyki środków psychoaktywnych,

a zwłaszcza „dopalaczy” w sposób interesujący i oryginalny, odbiegający od dotychczas realizowanych zajęć z tej tematyki. Program wielokrotnie był rozszerzany o dodatkowe działania spójne z profilaktyką uzależnień, tak aby wzmocnić efekt edukacji profilaktyki używania środków psychoaktywnych. Łącznie odbyło się ok. 3 tys. dodatkowych działań m.in.: konferencje, akcje, happeningi, wystawy, konkursy dla ponad 136 tys. odbiorców. Podsumowując realizację programu w woj. śląskim należy stwierdzić, że założone cele zostały osiągnięte, a 90% Dyrektorów szkół widzi potrzebę realizacji programu oraz deklaruje chęć udziału w kolejnej edycji.

Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

W szkołach ponadgimnazjalnych realizowana była IV edycja programu „**ARS, czyli jak dbać o miłość?**”. W związku z zakończeniem realizacji Projektu KIK/68 pn. „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” oraz wydłużeniem jego realizacji do marca 2017 roku, IV edycja miała charakter skrócony i zakończyła się w lutym 2017 r. Pomimo krótkiego okresu realizacji programem objęto ponad 17,5 tys. uczniów, 4,3 tys. rodzi-

ców oraz 352 szkoły ponadgimnazjalne tj. 60% wszystkich szkół tego typu w woj. śląskim. W roku szkolnym 2016/2017 program realizowany był w: - 131 liceach, 86 zasadniczych szkołach zawodowych, 124 technikach, a także 11 innych szkołach:

- edukacją objęto 17.557 uczniów klas I - III (I klasa – 9.391, II klasa – 5.398, III klasa – 2.266, IV klasa – 502) oraz 4.361 rodziców/opiekunów;
- w IV edycji program po raz pierwszy realizowało 15 szkół. Na zakończenie realizacji Projektu KIK/68 oraz programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?” w marcu 2017 r. w Katowicach, odbyła się konferencja wojewódzka pt. „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”, podsumowująca zrealizowane działania. Organizatorem przedsięwzięcia był Główny Inspektorat Sanitarny, a w konferencji udział wzięli dyrektorzy szkół ponadgimnazjalnych, władze wojewódzkie i samorządowe oraz przedstawiciele kuratorium oświaty.

Kampania wojewódzka Dopalacze Wypalacze „groźne narkotyki”

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W KATOWICACH
ul. Raciborska 39, 40-074 Katowice, www.wsse.katowice.pl

DOPALACZE - WYPALACZE GROŹNE NARKOTYKI

Stosowanie dopalaczy jest coraz bardziej powszechne. Efekty działania są bardzo zróżnicowane w zależności od indywidualnych cech organizmu:

- poczucie niepokoju,
- bóle głowy,
- łopoty ze snem,
- palpitacje serca,
- dezorientacja oraz poczucie załamania,
- ataki szoku, łącznie z koszmarnymi halucynacjami i urojeniami, nierzadko prowadzonymi do samobójstwa.

Dopalacze mogą również powodować chwilowe problemy z oddychaniem, zmęczenie, brak chęci do działania, problemy z koncentracją oraz stany lękowe.

Dopalacze, jak i inne substancje odurzające, niszczą przede wszystkim Ośrodkowy Układ Nerwowy i negatywnie wpływają na pracę mózgu. Zazywanie dopalaczy może być początkiem uzależnienia!

NIE WYPALAJ SIĘ!

Skutki nadużywania dopalaczy:
Oto kilka sposobów jak zapewnić sobie jasność umysłu i koncentrację przez cały dzień:

- zdrowo się odżywiaj - świeża nieprzetworzona żywność jest niezbędna dla dobrej pracy mózgu,
- pamiętaj o zjedzeniu rano najważniejszego posiłku dnia - śniadania,
- pij wodę regularnie przez cały dzień - pamiętaj że odwodnienie jest również przyczyną słabej koncentracji,
- w zdrowym ciele zdrowy duch - aktywność fizyczna poprawia funkcjonowanie pracy mózgu - poprawz wysiłek fizyczny wydziela się hormon szczęścia - endorfina.

Unikaj dopalaczy - zazywanie środków odurzających jest szkodliwe w każdym wieku, a spustoszenia, jakie się w dojrzejącym organizmie nie da się naprawić.

DOPALACZE. GDZIE SZUKAĆ POMOCY?
INFOLINIA GŁÓWNEGO INSPEKTORA SANITARNEGO: 800 060 800

Wzmocnieniem działań była coroczna akcja profilaktyczna pod hasłem **Dopalacze-Wypalacze „groźne narkotyki”**, której celem jest zwrócenie uwagi na problem uzależnienia od nowych narkotyków - „dopalaczy” i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży. Działania prowadzono m.in. w ośrodkach wypoczynku zimowego i letniego, w szkołach w trakcie trwania roku szkolnego oraz podczas akcji profilaktycznych, zajęć szkolnych, happeningów, eventów, festynów, konferencji, szkoleń. Liczba odbiorców powyższych działań wynosi prawie 165 tys.

W powyższym temacie zorganizowano również konferencję naukową. W dniu 18 października 2017 r. w Sali Sejmu Śląskiego, odbyła się IV Wojewódzka Konferencja pt. **Dopalacze Wypalacze „groźne narkotyki”**, zorganizowana przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we współpracy z Wydziałem Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach oraz Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Województwa Śląskiego. Patronat Honorowy nad konferencją objął Główny In-

spektor Sanitarny Pan Marek Posobkiewicz. Licznie zebranych uczestników powitali: Pan Mariusz Trepka II Wicewojewoda Śląski, Pani Urszula Bauer Śląski Kurator Oświaty oraz organizatorzy konferencji. Wykład inauguracyjny wygłosiła Pani Urszula Mendera-Bożek Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny. Grono wykładowców stanowili zaproszeni goście: Pan Tomasz Biały Dyrektor Departamentu Nadzoru nad Środkami Zastępczymi z Głównego Inspektoratu Sanitarnego w Warszawie, Pan Leszek Roszczenko Prezes Fundacji Pedagogium, Pan Mariusz Kicka Z-ca Ordynatora Regionalnego Ośrodka Ostrych Zatruc i Oddziału Toksykologii Klinicznej w Instytucie Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego w Sosnowcu oraz Nadkomisarz Paweł Warchoń z Wydziału Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach.

Przedmiotem wystąpień były m.in. kwestie dotyczące:

- liczby i analizy zgłoszeń, wskaźników zapaadalności i struktury zatruc środkami zastępczymi na terenie woj. śląskiego
- problemu używania „dopalaczy” w Europie
- miejsca „dopalaczy” na tle innych używek w Polsce
- skutków społecznych zazywania „dopalaczy”
- doświadczeń z „dopalaczami” w jednostkach organizacyjnych systemu oświaty oraz częstotliwości używania dopalaczy przez młodzież
- efektu działania środków psychoaktywnych i wynikających z tego zagrożeń
- alternatywnych sposobów wprowadzania na rynek nowych narkotyków.

W konferencji uczestniczyło 250 osób m.in. dyrektorzy szkół, nauczyciele, koordynatorzy, członkowie gminnych komisji ds. rozwiązywania problemów uzależnień w województwie śląskim, koordynatorzy programów edukacyjnych „ARS, czyli jak dbać o miłość?” i „Smak życia czyli debata o dopalaczach” oraz pracownicy państwowej inspekcji sanitarnej.

Badania ankietowe „Zachowania zdrowotne kobiet w ciąży” w ramach Projektu KIK/68

Zdrowie to wartość najwyższa, szczególnie w czasie ciąży. Odpowiednie zachowania i stały monitoring stanu zdrowia nabierają szczególnego znaczenia, ponieważ stan zdrowia matki wpływa także na rozwój jej nienarodzonego dziecka i ma istotny wpływ na jego funkcjonowanie po narodzinach. Badanie ankietowe „Zachowania zdrowotne kobiet w ciąży” realizowane było w ramach Projektu KIK/68 ph. „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”. Raport jest wynikiem analizy danych uzyskanych w toku ogólnopolskich badań ankietowych przeprowadzonych na próbie 3.451 położnic. Grupę badawczą stanowiły kobiety w wieku od 16 do 47 lat. Badanie jest powtórzeniem ogólnopolskiego badania z roku 2013. W porównaniu do I edycji badania zauważany jest spadek liczby szkodliwych dla zdrowia matki i dziecka zachowań takich jak picie alkoholu i palenie papierosów. Wyraźnie zmniejszyła się także liczba kobiet narażonych na bierne palenie w domu i pracy. Uświadomienie młodych

kobiet i ich partnerów o szkodliwości środków niebezpiecznych dla zdrowia matki i dziecka wpływa na ich używanie. Natomiast zbyt niska świadomość ryzyka związanego z piciem alkoholu, paleniem tytoniu czy używaniem narkotyków zdecydowanie zwiększa prawdopodobieństwo stosowania używek w czasie ciąży. Dlatego tak istotne są działania edukacyjne promujące prozdrowotne zachowania w czasie ciąży jak i przed nią. Wydaje się, że wiedza o szkodliwości picia alkoholu w ciąży jest powszechna, jednak zdarzają się przypadki kobiet, które wierzą w mit, że niewielka, bądź umiarkowana ilość alkoholu w trakcie ciąży jest dopuszczalna i nie zagraża dziecku. Także większość lekarzy nie informowała respondentek o szkodliwości i potencjalnych skutkach picia alkoholu w ciąży.

W ramach projektu w woj. śląskim prowadzona była również kampania społeczna pod hasłem „**Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu**”, w ramach której Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła działania informacyjno-edukacyjne wśród młodzieży, rodziców, nauczycieli oraz ogółu społeczeństwa. W 2017 roku na terenie województwa śląskiego realizowane były liczne przedsięwzięcia tj. konferencje, szkolenia oraz imprezy promujące zdrowie, pikniki, happeningi, festyny.

Inne przedsięwzięcia

Światowy Dzień Zdrowia obchodzony każdego roku 7 kwietnia, upamiętnia rocznicę powstania Światowej Organizacji Zdrowia /WHO/ i ma na celu podkreślenie priorytetowych problemów w obszarze zdrowia publicznego na świecie. Temat „Depresja – porozmawiajmy o niej” jako motyw przewodni Światowego Dnia Zdrowia w 2017 roku miał uwrażliwić społeczeństwo, bez względu na wiek, płeć czy status społeczny na problem stygmatyzacji chorób psychicznych, a także podkreślić rolę rozmowy na temat depresji jako istotnego czynnika dochodzenia do zdrowia.

Wykład dot. chorób psychicznych był motywem przewodnim spotkania, w dniu 20 kwietnia 2017 r., pracowników WSSE w Katowicach z przedstawicielami Międzynarodowego Stowarzyszenia Studentów Medycyny IFMSA-Poland. Przygotowana z tej okazji prelekcja „Choroby psychiczne i higiena zdrowia psychicznego” przybliżyła słuchaczom problemy dot. „stanów duszy”, wzmocniła empatię dla ludzi dotkniętych smutkiem, cierpieniem, zamkniętych we własnym świecie.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach obchodzony 18 listopada każdego roku jest czasem, w którym skupia się uwagę społeczeństwa na problemie dotyczącym racjonalnego stosowania antybiotyków. Nadmierne i nieprawidłowe stosowanie antybiotyków zarówno przez osoby chore jak i personel medyczny przyspiesza pojawienie oraz rozprzestrzenianie się bakterii antybio-

koopornych. Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego zorganizowała 192 wystawy i ekspozycje materiałów edukacyjnych dotyczących odpowiedzialnego stosowania antybiotyków, które obejrzało ponad 30 tysięcy osób oraz 122 akcje informacyjno-edukacyjne skierowane do społeczności lokalnej, w których uczestniczyło ponad 17 tysięcy osób.

V Międzynarodowa Konferencja pt. „BĄDŹ ZDRÓW”

W dniach 9-11 października 2017 roku w Hucisku na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej, odbyła się V Międzynarodowa Konferencja pt. „BĄDŹ ZDRÓW” zorganizowana przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach oraz Oddział Śląski Polskiego Towarzystwa Higienicznego. Patronat honorowy objęli Główny Inspektor Sanitarny Pan Marek Posobkiewicz oraz Wojewoda Śląski Jarosław Wierczok, patronat naukowy JM Rektor SUM Prof. dr hab. n. med. Przemysław Jałowiecki, patronat medialny Prof. dr hab. n. med. Jerzy T. Marcinkowski Redaktor Naczelny Wydawnictw PTH. Za pełny udział w konferencji uczest-

nicy otrzymali 15 punktów edukacyjnych. W konferencji wzięło udział 237 osób m.in. Państwo Wojewódzcy oraz Graniczni i Powiatowi Inspektorzy Sanitarni, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, kadra naukowa Śląskiego Uniwersytetu Medycznego, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, przedstawiciele służb medycznych z Czech oraz inni środowisk medycznych. Uczestnicy konferencji wysłuchali wykładów w ramach 4 sesji tematycznych - Epidemiologia dnia codziennego, Zdrowie kobiet, Zdrowe Społeczeństwo oraz Varia Państwowej Inspekcji Sanitarnej Prawdy i mity życia codziennego.

